

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 24.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

17 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1894.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Νομίζει τις ότι στοιχειά τε και άνθρωποι, φυσικά τε και ήθικαί δυνάμεις συνώμοσαν τον όλεθρον της μικράς εκείνης γωνίας της γης, ήτις Ἑλλάς καλεῖται. — Ὡσει μὴ ἦρκουν αἱ ἄλλαι αὐτῆς πρόσφατοι συμφοραί, ὧν τινὲς μὲν μόλις ἤρξαντο ἐπουλοῦμεναι, τινὲς δὲ και ἐξακολουθοῦσι μαστιζοῦσαι ἀμειλικτως τὸν δύστηνον τοῦτον τόπον, ὥσει πολὺς παρήλθε χρόνος ἀπὸ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ και ἐν Ζακύνθῳ και ἐν Θήβαις σεισμικῶν καταστροφῶν, ὥσει ἀνεπαρκῆς ἦν ἡ μαστιζουσα τὴν χώραν και τὰς οικονομικὰς δυνάμεις αὐτῆς λυμαινομένη σταθιδικὴ κρίσις, ὥσει μικρὸν ἦν τὸ ἀπὸ τῆς ἐπισήμου αὐτῆς πτωχεύσεως κακόν, ὥσει τέλος μὴ ἦν ἱκανὴ ἡ ἐκ πάντων τούτων ἀπελπίδια, νέα κατὰ τὴν λήξαν ἐβδομάδα ἠγγέλθησαν ἡμῖν ἐπισκήψαντα ἐπὶ τοῦ δυσμοίρου τόπου δεινά, μακρὰν τινα θεομηνίαν οἰοῦναι συνεχίζοντα. — Νεαὶ σεισμικαὶ δονήσεις, ἐπανειλημμένως και ἰσχυρῶς ἅπαν τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος διασεισάσαι, μετέβαλον εἰς ἐρείπια πολυανθρώπους, ἐν Λοκρίδι μάλιστα, κωμοπόλεις και κόμας, ὧν οἱ κάτοικοι ἄλλοι μὲν τὸν θάνατον εὐρον ὑπὸ τὰ ἐρείπια ταῦτα, ἄλλοι δὲ δεινὰ ὑπέστησαν τραύματα, οἱ δὲ λοιποὶ ἄστεργοι και γυμνητεύοντες και λιμώττοντες θὰ διέλθωσι τὰς χαρμωσύνους τῆς λοιπῆς χριστιανισμῶς ἡμέρας τοῦ Πάσχα. — Κατὰ τὰς τελευταίας μάλιστα τηλεγραφικὰς εἰδήσεις νέος ἰσχυρὸς σεισμὸς, τὸ μεθονύκτιον τῆς παρασκευῆς πρὸς τὸ χθὲς σάββατον ἐπισυμβὰς, καθ' ὅλοκληρίαν κατέστρεψε τὴν Ἀταλάντην εἰς τὰς Θήβας. — Ἡ κυβερνήσις ἐσπευσεν, ὡς εἰκόσ, εἰς περίθαλψιν τῶν θυμάτων, ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι τὸ γεγονός πρὸς τοῖς ἄλλοις θλιβεροῖς αὐτοῦ ἀποτελέσμασι δὲν θὰ λείψῃ νὰ ἐπηρεάσῃ και τὰ ἄλλως μὴ εὐρωστοῦντα οικονομικὰ τοῦ κράτους, και μάλιστα κατὰ τὰς πα-

ραμονὰς ἀκριβῶς τῆς διομολογήσεως τοῦ ὀριστικοῦ συμβιβασμοῦ πρὸς τοὺς πιστωτὰς αὐτοῦ. — Οὔτοι κατὰ τὰς τελευταίας πληροφορίας ἀποδέχονται τὴν εἰς 30 0(0) ἐλάττωσιν τῶν εἰς αὐτοὺς ἐκτινομένων τόκων, ὑπολείπεται δὲ μόνον ἡ διακανόνισις τοῦ τρόπου τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς τακτικῆς ἐκτίσεως τοῦ ποσοστοῦ τούτου, περὶ ἣν ἀκριβῶς νῦν στρέφονται αἱ διαπραγματεύσεις. — Ἀλλὰ και περὶ τῆς ἐν τούτῳ αἰσίας ἐκβάσεως τῶν διαπραγματεύσεων μεγίστας παρέχει ἐλπίδας ἡ φιλόφρων και διαλλακτικὴ ἀπάντησις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ὁμολογιούχων πρὸς τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν. — Οὔτοι ἀρνοῦνται πᾶσαν πρόθεσιν πρὸς ἐπιβολὴν ἐλέγχου, ἀπτομένου τῆς ἀξιοπροεπειὰς τῆς χώρας.

Ὡς πρὸς τὰ πράγματα τῆς δυσμικῆς Εὐρώπης, τὴν πολιτικολογίαν τῆς ἐβδομάδος ταύτης ἐπισημῶνθησαν οἱ ἀρραβῶνες τοῦ διαδόχου τοῦ ρωσικοῦ θρόνου μεγάλου δουκὸς Νικολάου μετὰ τῆς γερμανίδος πριγκιπίσσης τῆς Ἑδης Ἀλίκης, πρώτης μὲν ἐξεδέλφης τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου, συγγενοῦς δὲ και τῆ βασιλικῆς οἴκῳ τῆς Ἀγγλίας. — Τὸ γεγονός τοῦτο οἱ εὐχερῶς τοὺς πόθους αὐτῶν ὡς πράγματα ὑπολαμβάνοντες ἐσπευσαν νὰ παραστήσωσιν ὡς σημαντικὴν ὀριστικῶς τροπὴν ἐν τῇ ἐξωτερικῇ πολιτικῇ τῆς Ρωσίας, ἣν οὕτω φαντάζονται ἀναστρέφουσαν πρὸς τὰς γερμανικὰς συμπαθείας και παρασκευαζομένην εἰς ἐγκατάλειψιν τοῦ τῆς Κρονστάδης και Τουλῶνος ἔργου. — Ἀλλὰ πρόδηλον ὅτι οἱ ταῦτα ἰσχυρίζομενοι περὶ τοῦ νέου τούτου δεσμοῦ τῶν οἰκῶν Ρωμανῶν και Χοεντζόλλερν δὲν θὰ βραδύνωσι νὰ ἐλεγχθῶσιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν πραγμάτων ὡς ἐκουσίως ἀμβλυωποῦντες πρὸς τὰ διδάγματα τῆς συγχρόνου διεθνούς πολιτικῆς ιστορίας, ἣτις φανερώτατα καταδεικνύει ὅτι τὰ ἡγεμονικὰ συνοικεσία οὐδεμίαν ἀκούσιν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῶν διαφόρων κρατῶν, ἅτινα τὰς διεθνεῖς σχέσεις αὐτῶν ρυθμίζουσιν, οὐχὶ κατὰ τὰς ἀξιώσεις τῆς συγγενείας τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ πολιτικοῦ αὐτῶν προγράμματος. — Ὡς πρὸς

τὴν Γαλλίαν, εἶνε πιθανὸν ὅτι καὶ ἐν Παρισίοις ὑπάρχουσιν οἱ μετ' ἀπαρεσκειάς, ἴσως δὲ καὶ τινος ἀνισυχίας προσβλέποντες εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος συν-οικέσιον, ἀφοῦ καὶ εἰς τὸν γάμον τοῦ διαδόχου τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου δὲν ἐλειψαν ν' ἀποδώσῃ σημασίαν, ἢς οὗτος παντελῶς ἐστερεῖτο. — Ἄλλ' εἶνε βέβαιον ὅτι, ὡς ἡ ἑλληνικὴ πολιτικὴ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀποδείξῃ αὐτοῖς ὅτι ἕτερον οἱ συγγενικοὶ δεσμοὶ καὶ ἕτερον τὰ πολιτικὰ συμφέροντα, οὕτω καὶ ἡ ρωσικὴ θὰ πείσῃ αὐτοὺς τάχιστα ὅτι δὲν μετακινεῖται κατὰ τὰς προσωπικὰς συμπαθείας τῶν νέων αὐτῆς μελῶν.

— Ἐπειτα τίς ἀγνοεῖ ὅτι ἡ ρωσικὴ αὐτὴ γινώσκει νὰ ἐνστερνίζῃ γνησίως εἰς τὰ κτητὰ μέλη τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου τὰ ἔθνικα συμφέροντα καὶ τὰς ἔθνικὰς ἀρχάς, ἀποδύουσα αὐτὰ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ἀκήρατον ἐμβόλλουσα τὴν ρωσικὴν ἔθνικότητα καὶ τὰ εἰς τὴν νέαν πατρίδα αὐτῶν ἱερά καθήκοντα προσκινόντως διδάσκουσα;

— Καθ' ἡμᾶς τοῦτο μόνον προκύπτει ὑπὸ διεθνῆ ἐποψίαν ἐκ τοῦ συνδέσμου τούτου τῶν αὐτοκρατορικῶν οἴκων Ρωσίας καὶ Γερμανίας, ἐν ἐπὶ πλέον ἐχέγγυον τῆς παρατάσεως τῆς εἰρήνης ἐφ' ὅσον εἶνε δυνατὴ ἡ παράτασις αὐτῆς, ἅτε τῶν διὰ συγγενείας συνδεομένων δυναστειῶν μελλουσῶν κατ' ἀνάγκην νὰ ἐξαντλήσῃ πάντα τὰ μέσα τῆς συνεννοήσεως πρὶν ἢ καταφύγῃ εἰς τὴν βίαιαν τῶν διαφωνιῶν λύσιν.

Σχετικῶς πρὸς τὸ παταγῶδες ἀνακινηθὲν ζήτημα τοῦ ἀφοπλισμοῦ, τὰ περὶ τούτου θρυλλήματα ἐξακολουθοῦσι συγκρουόμενα κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ αἴρωσι μᾶλλον πᾶσαν ἐλπίδα πραγματώσεως τοῦ εὐλόγου τούτου πθίου τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν ἢ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν γνώμην τῶν προσδοκόντων τελεσφόρησιν τινὰ τῶν ἐκ Βερολίνου γινομένων ἐπὶ τῷ ὀκοφῷ τούτῳ ἐνεργειῶν. — Διότι, ἐνῶ οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὴν εἰδησίαν περὶ ἀναστολῆς τῶν θερινῶν ἐν Κράσνοε-Σέλφ στρατιωτικῶν γυμνασίων, ἐνῶ μετὰ πλείονος ἔτι δυσπιστίας θ' ἀπεδέχετο πᾶς τὸ θρύλλημα περὶ ἀφέσεως πρὸ τοῦ προσεχέους θέρους διακοσίων χιλιάδων ἀνδρῶν, ἀποσταλνδομένων δῆθεν ἐγκαίρως εἰς τὰ γεωργικὰ αὐτῶν ἔργα, καὶ περὶ προσκλήσεως τοῦ ἐνὸς τρίτου μόνον τῶν τοῦ ἔτους τούτου κληρωτῶν, ἐνῶ, λέγομεν, οὐδὲν θὰ ἠδύνατο ν' ἀποδεχθῆ ἀνεπιφυλάκτως τὰς εἰδήσεις ταύτας καὶ κατ' ἀκολουθίαν οὐδέ τὸ ἐξ αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἐν Λονδίῳ κατὰ σπουδὴν συναχθὲν συμπέρασμα, ὅτι ἡ Ρωσία ἤρξατο ἤδη ἀφοπλιζομένη, παράδειγμα πρὸς μίμησιν παρέχουσα ταῖς ἄλλαις Δυνάμεσι, προδήλως λογικώτερον ἔχουσα παρίσταται ἢ πρὸς ταύτας ἐκ Πετρούπολεως ἀντεπεξερχομένη εἰδησίς, καθ' ἣν ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος μετὰ τῶν συμμάχων αὐτοῦ δύο ἄλλων ἡγεμόνων εἰσηγήσατο μὲν τῷ αὐτοκράτορι Ἀλεξάνδρῳ τὴν ἰδέαν τοῦ ἀφοπλισμοῦ, ἔσχε δὲ παρ' αὐτοῦ τὴν ἀπάντησιν, ὅτι πρὸς τοῦτο ἀνάγκη πρότερον ἢ μὲν Γερμανία νὰ συνεννοηθῆ μετὰ τῆς Γαλλίας, ἢ δὲ Αὐστροουγγαρία νὰ ρυθμισθῇ προσκινόντως τὴν ἐν τῇ ἰλλυρικῇ χερσονήσῳ πολιτικὴν αὐτῆς. — Ὅτι ἐν τοῖς δυσὶ ταύτοις σημείοις θὰ προσέκοπτε πᾶσα ἐνέργεια τῶν εὐγνωμόνως μὲν διατεθειμένων πρὸς τὸ ὑψιστῶς ἐν Εὐρώπῃ καθεστῶς καὶ διακαῶς ποθεύν-

των τὴν ἀναλλοίωτον τήρησιν αὐτοῦ, ἀξιούντων ὅμως νὰ καταστήσωσι φρουρὸν τῶν ἐν τούτῳ συμφερόντων αὐτῶν τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἄλλης Εὐρώπης, ἀφοῦ ἐξήντησαν τὰς δυνάμεις καὶ τὴν εὐπιστίαν τῶν συμμάχων αὐτῶν, ἐπανειλημμένως ἤδη προεργηθῆν ἀπὸ τῶν σπυλῶν τούτων, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ γέννηται ἄλλως. — Καὶ δὲν φαίνεται μὲν ἀπίθανον ὅτι ταῖς ἐκ Βερολίνου εἰς ἐπίτευξιν μερικοῦ κοινοῦ ἀφοπλισμοῦ ἐνεργείαις προστεθῆσονται καὶ αἱ ἐκ Λονδίνου, παρασκευαζομένης ἤδη ἀναφορᾶς πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν κοινοτήτων, αἰτουμένης τὴν ἐν τῇ ἀγγλικῇ πρωτεύουσῃ σύγκλησιν διεθνούς συνεδρίου, ἐπιζητήσαντος τὴν πραγμάτωσιν τοῦ σχεδίου, ἐξ ἴσου ὅμως πιθανὸν τυγχάνει ὅτι καὶ τῇ Ἀγγλίᾳ ρηθῆσεται ὅτι, πρὶν ἢ τοιαύτην εἰσηγήσῃται τοῖς ἄλλοις ἰδέαν, ὄφειλε νὰ ρυθμισθῇ τὴν ἀποικιακὴν πολιτικὴν αὐτῆς κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ἀπίθῃ μίτε εἰς τὸ διεθνὲς δίκαιον μίτε εἰς τὰς ρητὰς καὶ ἐπανειλημμένας τῶν κυβερνήσεων αὐτῆς διαβεβαιώσεις καὶ ὑποσχέσεις. — Δύναται ἢ μὲν Γερμανία νὰ συνεννοηθῆ μετὰ τῆς Γαλλίας πρὸς δικαιοτέραν διαρρυθμίσιν τοῦ ἐν Φραγκφούρτῃ ἔργου, ἢ δὲ Αὐστροουγγαρία νὰ παραδῇ ἀσφαλῆ ἐχέγγυα περὶ τῆς ἀνιδιοτελοῦς αὐτῆς παρὰ τὸν Ἰστρον πολιτικῆς, ἢ δὲ Ἀγγλία νὰ πραγματώσῃ τὰς ἐπανειλημμένας τοῦ κ. Γιάδστωνος, τοῦ μαρκιστοῦ Σαλιθουρῆ καὶ πάλιν τοῦ κ. Γιάδστωνος ὑποσχέσεις ἢ τοῦλάχιστον νὰ ὀρίσῃ ἀκριδῶς τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἀναποδράστως θὰ ἐπραγμάτωσεν αὐτὰς; — Ταῦτα μόνον γινόμενα θὰ ἠδύνατο νὰ παράσχωσι βάσιν πρὸς σοβαρὰν περὶ ἀφοπλισμοῦ διεθνῆ σκέψιν· ἀτυχῶς ὅμως οὐδὲν ὑπάρχει νεώτερον, ἐπιτρέπον ἡμῖν τὴν ἐλπίδα, ὅτι τὰ πράγματα εὐρισκονται ἐν τοιαύτῃ ὁδῷ. — Τούτου ἕνεκα ἐν μέσῳ τοῦ περὶ ἀφοπλισμοῦ πολλοῦ καὶ συνεχοῦς πατάγου βλέπομεν οὐ μόνον τὴν Ρωσίαν συμπληροῦσαν συντόμως τὴν ναυτικὴν αὐτῆς συγκρότησιν καὶ γιγαντώδη σχέδια ποταμοπολιτικῆς συγκοινωνίας μελετῶσαν καὶ τὴν Γαλλίαν ἐνισχύουσαν τὰς παρὰ τὰ ἰταλικά σύνορα στρατιωτικὰς αὐτῆς δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς τὸν λόγον τοῦ ἀφοπλισμοῦ πανταχοῦ κηρυττούσας Δυνάμεις τὰ αὐτὰ πραττούσας, ἥτοι τὴν μὲν Γερμανίαν ἐπιδιώκουσαν παντὶ σθένει τὴν ἐπίτευξιν τῶν οικονομικῶν μέσων τῆς ἐφαρμογῆς τῶν τελευταίως ἠψηφισθεισῶν μεγάλων στρατιωτικῶν μεταρρυθμίσεων, τὴν δὲ Ἰταλίαν καὶ ἐπὶ κινδύνῳ χρεωκοπικῆς ἀτιμώσεως καὶ κοινωνικῶν ἀνισυχίων πειρωμένην νὰ διατηρήσῃ καὶ αὐξήσῃ μάλιστα τὸ ἐνεστῶς τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου αὐτῆς καταστατικόν, τὴν δὲ Ἀγγλίαν πυρετώδως νέους Λεβιαθῶν προσθέτουσαν εἰς τὴν ἀπειρίαν τῶν πολεμικῶν αὐτῆς σκαφῶν. — Καὶ ταῦτα ἐνῶ φυσικὸν εἶνε ν' ἄρξωνται τοῦ ἀφοπλισμοῦ αὐτοὶ οἱ τῶν ὑπερογκίων ἐξοπλισμῶν ἀρξάμενοι καὶ τοὺς ἄλλους κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν ὀλισθηρὰν ταύτην ὁδὸν ὠθήσαντες.

M. E. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ.

ΤΟ ΠΑΣΧΑ.

ΠΑΣΧΑ. — Λέξις διελθοῦσα τριάκοντα καὶ πέντε αἰῶνας, λέξις ἀκουσθεῖσα τὸ πρῶτον ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου καὶ τῆς ὁποίας τὴν ἡγῶ ἐπανέλαβον αἱ ἄμμοι τῆς ἐρήμου καὶ αἱ φάραγγες τοῦ Σινᾶ, αἱ ὄχθαι τοῦ Ἰορδάνου καὶ αἱ τῶν ποταμῶν τῆς Βαβυλώνας, ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντος καὶ οἱ θόλοι πάντων τῶν χριστιανικῶν ναῶν τῆς ὑψηλίου, αἱ κατακόμβαι τῆς Ρώμης καὶ Ἀλεξανδρείας καθὼς καὶ αἱ καλύβαι τῶν αὐτοχθόνων τῆς Ἀφρικῆς καὶ Αὐστραλίας, αἱ πεδιάδες τῆς Σινικῆς καὶ τὰ ὄροπέδια τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ταρταρίας, λέξις ἀθάνατος καθὼς καὶ τὸ γεγονός, ὅπερ ἐκφράζει.

ΠΑΣΧΑ. — Διατί ὅμως ἡ ἑορτὴ αὕτη τῶν ἑορτῶν ἀπὸ χιλιάδων ἤδη ἐτῶν νὰ ἠλεκτρίζη καὶ νὰ κάμνη νὰ ἀναπάλλωσιν ὁμοιομόρφως ἑκατομμύρια καρδιῶν; διατί νὰ ἐμπνέη μυστηριώδη τινα καὶ ἄρρητον ἀγαλλίασιν, ἣν ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ ἑορτῇ αἰσθανόμεθα; Διότι διαιωνίζει γεγονός μοναδικόν, ἀπειρον, αἰώνιον· διότι ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ μετὰ πάθους τὴν ζωὴν καὶ ἔχει τὴν ἐνδόμυχον συναίσθησιν ὅτι εἶναι ἀθάνατος. Πᾶν λοιπὸν τὸ ἐνισχύον τὴν πίστιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀθανασίαν, πᾶν τὸ ἐξασφαλίζον τὰ ἐπὶ τῆς ζωῆς δικαιώματά του, πᾶν τὸ καταπολεμῶν τὸν θάνατον ἐμποιεῖ αὐτῷ ἐντύπωσιν, ἰσχυράν, ἀκαταμάχητον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα, ἡ σημαίνουσα τὸν θρίαμβον τῆς ζωῆς κατὰ τοῦ θανάτου, ἡ δεικνύουσα ἡμῖν τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ θράυοντα δι' αὐτὸν καὶ δι' ἡμᾶς τὸ κράτος τοῦ θανάτου, προκαλεῖ τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀγαλλίασιν. Ἰδοὺ διατί τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἔχει εἰς τὰ ὦτα ὡς μέλος παναρμόνιον, ὡς ὁ ἐπινίκιος παιᾶν ὁ ἐπαναφέρων τὸ ἔαρ τῆς ἐλπίδος ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τὸν ὅποιον σύμπασα ἡ φύσις ἐπαναλαμβάνει καθωραϊζομένη καὶ ἀποτινάσσουσα τὸν λήθαργον τοῦ χειμῶνος πλήρης σφρίγγου, κάλλους, ζωῆς.

Ἡ λέξις Πάσχα. Φάσχα ἢ Φάσεχ ἑβραϊστὶ σημαίνει διάβασιν, διέλευσιν· διὸ καὶ οἱ Ἕλληνησταὶ διαβατήρια ἐκάλουν αὐτὴν, ἢ τὴν κατ' αὐτὴν θυσίαν. «Τετάρτη ἑορτὴ, λέγει ὁ σύγχρονος τοῦ Χριστοῦ Φίλων, ἄγεται τὰ διαβατήρια, ἣν οἱ Ἑβραῖοι Πάσχα καλοῦσι». Διετάχθη δὲ ἡ ἑορτὴ βῆτως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς ἀνάμνησιν τῆς σωτηρίας τῶν πρωτοτόκων τῶν Ἑβραίων ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τῆς ἐξόδου τῶν ἐξ αὐτῆς. Ἐκαλεῖτο πρὸς τούτοις καὶ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων, διότι καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα τοῦ Πάσχα μόνον ἡ χρῆσις ἀζύμου ἄρτου ἐπετρέπετο.

Ἡ ἑορτὴ ἤρχετο τῇ 14ῃ τοῦ μηνὸς Νισάν (15 Μαρτ. — 15 Ἀπριλ.), καθ' ἣν ἡμέραν πρὸς τὸ ἐσπέρας, «ἀναμέσον τῶν ἐσπερινῶν» κατὰ τὴν Γραφήν, ἔθυετο ὁ ἄμνος, διότι κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην οἱ Ἑβραῖοι εἶχον ἀπέλθει τῆς Αἰγύπτου. Ὁ ἄμνος ἐκεῖνος, καὶ ἐν ἑλλείψει τούτου τὸ ἐρίφρον, ἄρσεν, ἐνιαύσιον, τέλειον, ἠγοράζετο ὑπὸ τοῦ οἰκοδεσπότου τὴν δεκάτην

τοῦ μηνὸς καὶ ἔτρεπετο ἐν τῷ οἴκῳ μέχρι τῆς δεκάτης τετάρτης.

Περὶ τὴν ἐσπέραν δὲ ταύτης ἐθυσιάζετο ἐν τῇ ἱερᾷ σκηνῇ καὶ ἀκολούθως ἐν τῷ ναῷ, ἐψήνετο εἰς τὸ πῦρ, τανυομένων τῶν ποδῶν ἐπὶ σταυροειδοῦς ὕβελου (οὐδεὶς ἄλλος τρόπος παρασκευῆς ἐπετρέπετο) καὶ ἐτρώγετο μετ' ἀζύμου ἄρτου καὶ πικριδῶν. Ἀπηγορεύετο δὲ αὐστηρῶς νὰ μετᾶσχωσι τῆς ἐστίασεως οἱ ξένοι καὶ μισθωτοί, νὰ συντριβῇ ὅσπουν τι ἐξ αὐτοῦ, νὰ ἐξέλθῃ τις τοῦ οἴκου δι' οἰανδήποτε αἰτίαν καθ' ὅλην τὴν νύκτα, ἢ νὰ διατηρηθῇ μέρος τι τοῦ ζώου διὰ τὴν ἐπαύριον. Διὰ τοῦτο ὅταν οἰκογένεια τις ἦν ὀλιγάριθμος ἔδει νὰ καλέσῃ τινὰ τῶν γειτόνων. Οἱ δὲ κωλυθέντες νὰ παρευρεθῶσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὤφειλον νὰ τελέσωσι τὴν θυσίαν τὴν δεκάτην τετάρτην τοῦ ἀκολούθου μηνὸς Γιάρ. Πᾶσαι δὲ αἱ διατάξεις αὗται, αἱ ἐξεκονίζουσαι προδήλως τὸν σταυρικὸν θάνατον τοῦ Σωτῆρος, ἀρξάμεναι τὸ 1625 π. Χ. ἐξηκολούθησαν μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς διασπορᾶς τῶν Ἰουδαίων ἐπὶ Τίτου (70 μ. Χ.):

Κατὰ μίμησιν τοῦ Πάσχα τῶν Ἑβραίων συνέστη τὸ Χριστιανικὸν Πάσχα εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ὅστις εἶναι τὸ Πάσχα ἡμῶν τὸ προδιατυπούμενον ἐν τῷ νομικῷ ἐκείνῳ, «καὶ γὰρ τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός» κατὰ τὸν Ἀπόστολον, δι' οὗ διεβιδάσθημεν ἐκ θανάτου πρὸς τὴν ζωὴν καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν. Ἡ σύστασις αὐτοῦ ἀνέρχεται προφανῶς εἰς τὴν ἀποστολικὴν ἐποχὴν. Μόλις ὁ Κύριος ἀνελήθη, οἱ Ἀπόστολοι ἔσπευσαν νὰ συστήσωσι τὴν ἑορτὴν ταύτην, διὸ καὶ βλέπομεν αὐτοὺς ρυθμίζοντας τὰς περιουσίας τῶν οὕτως, ὥστε νὰ ἑορτάζωσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἐπ' αὐτοῦ δηλ. τοῦ θεάτρου τῶν γεγονότων, τὴν βασιλίδα ταύτην τῶν ἑορτῶν.

Ἄλλ' ἡ ὁμοφωνία τῶν ἀποστολικῶν ἐκκλησιῶν ὡς πρὸς τὴν τέλεισιν τοῦ Πάσχα δὲν ἐπεξετάθη καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου τῆς τελέσεως αὐτῆς. Τούναντιον διαφωνία, καταλήξασα ἐπὶ τέλους εἰς μακροχρόνιον καὶ σοβαρὰν ἔριν ἠγέρθη ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. Αἱ Ἐκκλησίαι δηλ. τῆς Μ. Ἀσίας, συμμορφούμεναι τῇ παραδόσει τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ἐτέλουν τὸ Πάσχα ταῦτοχρόνως μετὰ τῶν Ἰουδαίων, δηλ. τὴν 14ῃν τοῦ Νισάν, ἐν ᾗ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ Ἐκκλησίαι τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς ἐτέλουν τοῦτο τὴν ἐπομένην Κυριακὴν, καθ' ἣν ἡμέραν δηλ. ὁ Κύριος ἀνέστη. Ἡ διαφωνία αὕτη ἐπὶ τῆς κυριωτέρας ἑορτῆς δὲν ἦτο βεβαίως ἐπιθυμητή, διὸ καὶ διάφοροι ἀπόπειραι φιλικαὶ ἐγένοντο πρὸς ἄρσιν αὐτῆς, ἀλλ' ἐπὶ ματαίῳ, διότι, αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας ἐπέμενον, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ προκληθῇ ἐκ τούτου ἔρις. Τὰ πράγματα ἐξετράχυνε κατὰ τὸ 196 μ. Χ. ἡ συμπεριφορὰ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ρώμης Βίκτωρος. Ὁ ἱεράρχης οὗτος «ἄμετρα θερμανθεῖς», καθὰ λέγει ὁ Σωκράτης, καὶ βασισθεῖς, ἐπὶ τῶν συνοδικῶν ἀποφάσεων τῶν ἐπισκόπων Πόντου, Παλαιστίνης, Ἑλλάδος, Ὁσρονηῆς, Γαλλίας καὶ Ἰταλίας διέταξε τὸν Ἐφέσου Πολυκράτην, ἕξαρχον τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἐκκλησιῶν, νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὸ ἔθος τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν, ἀπειλῶν ὅτι ἄλλως θὰ ἀπέκοπτε

αυτοὺς τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἄλλ' ὁ Πολυκράτης ἀγανακτήσας διὰ τὴν σκαιὰν ταύτην ἐπίθεσιν «οὐ πτόρομαι τοῖς καταπλησσομένοις» ἀντέγραψε καὶ ἐξηκολούθησε τελῶν τὸ Πάσχα ὡς καὶ πρότερον. Συνάμα ἔλεγχοι καὶ ἐπιτιμήσεις διεβιβάσθησαν ἀπανταχόθεν τῷ Βίκτωρι διὰ τὴν παράλογον ἐπέμβασιν καὶ αὐστηρότητα του. Οὕτως ὥστε αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας ἐξηκολούθησαν ἐπὶ 130 εἰσέτι ἔτη τελοῦσαι τὸ Πάσχα τὴν 14ῃν τῆς Σελήνης, ἢ μάλλον τελοῦσαι Πάσχα σταυρώσιμον τὴν ιδ', ἐπιτάφιον τὴν ιε' καὶ ἀναστάσιμον τὴν ις'. Τὰ ἔγνη τοῦ ἐθίμου τούτου παρέμειναν εἰσέτι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰς τοὺς τρεῖς πανηγυρικοὺς ὄρθρους τῆς Μ. Παρασκευῆς, τοῦ Μ. Σαββάτου καὶ τῆς Κυριακῆς.

Ἡ ὀριστικὴ λύσις τοῦ ζητήματος ἐδόθη ὑπὸ τῆς πρώτης ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἣτις ἐθέσπισεν ὅτι τὸ Πάσχα ἔδει νὰ τελῆται τὴν α'. Κυριακὴν μετὰ τὴν πανσέληνον τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας, τάξασα καὶ ὅρια τῆς τελευταίας ἀπὸ τῆς 22 Μαρτ. μέχρι τῆς 25 Ἀπριλίου. Καὶ ἐπειδὴ ὁ καθορισμὸς τῆς ἑαρινῆς ταύτης ἰσημερίας ἀπῆται γνώσεις ἀστρονομικᾶς, ἡ Σύνοδος ἀνέθηκεν εἰς τοὺς ἐπισκόπους Ἀλεξανδρείας, ἐν ἣ πόλει ἦνθει ἡ ἀστρονομικὴ ἐπιστήμη, νὰ προσδιορίζωσι τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα καὶ νὰ γνωστοποιῶσι τοῦτο ἐγκαίρως ταῖς λοιπαῖς Ἐκκλησίαις διὰ «πασχαλίων γραμμῶν». Ἡ ἀπόφασις αὕτη τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἔθηκε τέρμα εἰς τὴν διαφωνίαν. Ναι μὲν ἐξηκολούθησαν εἰσέτι συζητήσεις τινὲς ὡς πρὸς τὰ ὅρια τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας ἐν τῇ Δύσει καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὑπὸ τῶν σκληροτραχιλῶν Μικρασιατῶν κληθέντων «Τεσσαρασκαυδεκατικῶν» καὶ θεωρηθέντων ὑπὸ τῆς Β' Οἰκουμ. Συνόδου ὡς αἰρετικῶν. Ἄλλ' ἀπάσαι αἱ διαφωνίαι αὗται ἐξέλιπον σὺν τῷ χρόνῳ καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔκτου αἰῶνος ἐπεκράτησεν ἡ ἀπανταχοῦ ταυτόχρονος τέλεις τοῦ Πάσχα ποικιλλόντος μεταξὺ τῆς 22 Μαρτ. καὶ τῆς 25 Ἀπριλίου διὰ τὸν ἀνωτέρω ἐκτεθέντα λόγον. Ἡ διαφωνία ἀνεφάνη 12 περίπου αἰῶνος βραδύτερον διὰ τῆς τροποποιήσεως τοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ τῶν Δυτικῶν καὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν καταργήσεως τῆς διατάξεως τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου καθ' ἣν συμπιπτούσης τῆς πανσέληνου ἡμέραν Κυριακὴν, τὸ Πάσχα ἀναβάλλεται εἰς τὴν ἐπομένην, ὅπως μὴ συνεορτασθῆ μετὰ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ.

Τοῦ Πάσχα προηγείται ὡς προπαρασκευὴ εἰς τὴν μεγάλην ἑορτὴν καιρὸς νηστείας, ἀποστολικῆς μὲν προσλεύσεως, ἀλλὰ διαφόρως κατὰ τε τὸν χρόνον καὶ τὸν τρόπον τὸ πάλαι γινόμενος. Τινὲς ἐνήστειον μίαν μόνην ἡμέραν πρὸ τοῦ Πάσχα, ἄλλοι δύο, καὶ ἄλλοι 40 ὥρας ἀπὸ τοῦ ὄρθρου τῆς Παρασκευῆς μέχρι τοῦ μεσονυκτίου τῆς Κυριακῆς, ὅτε, ἀπολύοντος τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Μ. Σαββάτου, ἀτινα ἐτελοῦντο τὸ ἑσπέρας, ἔπρωγον ὡς καὶ γάλα «διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας», ὅπερ ἔθος διετήρησαν μέχρι τῆς σήμερον οἱ Ἀρμένιοι. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ οἱ παρατείνοντες τὴν νηστείαν μέχρις «ἐπιφωσκούσης τῆς κυριακῆς πρὸς τὴν τῶν ἀλεκτροῦδων κλαγγήν» «μέγα τι οἰόμενοι πράττειν» κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον. Ἐπειδὴ ὅμως κατὰ τὴν συνείδησιν πάντων δὲν ἐξήρουν αἱ

ἀπὸ τῆς παρασκευῆς ἡμέραι, διὰ τοῦτο ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὠρίσθη μείζον χρονικὸν διάστημα. Τὸ διάστημα τοῦτο ὠρίσθη εἰς τρεῖς ἐβδομάδας ἐν Ρώμῃ, ἕξ ἐν Ἰλλυρίᾳ, Ἑλλάδι καὶ Ἀλεξανδρείᾳ, ἑπτὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τῇ Ἀσίᾳ μέχρι Φοινίκης, τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο καὶ ἐπεκράτησε κληθὲν Τεσσαρακοστή, εἰς ἀνάμνησιν τῆς τεσσαρακοθημέρου ἐν τῇ ἐρήμῳ νηστείας τοῦ Κυρίου. Δὲν ἐπετρέπετο δὲ κατ' αὐτὴν διὰ νόμου νὰ γίνωνται ποινικαὶ δίκαι καὶ θανατικαὶ ἐκτελέσεις καθὼς καὶ γάμοι ἢ ἑορταὶ τῷ Ἁγίῳ.

Ἡ αὕτη διαφωνία ἐπεκράτει καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον. Οἱ μὲν ἀπειχον πάντων τῶν ἐμφύχων, λέγει ὁ Σωκράτης, οἱ δὲ μετελάμβανον ἰχθύων, τινὲς δὲ καὶ πτηνῶν (ὡς κοινήν ἐχόντων τὴν δημιουργίαν κατὰ τὸν Μωϋσῆν), τινὲς πάλιν ἀπειχον καὶ ἀκροδρόων καὶ ὠῶν, τινὲς δὲ ξηροῦ μόνον ἄρτου μετελάμβανον καὶ ἄλλοι τέλος νηστεύοντες μέχρι τῆς ἐνάτης ὥρας διάφορον εἶχον τὴν ἐστίασιν. Καὶ ἐπειδὴ (ἐπάγει λίαν νουνεχῶς) οὐδεὶς περὶ τούτων ἔχει ἔγγραφον δεῖξαι παράγγελμα, δῆλον ὡς καὶ περὶ τούτου τῇ ἐκάστῳ γνώμῃ καὶ προαιρέσει ἐπέτρεψαν οἱ Ἀπόστολοι ἵνα ἕκαστος μὴ φόβῳ μηδὲ ἐξ ἀνάγκης τὸ ἀγαθὸν κατεργάζοιτο». Βαθμηδὸν ὅμως ἐπεκράτησεν ἡ ὁμοιόμορφος νηστεία καθὰ ἐξάγεται ἐκ τῶν κανόνων τῶν ἀκολουθῶν Συνόδων.

Τὴν κατακλειδα τῆς ὄλης τεσσαρακοθημέρου νηστείας ἐπέθετεν ἡ τελευταία ἐβδομάς, ἡ μεγάλη καὶ ἁγία κληθεῖσα, ὡς ἀπεικονίζουσα τὴν ἐβδομάδα τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου, θεωρεῖτο δὲ ὡς ὁ κατ' ἀρχὴν καιρὸς τῆς προσευχῆς καὶ νηστείας. Ἐξεῖχον δὲ ταύτης ὄλης ἰδιαζόντως καὶ ὡς ἡμέραι ἁγίας θεωρούμεναι αἱ τρεῖς τελευταῖαι ἡμέραι, ἡ Μ. Πέμπτη ὡς ἡμέρα τῆς συστάσεως τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἡ Μ. Παρασκευὴ ὡς ἡμέρα τοῦ θανάτου τοῦ Σωτῆρος καὶ τὸ Μ. Σάββατον ὡς ἡμέρα τῆς ἀναπαύσεως αὐτοῦ ἐν τῷ τάφῳ, καθ' ἣν ἐγίνετο καὶ τὸ ἐπίσημον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ βάπτισμα τῶν κατηχομένων. Τὴν ἑσπέραν τοῦ Μ. Σαββάτου συνηθροίζοντο εἰς πανυχίδα, διακοῦσαν μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ψαλλομένου τοῦ «Χριστὸς ἀνέστη» ἄρρητος χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις διεζωγραφεῖτο ἐπὶ τοῦ προσώπου πάντων, τὸ πένθος ἐξέλιπε καὶ ἤρχιζεν ἡ πανήγυρις τοῦ Πάσχα διακοῦσα καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα τὴν κληθεῖσαν «καινὴν ἢ διακαινίσimon», καθ' ἣν οἱ νεοφώτιστοι ἔφερον τὴν λευκὴν στολὴν τοῦ βαπτίσματος. Ἡ ἑορτὴ ὅμως τοῦ Πάσχα παρατείνεται καὶ μετὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην, ἐπισφραγιζομένη διὰ τῶν ἑορτῶν τῆς Ἀναλήψεως καὶ τῆς Πεντηκοστῆς.

Παραπέμποντες δὲ τοὺς βουλομένους νὰ γνωρίσωσι τὰς μεγαλοπρεπεῖς τελετὰς τῆς ἑορτῆς ταύτης, ὅπως ἐτελοῦντο ἐν τῇ βυζαντινῇ αὐλῇ, εἰς τὸν Κωδινόν, καταπαύομεν τὸν λόγον ἐπευχόμενοι πάσαις καὶ πᾶσι τοῖς ἀναγνώσταις τῆς Ἐβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως ὅπως ἐπὶ μῆκιστον ἐορτάζωσιν ἐν ἀμεταπτώπτῳ ὑγείᾳ καὶ θυμηδίᾳ τὴν κοσμοχαρμόσυνον ἑορτὴν τοῦ Πάσχα.

ΦΥΣΙΚΟΧΗΜΙΚΑ*

Περὶ θερμότητος.

Διὰ τοιούτων επιχειρημάτων καταπολεμήσας τὴν ιδέαν τοῦ χωρισμοῦ τῶν ζωϊκῶν ἀπὸ τῶν φυσικοχημικῶν φαινομένων, καὶ διαρρήδην κηρύξας ὅτι αἱ πρῶται αἰτίαι διαφεύγουσιν ἡμᾶς ἐν πᾶσι καὶ ὅτι ἐπομένως ὁ φυσιολόγος οὐδόλως δέον ν' ἀσχολῆται περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ζωῆς, ὡς οὐδὲ ὁ χημικὸς περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς χημικῆς τῶν σωμάτων συγγενείας, ὅτι δὲ μόνον αἱ ἔμμεσοι αἰτίαι εἰσὶν ἐπιδεικτικαὶ ἀκριβοῦς ὀρισμοῦ ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστήμαις, καὶ ὅτι κατὰ ταύτας οὐδεμίαν ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως ὑψίσταται οὐσιώδης διαφορά μεταξὺ τῶν φαινομένων τῆς φύσεως καὶ τῶν ζωϊκῶν, ὁ ἐξοχος φυσιολόγος ἀναλαμβάνει ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν καὶ σήμερον ἐτι πρόβαλλομένην ἐρώτησιν: τί ἐστὶ ζωὴ; ἢ εἰς τὴν ἑτέραν: τί ἐστὶ θάνατος;

Καὶ πρῶτον ἀναγράφει τὸ οὐσιώδες χαρακτηριστικὸν τοῦ ζῶντος ὀργανισμοῦ, τὴν θρέψιν, καθ' ἣν δύο διακεκριμένοι, ἀλλ' ἀχώριστοι καὶ συνημμένοι παρουσιάζονται δράσεις, ἢ τῆς προσλήψεως καὶ συσσωματώσεως τῆς ἀνοργάνου ὕλης ἐν τοῖς ζῶσιν ἰστοῖς, καὶ ἢ τοῦ ἀπὸ τούτων χωρισμοῦ καὶ τῆς ἀποβολῆς. Ἡ ἐνδελεχὴς αὕτη διπλῆ κίνησις οὐδὲν ἕτερον εἶνε κατὰ τὴν ἰδίαν ἐκφρασὴν τοῦ Bernard ἢ ἀδιάλειπτος διαδοχὴ ζωῆς καὶ θανάτου, ἥτοι φθορὰ καὶ ἀναπλάσις τῶν συνιστάμενων τὸν ὀργανισμὸν μερῶν. Τῶν ἐν τῷ ὀργανισμῷ τελουμένων τούτων δράσεων αἱ μὲν εἰς τὴν πρῶτην κατηγορίαν, τὴν τῆς φθορᾶς, ἀνήκουσαι εἶνε ἀμέσως ἡμῖν ἀποκεκαλυμμένοι, καθ' ὅσον εἰς πᾶσαν λειτουργίαν ἐξωτερικεῦνται, ἐνῶ αἱ τῆς δευτέρας, τῆς ἀναπλάσεως ἢ ὀργανώσεως, δράσεις παραμένουσιν ἐσωτερικαί, σχεδὸν οὐδόλως ἐξωτερικεῦσθαι, ἀναμφισβητικῶς ὅμως αἱ δύο αὗται φάσεις τῆς κυκλοφορίας τῆς θρέψεως ἀποτελοῦσι τὸ αἰσθητὸν σημεῖον ἀπάντων τῶν φαινομένων τῆς ζωῆς. Ἐκ τῶν δύο τούτων παραγόντων τῆς θρέψεως, ὁ τῆς φθορᾶς, συνοδεύει πᾶσαν ζωϊκὴν λειτουργίαν: πᾶσα κίνησις τοῦ ζῶντος καὶ τοῦ ἀνθρώπου τελεῖται δαπάνη μέρους τινὸς τῆς ἐνεργοῦ οὐσίας τοῦ μυῖος καιομένου καὶ καταστροφόμενου, πᾶσα δὲ αἰσθητικὴ ἢ βουλητικὴ ἐνέργεια τελεῖται δαπάνη τῆς οὐσίας τῶν νεύρων καὶ τοῦ ἐγκεφάλου. Οὕτω κατὰ πᾶσαν ἐν τῷ ὀργανισμῷ τελουμένην δράσιν δαπανᾶται ποσὸν τι ὕλης, ἀνάλογον πρὸς τὴν ἐντασιν τῶν ζωϊκῶν λειτουργιῶν, ἀλλὰ ποσὸν ὕλης πάντοτε νέον, καθ' ὅσον οὐδέποτε δις ἢ αὐτὴ χρησιμοποιεῖται ὕλη. Αἱ ἀπὸ τοῦ ἐσωτάτου ὀργανισμοῦ ἀποβαλλόμεναι οὐσίαι εἰσὶ τοσοῦτον μᾶλλον ὀξειδιωμένα διὰ τῆς ζωϊκῆς καύσεως, ὅση ἢ λειτουργία τῶν ὀργάνων ὑπῆρξε ἑωχρότερον. Ἀποτελέσμα τῶν ὀξειδιώσεων ἢ καύσεων τούτων εἶνε ἢ ἀνάπτυξις τῆς ζωϊκῆς θερμότητος, ἢ δὲ κατανώσις καὶ ἢ ἀπώλεια τοῦ βάρους τοῦ σώματος μετρεῖ καὶ ἀντιπροσώπευσι τὴν τῶν λειτουργιῶν τούτων ἐνέργειαν. Πανταχοῦ ἢ φυσικοχημικὴ φθορὰ συν-

δέεται μετὰ τῆς ἐνεργείας τῶν λειτουργιῶν, οὕτω δὲ διατυπῶνται ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου φυσιολόγου ὡς ἀξίωμα ἢ ἐπομένη πρότασις: πᾶσα ἐκδότησις φαινομένου ἐν τῷ ζῶντι ὀργανισμῷ συνοδεύεται ὑπὸ ὀργανικῆς φθορᾶς, νόμος κοινὸς τῆς τε ζωῆς καὶ τῆς νεκρᾶς φύσεως.

Ἐν συνόψει, τὰ ἐν τοῖς ζῶσιν ὀργανισμοῦς τελούμενα φαινόμενά εἰσι δύο ἀντιθέτων κατηγοριῶν, ἥτοι φαινόμενα ζωϊκῆς ἀπάνης καὶ φαινόμενα ζωϊκῆς ἀναπλάσεως, ἢ δὲ ζωὴ συντηρεῖται ὑπὸ δύο κατηγοριῶν ὁλοσχερῶς ἀντιθέτων δράσεων, ἥτοι καύσεων, δι' ὧν φθίρεται ἢ ζῶσα ὕλη τῶν λειτουργούντων ὀργάνων, καὶ ἀφομοιώσεων, δι' ὧν ἀναγεννῶνται οἱ φθαρέντες ἰστοί. Οἱ συνεργοὶ τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν τῶν φαινομένων εἰσὶν ὅλως διάφοροι: ἢ μὲν ζωϊκῆς καύσεως τελεῖται διὰ τοῦ γενικοῦ συνεργοῦ τῶν καύσεων, τοῦ ὀξυγόνου, λαμβανομένου ἐξωθεν ἢ, ἐλλείπει τούτου ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὀργανισμῷ, ἐν ᾧ ὁ ἀήρ δὲν εἰσδύει, διὰ τῶν διαφόρων ζυμοποιῶν συνεργῶν (ferments), ἢ δὲ ἀφομοίωσις διὰ τοῦ ἰδίου σπερματος ἢ καὶ διὰ τοῦ πυρῆνος τῶν κυττάρων, δευτερευόντων σπερμάτων διεδραμμένων εἰς ἅπαντα τὰ στοιχειώδη μέρη τοῦ ὀργανισμοῦ. Αἱ δὲ συνθήκαι τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ὀργανικῆς ἀφομοιώσεως εἰσι διακεκριμένα: οἱ αὐτοὶ συνεργοὶ τῆς καύσεως, οἱ τὸ ὀργανικὸν οικοδόμημα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς φθιρόντες, ἐξακολουθοῦσι καὶ μετὰ θάνατον τὸ καταστρεπτικὸν αὐτῶν ἔργον, ἐνῶ τὰ φαινόμενα τῆς ἀναπλάσεως ὀβέννυνται ἐν τῷ ὀργανισμῷ μετὰ θάνατον, ἐξ οὗ συνάγεται ὁ σοφὸς φυσιολόγος ὅτι ἅπαντα τὰ ὑπὸ καύσεως, ζυμώσεως ἢ ὀργανικῆς ἀποσυνθέσεως συνοδεύόμενα φαινόμενα δυνατόν νὰ τελῶνται καὶ ἐκτὸς ὡς καὶ ἐντὸς τῶν ζῶντων σωμάτων.

Τούτου ἕνεκα, ἐξακολουθεῖ, ὁ φυσιολόγος δύναται ν' ἀναλύσῃ τοὺς ζωϊκοὺς μηχανισμοὺς διὰ τῆς πειραματικῆς ὁδοῦ. Διατηρεῖ ἐν βεβλαμμένῳ ὀργανισμῷ τεχνικῶς τὴν ἀναπνοήν, τὴν κυκλοφορίαν, τὴν πέψιν, κτλ., καὶ μελετᾷ τὰς ιδιότητας τῶν ζῶντων ἰσθῶν κερωρισμένων τοῦ σώματος. Ἐν τοῖς κερωρισμένοις τούτοις μέρεσιν ὁ μῦς συσπᾶται, ἐκκρίνει ὁ ἀδὴν, τὸ νεῦρον ἄγει τοὺς ἐρεθισμοὺς ὡς καὶ κατὰ τὴν ζωὴν: ἀλλ' οἱ κερωρισμένοι οὗτοι τοῦ σώματος ἰστοὶ δὲν ἀναπλάσσονται πλέον, καὶ οὗτος εἶνε ὁ λόγος, δι' ᾧ ὁ ὀριστικὸς αὐτῶν θάνατος ἀποβαίνει ἀφυκτος. Τὰ φαινόμενα τῆς ὀργανικῆς ἀναγεννήσεως, ἀντιθέτως, πρὸς τὰ φαινόμενα τῶν κινητικῶν καύσεων, τελοῦνται μόνον ἐν τοῖς ζῶσι σώμασι καὶ ἔκαστον τούτων ὑπὸ εἰδικοῦς ὀρους: οὕτω οὐδὲν τέχνασμα ἠδυνήθη μέχρι τοῦ νῦν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ σπέρματα ἐν τῷ οὐσιώδει αὐτῶν κλήρῳ καὶ νὰ καταλάβῃ τὴν ἐν τῷ ζῶντι ὀργανισμῷ θέσιν αὐτῶν.

Ἀναλαμβάνων τελευταῖον τὸν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀνωτέρω ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἀναγραφέντος χαρακτηριστικοῦ τῆς ζωῆς φαινομένου, τῆς θρέψεως, ὀρισμὸν τῆς ζωῆς ὁ ἀειμνήστος φυσιολόγος ὁμολογεῖ ὅτι ἅπαντες οἱ μέχρι τοῦδε δοθέντος ὑπὸ διαφόρων ὀρισμοῦ — οἷος ὁ ἀνωτέρω σημειωθεῖς: ἢ ζωὴ εἶνε ὁ θάνατος, ἢ ὁ συνώνυμος τοῦ Buffon: ἢ ζωὴ εἶνε μινώταυρος κατατρώγων τὸν ὀρ-

*) Ἐπε ἀριθ. 23, σελ. 443—445.

γανισμόν, ἢ ὁ τοῦ Blainville: ἡ ζωὴ εἶνε διπλῆ ἐσωτερικὴ κίνησις γενικῆς καὶ ἀδιαλείπτου ἀποσυνθέσεως, ἢ ὁ τοῦ Herbert-Spencer: ἡ ζωὴ εἶνε ὀρισμένως συνδυασμὸς ἐτερογενῶν ἀλλοιωσέων συγχερόνων καὶ διαδοχικῶν, ἢ ὁ τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας: ἡ ζωὴ εἶνε τὸ ἐναντίον τοῦ θανάτου, ἢ ὁ τοῦ P. A. Béclard: ἡ ζωὴ εἶνε ἡ ἐνεργεῖα ὀργάνωσις, ἢ ὁ τοῦ Dugés: ἡ ζωὴ εἶνε ἡ εἰδικὴ ἐνεργεῖα τῶν ὀργανωμένων σώματων, ἢ ὁ τοῦ Καντίου, ὃν παρέλαβεν ὁ Tiedeman καὶ ἕτεροι φυσιολόγοι: ἡ ζωὴ εἶνε ἐσωτερικὴ τις ἀρχὴ (στοιχεῖον) δράσεως — οὐδόλως εἰσὶν ἱκανοποιητικοὶ καὶ τοῦτο, διότι, ὡς ὁ Pascal, ὁ τοσοῦτον καλῶς ἀπάσας τὰς ἀδυναμίας καὶ ἀπάσας τὰς πλάνας τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος γανώσας, παρετήρησεν, οἱ ἀληθεῖς ὀρισμοὶ οὐδὲν ἕτερον πραγματικῶς εἶνε ἢ δημιουργίαι τοῦ ἡμετέρου πνεύματος, ἢ τοὶ ὀρισμοὶ λέξεων ἢ κατὰ σύμβασιν συντομίαι τοῦ λόγου, ὅτι δὲ ὑπάρχουσιν ἀρχέγονοι λέξεις, ἃς ἐννοεῖ τις χωρὶς νὰ ὑφίσταται ἀνάγκη ὀρισμοῦ αὐτῶν. Κατὰ τὸν Bernard ὁ ὅρος ζωὴ ἀνῆκει εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην. Ἄπαντες συνεννοοῦνται ὁμιλοῦντες περὶ ζωῆς καὶ θανάτου· ἀλλῶς τε δὲ ἀδύνατον εἶνε νὰ χωρίσῃ τις τοὺς δύο τοῦτους ὅρους ἢ τὰς δύο ταύτας σχετικὰς ιδέας, διότι πᾶν ὅ,τι ζῆ εἶνε τὸ μέλλον ἀποθανεῖν, πᾶν δὲ τὸ ἀποθανὸν εἶνε τὸ ἦδη ζῆσαν.

Οὕτως οὐδένα πραγματικὸν τῆς ζωῆς ὀρισμὸν εὐρίσκομεν διατυπωθέντα, μόνον δὲ τμηματικῶς καὶ καθ' ἕκαστον δυνατὸν νὰ ὀρισθῶσι τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ζωὴν φαινόμενα ἐξ ὑστέρων, ὡς πύρισμα προηγηθείσης μελέτης· ἀλλὰ καὶ τοῦτο προφανῶς οὐδόλως ἀποτελεῖ ὀρισμὸν τῆς ζωῆς.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Χριστὸς Ἀνέστη! Ὅπόσην γλυκύτητα, ὅπόσην χαρὰν καὶ ὀπόσην λαμπρότητα ἐγκλείει ἡ ἐκ δύο λέξεων ἀποτελουμένη αὕτη προσφώνησις, ἣν πρὸς ἀλλήλους ἀπευθύνομεν σήμερον. Χαρᾶς εἶνε αὕτη Εὐαγγέλιον, λυτρώσεως λάβαρον. Ὅλοι χαίρουσι σήμερον, πλοῦσοι καὶ πένητες, διότι οἱ πάντες τὴν ὑπερτάτην ἑορτὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἑορτάζουσι, τὸ Πάσχα τοῦ Κυρίου Πάσχα. Εὐχόμεθα τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις, πᾶσι καὶ πάσαις ὅπως ἐν πασχαλινῇ χαρᾷ διεθλοσὶ τὰς ἑορτὰς καὶ πάντα αὐτῶν τὸν βίον.

* *

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ χαρῆς λογογράφος κ. Ε. Δ. Ροϊδῆς ἐξέδωκε πρὸ τινων μηνῶν πραγματεῖαν περὶ τῆς ἡμετέρας γλώσσης ἐπιγραφομένην *Τὰ Εἶθωλα*. Ἡ πραγματεία αὕτη, ἥτις ἅμα τῇ

Καὶ ἦδη προβῶμεν εἰς τὴν λεπτομερεστέραν τῆς ζωικῆς θερμότητος ἔρευναν. Καὶ πρῶτον ἐξετάσωμεν συντόμως τὴν πηγὴν τῆς θερμότητος ταύτης, ἥτις, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐσημειώθη, δύναται νὰ θεωρηθῆ σταθερὰ καὶ γενικῶς ἡ αὕτη δι' ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ οργανισμοῦ τοῦ τε ἀνθρώπου ὡς καὶ ἐκάστου τῶν ζῶων τῶν ἀνωτέρων τάξεων, καίτοι πειραματικῶς βεβαιούται ὅτι τὰ διάφορα ὄργανα τοῦ ἀνθρώπινου καὶ τοῦ τῶν ζῶων σώματος δὲν ἔχουσιν ἅπαντα τὴν αὐτὴν θερμοκρασίαν, ὅτι τὰ ἐσωτερικὰ ἐν γένει ὄργανα, καὶ ἰδίᾳ τὸ ἦπαρ καὶ ὁ ἐγκέφαλος, εἶνε θερμότερα τῶν ἐξωτερικῶν, καὶ ἰδίᾳ τῶν ἄκρων, ὡς μᾶλλον ὑποβεβλημένων εἰς σημαντικὰς τῆς θερμότητος ἀπωλείας, καὶ ὅτι τελευταῖον ἡ θερμοκρασία τοῦ αὐτοῦ ἀτόμου ποικίλλει κατὰ τὴν ἐκάστοτε φυσιολογικὴν ἢ παθολογικὴν τοῦ οργανισμοῦ αὐτοῦ κατάστασιν.

Ἡ ἐν τοῖς ζῴσι ὀργανισμοῖς παραγωγὴ τῆς θερμότητος ἀποτελεῖ γεγονός βεβαιωθὲν ἀπὸ τῆς μᾶλλον παροφημένης ἀρχαιότητος, ἀλλ' οἱ ἀρχαῖοι ἐσφαλμένως ἀπέδιδον τὴν θερμότητα ταύτην εἰς ὀργανικὴν δύναμιν ἐδρεύουσαν ἐν τῇ καρδίᾳ. Βραδύτερον δὲ, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Lavoisier καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, ἐθεώρησαν τὸν πνεύμονα ὡς εἶδος τι ἐστίας, ἐν ἣ ἡ μᾶζα τοῦ αἵματος προσέρχεται διαδοχικῶς, ἵνα ἀντλήσῃ ἐκεῖθεν θερμότητα, ἣν διὰ τῆς κυκλοφορίας νὰ διανείμῃ εἰς ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ σώματος. Ἀλλ' ἡ πρόοδος τῆς νεωτέρας φυσιολογίας ἀπέδειξε χιμαρικὴν τὴν δοξασίαν τοῦ ἐν οἰαδίτητι χώρα τοῦ ὀργανισμοῦ ἀποκλειστικοῦ ἐντοπισμοῦ τῆς ἔδρας τῆς ζωικῆς θερμότητος, πειραματικῶς βεβαιωθέντος ὅτι αἱ θερμαντικαὶ ἐστία εἰσὶν ἰσάριθμοι πρὸς τὰ ὄργανα ἢ τοὺς ἰδιαιτέρους ἰστούς τοῦ σώματος, ὅτι δέον πανταχοῦ ἡ τῆς θερμότητος παραγωγὴ νὰ συνδεθῆ πρὸς τὸ ὑψ' ἐκάστου τῶν ὀ-

ἐκδόσει αὐτῆς πλεῖστα προῦκάλεσε σχόλια ἐν Ἀθήναις, ὑπῆρξαν δὲ καὶ οἱ ὡς τὸ ἄκρον ἄωτον σοφίας ἔργον ὑπολαβόντες αὐτήν, ἤρξατο ἀπασχολοῦσα καὶ τοὺς ξένους ἑλληνοστίας, διότι, καθὰ ἀναγινώσκουσαν ἐν τῇ *Ἑστία*, τὸ γνωστὸν περιοδικὸν σύγγραμμα *Berliner Philologische Wochenschrift* ἐδημοσίευσεν εὐμενῆ κρίσιν περὶ αὐτῆς. Ἀλλὰ πλὴν τῆς κρίσεως ταύτης ἐδημοσιεύθη καὶ ἑτέρα τις, κατὰ τὸ *Ἄστυ* Ἀθηνῶν, μεμφομένη τὸν κ. Ροϊδῆν ὡς μηδὲν καινὸν εἰπόντα, διότι πρὸ αὐτοῦ ὅσα αὐτὸς λέγει εἶπον οἱ κοντικοί. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ τῆς ἡμετέρας γλώσσης, σημειούμεθα ὅτι ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἐν Βιέννῃ Ἀκαδημίας ἐδημοσιεύθη ἐπ' ἐσχάτων πραγματεία τοῦ διαπρεποῦς γλωσσολόγου καὶ συγγραφέως ἑλληνικῆς γραμματικῆς Dr Gustav Mayer, ἐν ἣ εὐνοϊκωτάτη μὲν ἐκφέρεται κρίσις ὑπὲρ τῶν μελετῶν καὶ τῆς καθόλου ἐργασίας τοῦ κ. Χατζηδάμι οὐχὶ δὲ τιαυτῆ περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ κ. Ἰωάννου Ψυχάρη, ὃς τὰς ιδέας δηλοῖ ὅτι δὲν ἀποδέχεται ὁ τοῦ ἐν Graz πανεπιστημίου διακεκριμένου καθηγητῆς.

Ἐξακολουθοῦμεν τὸν κορὴ γλώσσης λόγον. Ἡ Ἐφημερὶς τῶν *Συζητήσεων*, ἣ ἐν Ἀθήναις, οὐχὶ ἡ *Journal des Débats* τῶν Παρισίων, ἀφορμὴν λαβοῦσα ἐκ τινος μεταφράσεως τοῦ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ὕμνου τοῦ κ. Κ. Παλαμᾶ, ἔγραψεν ἐπίσης κατακρίνοσα τὴν γλώσσαν αὐτοῦ. Ὁ δὲ κ. Παλαμᾶς διὰ διπλῆς ἐπιφυλ-

γάνων τούτων ἐκτελούμενον ἔργον, καὶ ὅτι κατὰ πᾶσαν συστολήν μυσός, κατὰ πᾶσαν ἐκκριδιν ἀδένης, κατὰ πᾶσαν διὰ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ ἢ διὰ τῶν νεύρων τελούμενην δράσιν αἰσθήσεως ἢ κινήσεως, κατὰ πᾶν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τελούμενον πνευματικὸν ἔργον, σταθερῶς ἀναπτύσσεται τὸ πρὸς παραγωγὴν αὐτοῦ ἀπαιτούμενον ποσὸν θερμότητος.

Ἦδὴ ἀπὸ τοῦ Lavoisier καὶ τῶν ὀριστικῶν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς καύσεως καὶ τῆς ἀναπνοῆς πειραμάτων θεωροῦσι τὴν ζωϊκὴν θερμότητα ὡς ἀποτέλεσμα καύσεως. Καίωμεν ἐν σύμπαντι τῷ ὄργανισμῷ διὰ τοῦ ἐκ τῆς ἀναπνοῆς προσλαμβανομένου ἐξωθεν ὀξυγόνου τὸν ἀνθρακὰ καὶ τὸ ὑδρογόνον τῶν τροφῶν ἢ τῶν ἰδίων ἡμῶν ἰστών, προῖον δὲ τῆς καύσεως ταύτης εἶνε ἢ ἀνάπτυξις θερμότητος, ἣν ὅμως δυσκόλως δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν ἀκριβῶς, καὶ τοῦτο, διότι ἀδύνατον εἶνε νὰ συγκρίνωμεν ἀμέσως κατὰ ποσὸν τὴν ζωϊκὴν θερμότητα πρὸς τὴν παραγομένην διὰ τῆς ἀμέσου καύσεως ποσοτήτων ἀνθρακὸς καὶ ὑδρογόνου ἴσων πρὸς τὰς ἐνεχομένας ἐντὸς τῶν προϊόντων τῆς ὀξειδωσέως τῶν ἐκκρισῶν. Τῷ ὄντι, τὰ ἐν τῷ ὄργανισμῷ καίωμενα ποσὰ τοῦ ἀνθρακὸς καὶ τοῦ ὑδρογόνου δὲν εὐρίσκονται ἐν αὐτῷ ἐν στοιχειῶδει καταστάσει, ἀλλὰ συνθεθίμενα ἐν διαφόροις ἐνώσεσι, γνωστὸν δὲ εἶνε ὅτι ἢ κατὰ τὴν καῦσιν συνθέτου τινὸς σώματος ἀναπτυσσομένη θερμότης λείπεται τοῦ ἀθροίσματος τῶν ἀναπτυσσομένων θερμότητων κατὰ τὴν καῦσιν τῶν στοιχείων αὐτῆς κατὰ τὸ ποσὸν τῆς θερμότητος, ὅπερ κατὰ τὸν ὀχηματισμὸν τῆς ἐνώσεως ἀπολύεται, ἀδύνατον δὲ σήμερον νὰ σπληριχθῆ ἢ κατ' ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν παραδεδεγμένη ὑπόθεσις, καθ' ἣν σύμπασαι αἱ ἐν τῷ ὄργανισμῷ τελούμεναι καύσεις ἀποκλειστικῶς παράγουσι θερμότητα.¹

1) Θεωροῦμεν καλὸν νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ὅτι καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἡ πηγὴ τῆς ζωϊκῆς θερμότητος ἐγένετο

λίθος ἐν τῇ Ἐφημερίδι ὑπεραπολογεῖται αὐθις τῆς δημόδους γλώσσης. Νομίζομεν ὅτι ἡ γλῶσσα θ' ἀκολουθήσῃ τὸν δρόμον αὐτῆς μεθ' ὅσα γράφονται.

*
* *

— Ἀσμενέστατα ἀνέγνωμεν ἐν ταῖς ἀθηναϊκαῖς ἐφημερίαις, ὅτι ἐπὶ τῇ ὀδοηκονταετηρίδι τοῦ περιφανοῦς καθηγητοῦ τοῦ ἐν Βερολίνῳ πανεπιστημίου καὶ ἐνδόξου ἑλληνιστοῦ Ἑρνέστου Κουρτίου, οὗ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας μέρος μεταφρασθὲν ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τῆς Νεολόγου Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως, συνέστη ἐν Ἀθήναις ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ. κ. Σ. Λάμπρου, κοσμητὸρος τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ πανεπιστημίου, Π. Καβαδία, γενικοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων, Γ. Ν. Χατζηδάκι, καθηγητοῦ, Ν. Γ. Πολίτου, καθηγητοῦ ἐπίσης καὶ Α. Ν. Σκιᾶ, ὑφηγητοῦ. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἀποταθήσεται τοῖς ἑλλήσι λογίοις πρὸς σύνταξιν καὶ ἀποστολὴν αὐτῇ πρωτοτύπων διατριβῶν ἀφιερουμένων πρὸς τὸν μέγαν ἀρχαιολόγον, αἵτινες συνεκδοθήσονται ἐν τιμητικῷ τεύχει τῆς ὀδοηκονταετηρίδος. Ὡς γνωστὸν ὁ μαθητῆς τοῦ Otf. Müller, οὗ ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία ὡς ἀριστούργημα λογίζεται, ἐν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ ἔργοις καταλέγει καὶ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς Ὀλυμπίας, γενομένην τῇ εἰσηγησίᾳ αὐτοῦ διὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ καὶ ἐξόχου ἐπίσης ἀρχαιολόγου, καθηγητοῦ

Καὶ ἦδὴ ἐξετάσωμεν τὸ φαινόμενον τῆς παραγωγῆς τῆς ζωϊκῆς θερμότητος ἐξ ἀπόψεως καθαρῶς χημικῆς ἐπὶ τῇ βᾶσει ἰδίᾳ τῶν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου σοβαρῶν μελετῶν τοῦ ἐξόχου συγχρόνου χημικοῦ κ. Berthelot, ὅστις διετύπωσε εἰς προτάσεις διακεκριμένας τὰ ἐπὶ τῆς ζωϊκῆς θερμότητος πορίσματα τῶν μελετῶν αὐτοῦ, ἐχούσας ἐν συνόψει ὡδε :

Θεώρημα α'. — Ἡ ἀναπτυσσομένη θερμότης ὑπὸ ζῶντος τινος ὄντος καθ' οἰανδήποτε περίοδον τῆς ἐπάρξεως αὐτοῦ, συντελουμένη ἄνευ τῆς συνδρομῆς οὐδεμιᾶς ἐνεργείας ξένης τῆς τῶν τροφῶν, ἰσοῦται πρὸς τὴν θερμότητα τὴν παραγομένην ἐκ τῶν χημικῶν μεταμορφώσεων τῶν θεμελιωδῶν αὐτοῦ στοιχείων (principes immédiats), ἐλαττωθεῖσαν κατὰ τὴν θερμότητα τὴν δαπανωμένην πρὸς συντέλεσιν τῶν ἐξωτερικῶν ἔργων τοῦ ζῶου τούτου.

Θεώρημα β'. — Ἡ ἀναπτυσσομένη θερμότης ὑπὸ τινος ζῶου, ἔπερ οὐδὲν ἐξωτερικὸν ἔργον ἐκτελεῖ κατὰ τινα δεδομένην περίοδον τῆς ἐπάρξεως αὐτοῦ, συντελεσθεῖσα ἄνευ τῆς

τὸ ὑποκείμενον σοβαρῶν μελετῶν, ὅτι δὲ ἐν ἄλλοις ὁ Despretz καὶ ὁ Dulong ἐξετέλεσαν ἰδίᾳ ἕκαστος πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου σειρὰν λίαν ἀξιολόγων μελετῶν, ὧν τὰ ἐξαχθέντα ἀτυχῶς δὲν θεωροῦνται σήμερον ἀκριβῆ, διότι ἡ ὑπ' αὐτῶν τεθεῖσα βᾶσις τοῦ ὑπολογισμοῦ εἶνε ἐσφαλμένη, ὡς παραδεχομένη: α' ὅτι ἡ κατὰ τὴν καῦσιν συνθέτου σώματος παραγομένη θερμότης ἰσοῦται τῷ ἀθροίσματι τῶν ποσοτήτων τῆς θερμότητος τῶν παραγομένων κατὰ τὴν καῦσιν ἑκάστου τῶν στοιχείων τοῦ συνθέτου σώματος ἰδίᾳ: καὶ β' ὅτι σύμπαν τὸ διὰ τῆς ἀναπνοῆς ἀπορροφώμενον ὀξυγόνον χρησιμοποιεῖται πρὸς μετασχηματισμὸν τοῦ ἀνθρακὸς εἰς ἀνθρακικὸν ὄξυ καὶ τοῦ ὑδρογόνου εἰς ὕδωρ. Ὅπως δὲ ἔλεγε, ὁ κ. Helmholtz, ἐξεϊδόμενος ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Despretz καὶ Dulong εὑρεθέντων ἐξαχθέντων, ἐξετίμησεν εἰς 270 θαλιπώρας τὸ ποσὸν τῆς θερμότητος τῆς παραγομένης ἡμερησίως ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ ποσὸν τοῦτο τῆς θερμότητος θ' ἀνῴψου κατὰ 1^ο, 2 καθ' ὥραν τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος, εἰάν ἡ ἀκτινοβολία, ἡ ἐξάτμισις καὶ ἄλλα αἷτια ἀπωλείας θερμότητος δὲν ἐπανήγουν καθ' ἑκάστην στιγμήν τὴν ἰσορροπίαν.

τοῦ ἐν Κιαινισβέργῃ τῆς Πρωσσίας πανεπιστημίου κ. Γουσταίου Hirsefeld· τούτου ἔνεκα οἱ μαθηταὶ καὶ φίλοι τοῦ Κουρτίου ἔγνωσαν νὰ στήσωσιν ἐν Ὀλυμπίᾳ τὴν προτομὴν αὐτοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ὀδοηκονταετηρίδος κατερχόμενοι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐκδήλωσις αὕτη τοῦ θαυμασμοῦ δύο λαῶν πρὸ τοῦ γηραιοῦ ἱστορικοῦ τῆς Ἀθηναίων πόλεως εἶνε δικαιοσάτη.

*
* *

Τὸ σπουδαιότερον καθ' ἡμῶν φιλολογικὸν γεγονός ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἡ ἐκ τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς Ἐστίας ἐκδοσις τοῦ πρώτου τόμου τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ μακαρίτου Α. Ρ. Ραγκαβῆ, ἐν ᾧ ἐκτίθενται ἡ κάθοδος αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὰ τῆς διοικήσεως καὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Καποδιστρίου καὶ τὰ μετ' αὐτὸν μέχρι τῆς εἰς Ἑλλάδα μεταβάσεως τοῦ Ὄθωνος. Ἐκ τούτων φανερόν ὅτι τὰ Ἀπομνημονεύματα ἀναφέρονται εἰς σπουδαιότατην ἐποχὴν τῆς νεωτέρας ἱστορίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους καὶ λίαν ἐνδιαφέρουσαν. Τὸν τόμον οὕτω εἶδομεν, ἐξ ὧν ὅμως ἔγραψαν αἱ ἀθηναϊκαὶ ἐφημερίδες καὶ ἐκ τῶν δημοσιευθέντων ἐν αὐταῖς ἀποσπασμάτων καταδείκνυται καὶ αὐθις ἡ χάρις τοῦ ἐν Βυζαντίου συγγραφέως.

*
* *

συνδρομῆς οὐδεμιᾶς ἐνεργείας ξένης τῆς τῶν τροφῶν, ἰσοῦται πρὸς τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῆς θερμότητος, τῆς κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς προκειμένης περιόδου ἀναπτυσθῆσης ἐκ τῆς ἀπὸ τῶν θεμελιωδῶν στοιχείων μορφώσεως τῶν συνριστῶντων τοῖς ἰσοῦσι αὐτοῦ καὶ τὰ συννηγμένα στοιχεία αὐτῶν καὶ τῆς θερμότητος τῆς ἀναπτυσθῆσης ἐκ τῆς μορφώσεως τῶν θεμελιωδῶν στοιχείων, τῶν ἰσοῦτων καὶ τῶν ἐκκρίσεων αὐτῶν κατὰ τὸ τέλος τῆς αὐτῆς περιόδου.

Θεώρημα γ'.—Ἡ ἀναπτυσσομένη θερμότης ὑπὸ τινος ζῶου, ὅπερ οὐδεμίαν λαμβάνει συνδρομὴν ἐνεργείας ξένης πρὸς τὴν τῶν τροφῶν, καὶ ὅπερ οὐδὲν ἐξωτερικὸν ἔργον ἐκτελεῖ κατὰ τὴν διάρκειαν χρονικῆς τινος περιόδου, κατὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας τὸ ζῶον εὐρίσκειται ὅποιον ἦν καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν, ἰσοῦται πρὸς τὴν διαφορὰν τῆς μορφώσεως τῶν τροφῶν αὐτοῦ (τοῦ ὀξυγόνου καὶ τοῦ ὕδατος συμπεριλαμβανομένων ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο) καὶ τῆς τῶν ἐκκρίσεων αὐτοῦ (ἐν αἷς συμπεριλαμβανόντων τὸ ὕδωρ καὶ τὸ ἀνθρακικὸν ὄξύ).

Θεώρημα δ'.—Ἐξωτερικὰ ἔργα. —Ἡ ἀναπτυσσομένη θερμότης ὑπὸ τινος ζῶου ἐκτελοῦντος ἐξωτερικὰ ἔργα, ἀνεῖ τῆς συνδρομῆς ἐνεργείας ξένης πρὸς τὴν τῶν τροφῶν καὶ ἀνεῖ ἐπαισθητῆς μεταβολῆς τῆς χημικῆς αὐτοῦ συστάσεως, δύναται νὰ ὑπολογισθῆ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῆς ὑψισταμένης μεταξὺ τῆς θερμότητος τῆς μορφώσεως τῶν τροφῶν καὶ τῆς τῶν ἐκκρίσεων αὐτοῦ, ἡλαττωμένης κατὰ ποσὸν ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ συντελεσθὲν μηχανικὸν ἔργον.

Θεώρημα ε'.—Ἐμμεσοὶ ὀξειδιώσεις. —Αἱ ὀξειδιώσεις αἱ τελούμεναι ἐν τοῖς ζῴοις ὑπὸ τοῦ ἤδη συντεθειμένου ὀξυγόνου δὲν παράγουσι τὸ αὐτὸ ποσὸν θερμότητος, ὅσον καὶ αἱ διὰ στοιχειώδους ὀξυγόνου ἢ διαφορὰ ἰσοῦται πρὸς τὴν ἀπολυομένην (ἢ ἀπορροφηθεῖσαν) κατὰ τὴν πρώτην σύνθεσιν θερμότητα.

Θεώρημα ζ'.—Καθολικὴ ὀξειδιώσις. —Ἡ καθολικὴ ὀξειδιώσις θεμελιώδους τινὸς στοιχείου διὰ τοῦ στοιχειώδους ὀξυγόνου, ἦτοι ἢ καθολικὴ μετατροπὴ αὐτοῦ εἰς ὕδωρ καὶ ἀνθρακικὸν ὄξύ, ἀπολείπει ποσότητα θερμότητος ἴσην πρὸς τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῆς θερμότητος τῆς ἀνα-

Οἱ τέως ὑπὸ τὴν γῆν πολῦτοι μὴ θησαυροὶ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος ἀθροῖσι σπειδῶσι νὰ ἀναφανῶσι καὶ ἐπιδεικνύοντες τὸ μεγαλεῖον τῶν πάλαι χρόνων καταδεικνύουσι τὴν σμικρότητα τῶν νῦν. Οὕτω νέα σπουδαιοτάτη ἀνακάλυψις ἀγγέλλεται ἐξ Ἐπιδαύρου. Κατὰ τὰς προκαταρκτικὰς ἀνασκαφὰς, αἵτινες ἐγένοντο ἄρτι ἐν τῷ αὐτοῦ. Σταδίῳ, ἀνεκαλύφθη ὅτι τὸ Σταδίου τοῦτο ἔχει περίεξ μαρμαρίνα ἐδώλια ὅμοια πρὸς τὰ τοῦ περιφήμου θεάτρου, αἱ δὲ κατώτεραι πέντε σειραὶ αὐτῶν διατηροῦνται εἰς ἀρίστην κατάστασιν, διαφυλαχθεῖσαι ὑπὸ τὰ χρώματα. Ἡ ἀναγράφουσα ταῦτα ἐφημερὶς τῶν Ἀθηνῶν ἐπάγειται ὅτι « ἄρ' οὐ τὰ ἐδώλια ταῦτα διατηροῦνται τύσον καλῶς, δύναται τις νὰ υποθέσῃ ὅτι θὰ διατηρῶνται ἐπίσης καλῶς καὶ τὰ ἄλλα αὐτοῦ κτίσματα, τὰ ἐν τῷ Σταδίῳ, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἢ Ἀφρῆσις, τὸ Τέρμα καὶ αἱ Στῆλαι ἐκεῖναι, αἵτινες ὄριζον τὸν δρόμον τῶν ἀθλητῶν. Ὅθεν τὸ Σταδίου τοῦτο, ὅταν ἀποκαλυφθῆ, θὰ εἶνε μοναδικὸν οἰκοδόμημα καὶ ἀξίας ὅσης καὶ τὸ θεάτρον τῆς Ἐπιδαύρου, καθ' ὅσον οὐδὲν Σταδίου τοιοῦτο ὑπάρχει εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος. Αἱ πρὸς τελείαν ἀποκάλυψιν αὐτοῦ ἀνασκαφὰς θ' ἀρχίσωσι προσεχῶς ».

πτυσσομένης κατὰ τὴν καθῆσιν τῶν στοιχείων αὐτοῦ καὶ τῆς ἰδίας θερμότητος τῆς μορφώσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῶν αὐτῶν στοιχείων.

Θεώρημα ζ'.—Ἀτελεῖς ὀξειδιώσεις. —Ἡ διὰ τοῦ στοιχειώδους ὀξυγόνου ἀτελεῖς ὀξειδιώσις θεμελιώδους τινὸς στοιχείου ἀναπτύσσει ποσὸν τι θερμότητος ἴσον πρὸς τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῆς θερμότητος τῆς καύσεως τοῦ συστατικοῦ τούτου καὶ τῆς τῶν ὑφ'εστῶτων προϊόντων τῆς μεταμορφώσεως ταύτης.

Θεώρημα η'.—Συνθέσεις μεθ' ὕδατος. —Ὅσάκις τὸ ὕδωρ συντίθεται μετὰ τινος τῶν θεμελιωδῶν στοιχείων, ἢ ἀπολυομένη ἢ ἀπορροφωμένη θερμότης ἰσοῦται πρὸς τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῆς θερμότητος τῆς ἀπὸ τῶν στοιχείων αὐτοῦ μορφώσεως τοῦ στοιχείου τούτου καὶ τῆς τῶν προκλυπτοῦσιν ἐνώσεων, ἡλαττωμένης κατὰ τὴν θερμότητα τῆς μορφώσεως τοῦ ὕδατος.

Θεώρημα θ'.—Ἀποχώρησις τοῦ ὕδατος. —Ὅσάκις τὸ ὕδωρ ἀποχωρεῖ δαπάνῃ συστήματός τινος δύο ὀργανικῶν στοιχείων ἢ καὶ ἐνὸς μόνου ὀργανικοῦ στοιχείου, ἢ ἀπορροφωμένη ἢ ἀπολυομένη θερμότης εἶνε ἢ διαφορὰ τῆς ἀπὸ τῶν στοιχείων αὐτοῦ μορφώσεως τοῦ ἀρκτικοῦ στοιχείου καὶ τῆς τοῦ τελικοῦ συστήματος, ἡλαττωμένης κατὰ τὴν θερμότητα τῆς μορφώσεως τοῦ ὕδατος.

Θεώρημα ι'.—Ἀναδιπλώσεις (dédouplements). —Ἐν γένει, ὁσάκις ὀργανικὸν τι σύστημα σχίζεται εἰς δύο ἄλλας ὁσάκις (ἢ καὶ εἰς πλείονας), ἢ ἀπολυομένη ἢ ἀπορροφωμένη θερμότης ἰσοῦται πρὸς τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῆς θερμότητος τῆς μορφώσεως τῶν προϊόντων καὶ τῆς τοῦ ἀρκτικοῦ στοιχείου.

(Ἀκολουθεῖ).

H. Γ. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗΣ.

ἡμερησίᾳ διατάξει. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς πραγματικῆς σχολῆς, ὅστις τοσοῦτον κατεδιώχθη ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ τύπου, εὔρεν ἀπὸ τῆς περιφήμου αὐτοῦ προπόσεως, ἢν ἐποίησατο, ἐν Λονδίῳ διατρίβων, ἐν τῷ γεύματι τῶν δημοσιογράφων, τοὺς θερμότερους ὑπερασπιστὰς αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον, ὅπερ οὐχὶ καλακευτικὸν διὰ τοὺς ἀγγλοὺς δημοσιογράφους, ἔσχε καὶ τὴν ἀντίδρασιν αὐτοῦ, διότι ἡ νέα αὐτῆ λατρεία τοῦ συγγραφέως τοῦ *Débauche* ἐθεωρήθη ἄτοπος ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς κριτικοῦ Edmond Gosse, ἐφ' ᾧ καὶ ἐν μελέτῃ δημοσιευθείσῃ διὰ τῆς *Contemporary Review* τῆς 1ης ἀπριλίου περὶ τοῦ de Heredia, τοῦ ἄρτι ἀκαδημαϊκοῦ ἐν Παρισίοις ἐκλεγέντος ποιητοῦ, σκώπτει τὴν νέαν ταύτην «μωρίαν» τῶν συμπατριωτῶν αὐτοῦ καὶ ἔχει δίκαιον.

Ἐπὶ τῇ ἀρξίᾳ πρὸ ἡμῶν τοῦ γνωστοῦ ὑπνωτιστοῦ καὶ νοομάντews Pickman, σημειούμεθα ὅτι κατὰ τινὰ συντάκτην τῆς *Arena* αὐξάνει καθ' ἑκάστην ἐν Ἀμερικῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν μεταφυσικῶν. Οἱ μεταφυσικοὶ οὗτοι τῆς Ἀμερικῆς εἶνε αὐτοὶ οὗτοι οἱ ὑπνωτισταὶ καὶ νοομάντεις.

Ζ'.

Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ὁ Σενάκ ἐν τῷ γραφεῖῳ τοῦ κ. Γιδῶν Δοκβουκέ, διασήμευ μέλους τοῦ δικηγορικοῦ σώματος τῶν Παρισίων, ἐποιήσατο ἀνακάλυψιν φύσεως ὅλως διαφόρου, ἐν τῇ ὁποίᾳ οὐδεμία ὑπῆρχεν εὐαρεστος ἀποψις.

— Κύριε κόμψ, τῷ ἔλεγεν ὁ διάσημος νομομαθής, ὀφείλω νὰ σᾶς εἰδοποιήσω ὅτι τὸ ζήτημα δὲν εἶναι ὅσον νομίζετε ἀπλοῦν. Ἀνακεφαλαιώσωμεν, ἂν ἐπιτρέπντε, τὴν ὑπόθεσιν τὴν ὁποίαν φοβοῦμαι ὅτι οὔτε κἂν γνωρίζετε καλῶς.

Πρὸ πενταετίας βιομήχανοί τινες, κατασκευασταὶ ἀσδέστου παρὰ τὸ ἐν Ἀρδέσση κτήμα σας, συνέλαβον τὴν ιδέαν τοῦ νὰ συνενώσωσι τὰ καταστήματα αὐτῶν εἰς μόνιμον ἑταιρίαν· συνέγραψαν λοιπὸν κανονισμόν, ἐξέδωκαν μετοχὰς καὶ ὠνόμασαν διευθυντὰς καὶ ἰδρυτὰς μεταξὺ τῶν ὁποίων φυσικῶς κατελάβετε καὶ ὑμεῖς θέσιν ὡς προσενεγκῶν, ἂν οὐχὶ χρήματα, ἀλλὰ τὴν σπουδαίαν δωρεὰν τῶν ὑμετέρων γηπέδων. Ἀκριβῶς τότε ἀνεχωρήσατε εἰς Ἰνδίας . . .

— Λοιπὸν ! διέκοψεν ὁ Σενάκ, ἄς μὴ ἐπανερχώμεθα ἐπὶ τὰ αὐτὰ· ἀπ' ἐναντίας τὴν γνωρίζω ἕριστα τὴν ὑπόθεσιν· ἡ ἑταιρία τῶν συνενδιαφερομένων τῆς ἀσδέστου, κατηνάλωσε τὰ κεφάλαιά της ἐντὸς δύο ἐτῶν, μετὰ τὴν πάροδον τῶν ὁποίων ἔδοξεν αὐτῇ ὅτι διὰ τῆς ἀπουσίας μου ἐγὼ τῇ προὔξηνσα ὅλα τὰ δεινά της, τοῦντεῦθεν δὲ ἐδάρυνεν εἰς τοὺς ὤμους μου τὸ χρέος ἑκατὸν χιλ. φράγκων, ἅτινα καὶ δὲν ἐδράδινα νὰ πληρώσω. Ἀλλὰ, εἰρήσθω μεταξὺ ἡμῶν, τοῦτο ἦτο μόνον σκαιὰ εἰρωνεία· διότι καὶ τὴν ζῶν μου ἂν ἐδίδον εἰς τὴν ἑταιρίαν τῆς ἀσδέστου, πάλιν οὐδ' ἑκατὸν σολδίων κέρδος δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ παρᾶσχω εἰς τοὺς μετόχους μου. Ἐπὶ τέλος ὅμως ἐπλήρωσα καὶ δὲν παραπονοῦμαι καθ' ὑμῶν, διότι δὲν προελάβετε τοῦτο. . . .

— Κύριε κόμψ, ὑπέλαβεν ὁ Γιδῶν, θὰ εἴχετε ἄδικον ἂν παρεπονείσθε κατ' ἐμοῦ, διότι σεῖς ὑπῆρξατε ὁ ἴδιος ὑμῶν κατήγορος· νομίζω ὅτι ἀκούω ἀκόμην τὸν ἀντιδικόν σας :

«Κύριοι δικασταί, εἶπεν, ἐκεῖνον ὃν οἱ δυστυχεῖς πελάται μου μάτν ἐζήτουν εἰς τὴν θέσιν του κατὰ τὴν ὥραν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἐργασίας, ἐκεῖνον κ' ἐγὼ ζητῶ ἀπέναντί μου ταύτην τὴν στιγμήν, ἀλλὰ φεῦ ! τὸν εὐρίσκω ὅσον κ' ἐκεῖνοι· εἰς αὐτὸν δὲ μόνον ἀπόκειται νὰ δώσῃ ὑμῖν λόγον τῆς διαγωγῆς του !».

Ὁ δικηγόρος ἀπήγγειλε τὸ ἀπόσπασμα μετὰ ζωηρότητας ἐν τε τῇ χειρονομίᾳ καὶ τῇ στάσει τόσῳ γελοῖα, ὥστε ὁ Ἀλδέρτος δὲν ἠδυνήθη νὰ συγκρατήσῃ τὸν γέλωτα. Ἀλλ' ἀναλαβὼν τὸν φυσικὸν αὐτοῦ τόνον ὁ νομικὸς ἐξηκολούθησεν :

— Ἐκλαμβάνετε τὸ πρᾶγμα ὑπὸ ἐποψίν ἥκιστα σπουδαίαν, κύριε, ἀλλὰ ἐπιστήσατε, παρακαλῶ, προσοχήν, μὴ ἢ τότε πολιτικὴ δίκη φανῆ ἑλαφρὰ ὡς νηπίου παιδιὰ πρὸ τῆς σημερινῆς παιδματοδικίας. Ὁ νόμος τρέφει πρὸς τοὺς ἰδρυτὰς ἑταιριῶν δυσπιστίαν λίαν δεδικαιολογημένην ἐνίοτε, διότι δὲν ἔχουσιν ὅλοι τὴν ἰδικὴν σας ἀγαθὴν . . . εὐθύτητα. Ὅχι μόνον τοῖς ἐπιβάλλει ὑποχρεώσεις αὐστηρὰς ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἰδρύσεως, ἀλλὰ καὶ εὐθύς ὡς διαπράξωσι τὴν

ἐλαχίστην παράβασιν τῶν νομικῶν διατυπώσεων, εὐθύς ὡς ἐξακριβωθῆ π. χ. ἡ ἄλλειψις καὶ τοῦ ἐλαχίστου κερματίου κατὰ τὸν καιρὸν τῆς παραδόσεως τῶν χρημάτων, τετέλεσται ! ἡ ἑταιρία ἐκμηδενίζεται ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους. Ὁ φίλος σας Καθαροῦ λοιπὸν διαβεβαίωσθε ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ περίπτωσις, ὅτι δὴλα δὴ ἡ ἀσδέστοπαραγωγὸς ἑταιρία τῶν συνενδιαφερομένων οὐδέποτε ἔσχεν ἔννομον ὑπόστασιν· οὕτω : quod vi-tiatur ab initio . . .

— Ὡ, Θεέ μου ! ἀνέκραξεν ὁ Σενάκ : « ἡ ἑταιρία νομικῶς δὲν ὑφίσταται ! . . . » νόστιμον καὶ τοῦτο ! πῶς λοιπὸν ὑφίστατο ὅταν ἐκίνησε πάντα λίθον διὰ νὰ εἰσδιᾶσῃ εἰς τὸ ταμεῖόν της τὰς ἑκατὸν χιλιάδας μου ! . . .

— Αὐτὰ εἶναι δικηγορικαὶ λεπτολογίαι· τὰς ἐπινοοῦσιν οἱ βέβηλοι μόνον λειτουργοὶ τῆς Θέμιδος· διότι ἐξ ἴσου ἀληθεύει ὅτι, ἂν ἡ ἑταιρία διελύθη, οἱ μέτοχοι δικαιοῦνται ν' ἀποσύρωσιν ἕκαστος τὸ καταβληθὲν ποσόν, ὅτε καὶ ἡ δίκη παραπέμπεται εἰς τὸ πολιτικὸν δικαστήριον, εἶναι δὲ λελυμένη ἐκ τῶν προτέρων. Οἱ ἰδρυταὶ δὴλα δὴ καταδικάζονται εἰς τὴν ἀπότισιν τοῦ κεφαλαίου, ἀποτελουμένου ἐκ τριῶν ἀκατομυριῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ὀγκώδης μερίς, οὐχὶ ὀλιγωτέρα τῶν δύο ἑκατομυριῶν, ἀνήκει εἰς ὑμᾶς, καθ' ὅτι οἱ συνεταιροὶ σας χάριν ποσότητος σπουδαίας κατέψυγον ἥδη εἰς ἐπαίτειαν. Ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν εὐρισκόμεθα ἀπέναντι τοῦ πταισματοδικείου καὶ περὶ χρημάτων δὲν πρόκειται· ἂν δὲ θεωρηθῆτε ὡς λειπόμενος ἔνοχος ἀπατηλῶν διαδηλώσεων, σοὶ διανοίγει ἥδη τὰς θύρας της ἡ φυλακὴ, ἀγαπητέ μοι πελάται !

Ἐκ δευτέρου ἥδη ὁ Ἀλδέρτος ἐκάγχασεν, ἀλλ' ἡ φαιδρότης αὐτοῦ δὲν ἦτο πλέον ἀνέφελος.

— Ὅχι, ὄχι ! ἀνέκραξεν· οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἔθεσα τὸν πόδα πρὸ δικαστικῶν ὀμηγύρων καὶ τῶν παρεπομένων ὀμιλῶν· οἱ εὐγενεῖς οὗτοι κύριοι ζητοῦσι τὸ ὄνομά μου καὶ οὐδὲν ἄλλο· τί λοιπὸν ! ἂ, οἱ Παρισιοὶ ὅλοι, θὰ ἐκλονίζοντο, ἀνκάνεις, ἔστω καὶ τῶν μαστίγων ὁ φύλαξ, ἐτόλμα νὰ μοῦ κατηγορήσῃ δολιότητα !

— Ἀναμψιβόλως· ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν θὰ σᾶς δικάσῃ τὸ παρισιανὸν δημόσιον, ἀλλὰ τὸ πταισματοδικεῖον, ὅπερ εἶναι γνωστὸν ἐπὶ . . . σκεπτικισμῷ. Πόσον λυπηρὸν τὸ ὅτι ἐδέχθητε νὰ δικασθῆτε ἐν Παρισίοις ! δὲν ἐνοήσατε λοιπὸν ὅτι οἱ ἀγαθοὶ οὗτοι κάτοικοι τῶν ὄχθων τοῦ Ροδανοῦ οὐδὲν ἄλλο ἐπεθύμουν τόσον ὅσον ἀνέξοδά τινα ταξίδια εἰς Παρισίους ; Ἐνώπιον δικαστηρίου ἐπαρχιακοῦ οὔτε ἡ εἰσαγγελία κἂν τῶν ἀντιδικῶν μας θὰ ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψει· ἀλλ' ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τὸ ἐλάχιστον ὅπερ θὰ μᾶς προσενηθῶσι κακὸν εἶναι τὸ νὰ μᾶς βασανίσωσιν ἀμειλίκτως.

Ὁ κόμψ οὐδόλως πλέον γελῶν, μετὰ τινος δυσχερείας συνετήρει τὴν ἀλαζονικὴν πρὸς ἡρεμίαν του, ἐκπληττόμενος, διότι ἠδῶνετο λεπτὰς τινὰς ρανίδας ἰδρωτὸς ἀναδρυσάσας ἐπὶ τῶν κροτάφων αὐτοῦ ἀφ' ἧς στιγμῆς ἤκουσε τὴν λέξιν «φυλακὴ», καίπερ τοσοῦτ' ἐπιχαρίτως λεχθεῖσαν ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς συνδιαλέξεως.

— Πόσον ὠραία εἶναι ἡ ἐποχὴ μας ! . . . ἀνέκραξεν. Ἐπὶ τέλος ὅμως, ἀγαπητέ, δὲν πρόκειται ἥδη

νά μ' ἐκφοβήσῃς ὡς ἐάν ἦνν παιδίον· εἶμαι βεβαίω-
τατος ὅτι θά μ' ἀπαλλάξῃς τῆς ἀμηχανίας μου.

— Ἐλπίζω ἐξ ὅλης καρδίας, καίτοι εὐρισκόμεθα
ἀπέναντι ἀντιπάλου ἀμυνομένου λυσσώδως, ἀλλά
καί παμπονήρου πρὸς τοῖς ἄλλοις. Ἀλήθεια, ποῖον
μέρος λόγου εἶναι αὐτὸς ὁ κ. Καδαροῦ;

— Ἀγρότης γείτων μου ἐν τῇ ἐξοχῇ, τοῦ ὁποίου
ὁ πάππος κατέκλεψε τὸν πάππον μου κατὰ τὸν και-
ρὸν τῆς ἐπαναστάσεως.

— Μοὶ φαίνεται ὅτι μανιωδῶς ἀντεπεξέρχεται καθ'
ὕμῶν, διότι ἀνακαλύπτω καὶ ἄλλο τι αἰσθημα ἐκτὸς
τοῦ συμφερντολογικοῦ, εἰς τοὺς τρόπους του.

— Νομίζω ὅτι εἶναι ἐξωργισμένος οὐχὶ τόσον κατ'
ἐμοῦ ὅσον κατὰ τοῦ προγόνου του, διότι μᾶς ἐκλεψε
ὀλιγώτερον ἢ ὅσον ἔδει ἐπιδειξίως. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς
ἐμέ, τὸ ἐγκλήμα μου ἀναμφιδόλως εἶναι τὸ ὅτι δὲν
ὠδήγησά τὴν κ. Σενάκ πρὸς ἐπίσκεψιν εἰς τὴν οἰκίαν
ταύτην, ἥτις εἶναι καρπὸς τῶν ἰδικῶν μας οἰκο-
νομιῶν.

— Ἐ!... Ἐ!... ἂν παρατηρῇ τις πάντοτε τὰ
πράγματα ἐκ τοῦ σύνεγγυς!... ὁ κύριος οὗτος εἶ-
ναι πλούσιος;

— Κατὰ τὰ φαινόμενα ναί· οἱ ἡμῖς τῶν κατοί-
κων τῆς περιοχῆς τῷ ὀφείλουσι χρήματα.

— Κύριε κόμην, μία ἰδέα! ἐάν ἐσυνθηκολογεῖτε
πρὸς τὸν κ. Καδαροῦ;

— Ἀγαπητέ, ἀκούσατέ με, δὲν σᾶς ἀποκρύπτω
ὅτι ἡ φυλακὴ μοὶ ἀπαρέσκει σφόδρα, ἀλλὰ παρὰ νὰ
φανῶ ἀρεστὸς εἰς τὴν ἐξοχότητα Καδαροῦ, προτιμῶ
τὴν φυλακὴν.

— Τοῦτο σημαίνει ὅτι εἶναι ἡ μεγίστη ἀφοροῦνη
ἐκ μέρους ἀριστοκράτου τὸ ν' ἀναμηνύται εἰς ἐπι-
χειρήσεις ἐμπορικὰς· διότι θάπτον ἢ βράδιον ἀναγ-
κάζεται συνήθως νὰ ἐκλέξη μεταξὺ Καδαροῦ καὶ οἰ-
κονομικῆς καταστροφῆς. Καὶ ἰδοὺ πῶς ὁ κλονισμὸς
οὗτος, τὸν ὁποῖον πολλοὶ προσποιοῦνται ὅτι δὲν ἐν-
νοοῦσι, κατήνεγκε κατὰ τῆς ἀριστοκρατίας κτύπον
ἰσχυρότερον ἔτι ἢ καὶ αὐτὴ ἡ ἐξέγερσις. Ἡ ἐπο-
χὴ μας σᾶς εἶδε, κύριοι, ριπτομένους εἰκῆ ἐν τῇ πο-
λυρροίῳ τύρῃ τῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, τοῦτο
δὲ εἶναι τὸ σπουδαιότατον ἐν τῷ αἰῶνι ἡμῶν γεγονός
τῆς κοινωνικῆς συγχύσεως. Ἐπειδὴ δέ, ὡς ἦν ἐπό-
μενον, ἀπετύχετε, ὅλοι οἱ τυχόντες Καδαροῦ, οἱ ἐ-
κατομμυριοῦχοι δημοκράται, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἀφί-
στασθε ἄλλοτε, ἠξιώθησαν πολλῶν ὑποκριτικῶν φι-
λοφρονησῶν, διότι ὅλοι οἱ ὅμοιοι ὑμῶν δὲν ἔχουσι
τὰ νῶτα ὅσον ὑμεῖς ἀκαμπτα. Ἀλλὰ δὲν ἤρκεσε μό-
νος ὁ καταναγκαστικὸς φόρος τῶν περιποιήσεων ἡ-
ναγκάσθητε προσέτι καὶ νὰ ἐργασθῆτε, κύριοι, πολ-
λοὶ δ' ἐξ ὑμῶν ἐργάζονται ἤδη ἀνευδότης ἀπὸ τῆς
αὐγῆς μέχρι τῆς δύσεως. Τοῦντεῦθεν προέκυψεν ἡ
κατάρτησις οὕτως εἰπεῖν τοῦ ἱπποτισμοῦ, οὗ τὸ προ-
νόμιον καὶ τὰς παραδόσεις διετήρει τῶς ἡ ενεργὸς
κατὰ τοὺς χρόνους τῆς εἰρήνης εὐγενῆς ἀπογονή-
τοῦντεῦθεν προέκυψεν ἡ παντελὴς ἀπόρριξις τοῦ ἔ-
ρωτος, συγκαταριθμουμένου μεταξὺ τῶν ἀπαρχαιω-
θέντων ἐθίμων, ἀπόρριξις ἀπορρέουσα ἐκ προοδευ-
τικῶν τάσεων, ἔνεκα τῆς ὁποίας στένουσιν ἤδη αἱ
γυναῖκες καὶ θυγατέρες ἡμῶν, ἀναγκαζόμεναι οὕτω
ν' ἀποβαίνωσιν ὑπεράγαν συμβιβαστικὰ πανταχοῦ

καὶ πάντοτε· διότι δὲν ἔχετε καιρὸν νὰ ἀσχολῆσθε
πλέον περὶ αὐτῶν!

— Ὡ! ἀνέκραξεν ὁ Σενάκ· μοὶ ἐκλέψατε ἓνα τῶν
ἀφορισμῶν μου.

Καὶ καταλιπὼν τὸν δικηγόρον ὁ κόμην, ἐπορεύθη
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τὴν καρδίαν ἔχων βεβαρημένην
ἐκ δεινῆς ἀμηχανίας, καθ' ὅτι κατενόει ὅτι ἐπέστη
ἡ στιγμή τοῦ νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν Θηρεσίαν περὶ τῶν
μᾶλλον ἢ ἥττον ἀναποφεύκτων καταστροφῶν, αἰτι-
νες ἐπνέπαιλουν ἤδη τὴν τῶς ζηλωτὴν εὐδαιμονίαν
αὐτῶν.

Οὐδεὶς δύναται νὰ κατανοήσῃ ἀκριβῶς ὅποιαν ἦν-
τλησε θλίψιν ἐν τῇ συνδιαλέξει ταύτῃ, καίπερ προσ-
παθήσας ὅσον οἶόν τε ὅπως μειώσῃ τὸν ἀλγεινὸν χα-
ρακτῆρα αὐτῆς. Ἡ Θηρεσία ἐπεδείξατο ἐν τῇ περι-
στάσει ταύτῃ διαγωγὴν ἀξίαν ἑαυτῆς· ἐβάνη διπλο-
νότι ἤρεμος, ζωρὰ καὶ ἀνωτέρα πάσης μικροπρε-
ποῦς συγκινήσεως· τοῦναντίον δὲ μάλιστα, ἠσθάνετο
οἰσνεὶ φαιδρὸν τὴ συναισθημα ἀνακαλύπτουσα ὅτι
οὐχὶ ἀληθῆς πόθος, ἀλλὰ ὀρυμνία βιωτικῆ ἀνάγκη
παρεκίνησε τὴν εἰς Παρισίους ἐπιστροφὴν τοῦ συζύ-
γου αὐτῆς. Ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος οὐχ ἥττον ἐστερήθη
τοῦ ἀπαιτουμένου θάρρους ὅπως ἀποκαλύψῃ πρὸ
τῶν ὀμμάτων αὐτῆς καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἑκτασίαν,
πολλῶ δ' ἥττον τῇ κατέδειξε πόσον ἡ χεὶρ τοῦ Καδα-
ροῦ ἔδρα ἐν τῇ παρουσίᾳ περιπλοκῆ, τοῦθ' ὅπερ
οὐδ' εἰς ἑαυτὸν ἠδύνατο καθαρῶς νὰ ὁμολογήσῃ ἄνευ
αἰθνιδίου ἐπὶ τοῦ μετώπου ἐρυθήματος. Τὸ πρῶτον
ἦδη οἱ δύο σύζυγοι ἐπὶθῆσαν ἀμοιβαίως τὴν λύσιν
μονήρους συνεντεύξεως, ἐπιζητῶν ἑκάτερος ἀπομό-
νωσιν ἐντελῆ ὅπως ἀπαλλαγῆ πικρᾶς ἐντυπώσεως
καὶ ἀφαιρέσῃ ἐπὶ στιγμὴν ἀπὸ τοῦ μετώπου τὴν ὑπο-
κριτικὴν προσοπίδα, δι' ἧς τῶς ἀπέκρυπτον ἀπ' ἀλ-
λήλων τὰς διαβρωτικὰς ἀνυσυχίας τῶν.

Η'.

Πληροφροῦσας ἤδη τὴν σύζυγον αὐτοῦ ὁ Σενάκ
περὶ τῶν ἐπαπειλουσῶν τὸ μέλλον περιπετειῶν, ἐπέ-
ψατο ὅτι κανονικῶς ἐρρῶθιμισε τὴν συζυγηκὴν ἀλλη-
λεγγύην, ἐπὶ πολλὰς δ' ἐβδομάδας ἡ Θηρεσία οὐδὲν
ἥττον περὶ τῆς ἐπικρατούσης δικῆς ἤκουσε. Οὐχ
ἴπτον δὲν συνάμειθα νὰ εἴπωμεν ὅτι, ὡς ἄλλοτε,
ἐπελανθάνετο καὶ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς, καθ'
ὅτι οὐδεὶς ἀνθρώπος, ὁσονδήποτε τέλειος, δύναται
νὰ τηρήσῃ ἀναλλοίωτον τὸ ἠθικὸν αὐτοῦ σθένος καὶ
θάρος εἴτε πρὸ μικροῦ ἀκούσας καλλικελάδου μου-
σικῆς, εἴτε ἐπὶ δίωρον καταμελετήσας τὰς διαφόρους
ἀπόψεις δικῆς, ἀφ' ἧς θ' ἀπορρέουσιν ἴσως οὐχὶ μό-
νος ὁ οἰκονομικὴ αὐτοῦ καταστροφὴ, ἀλλὰ καὶ ὁ ἰ-
λυώδης πῦλός ὁ ἐπὶ τῆς τιμῆς τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ
ἐπιρροηθισόμενος.

Δυστυχῶς ἡ Θηρεσία ἦν ὀργανισμὸς λεπτὸς ἐπὶ
τοσοῦτον, ὥστε καὶ εἰς τὰς ἐλαχίστας ἐννοίας ἐνεβά-
θυνεν ἑκάστοτε, ὡς τινες πλάστιγγες ἀμφιταλατεύον-
ται καὶ ὑπ' αὐτὴν ἔτι τὴν ἀερούσῃ τῆς μίας πέ-
ρυγα. Οὕτως αἰθνιδία τις χειρονομία, ἡ παρακεκιν-
δυνευμένη τις λέξις, ἡ ἀδιόρατος παράτασις τυ-
χαίου βλέμματος, ἦρκουν ὅπως ἐμποιήσωσιν αὐτῇ
ἐντύπωσιν ἀλγεινὴν, ὁσάκις προῦκειτο περὶ τοῦ
συζύγου αὐτῆς.

Τὴν ἀνυσυχίαν δὲ αὐτῆς προῦκάλει οὐχὶ οἰοσθῆ-

ποτε φόβος περι ἐλαττώσεως τοῦ πρὸς αὐτὴν ἔρωτος τοῦ συζύγου της, ἀλλ' ἡ ἰδέα ὅτι μεγάλη βεβαίως καὶ σοβαρὰ εἶναι ἢ ἀπὸ τινος προκαταλαβοῦσα αὐτὸν θυμοδακῆς μέριμνα, ἥτις κατῳρθώσε νὰ μεταβάλη αὐτὸν, ἔστω καὶ ὀλίγον. Ἄλλ' ἀφ' ἑτέρου πορρωτάτω ἀπεῖχε τοῦ ν' ἀπευθύνη αὐτῷ καὶ τὴν ἐλαχίστην μομφὴν, οὐχὶ δὲ τόσον δι' ἑαυτὴν, ὅσον δι' ἐκείνον ἐθλίβετο, γινώσκουσα ὅτι ὁ σύζυγος αὐτῆς ἥκιστα ἢ πᾶς ἄλλος ἦν παρεσκευασμένος πρὸς ὑλικούς ἀγῶνας ἐν τῷ πολυμύχῳ σταδίῳ τῆς ἐπιγείου ζωῆς.

Θλιβερός ἦτο ὁ τρόπος δι' οὗ, καίτοι πιστεύων ὅτι κατορθοῖ ν' ἀποκρῦψη τὴν λύπην αὐτοῦ, περιεπτύσσοτο σιωπηλῶς τὴν Θηρεσίαν καθ' ἣν στιγμὴν ἀνεχώρει χάριν τῶν ἀτελευτήτων ἐκείνων μετὰ τοῦ δικηρόρου αὐτοῦ συνεντεύξεων, καθ' ὅτι, ἀληθὲς εἰπεῖν, οὗτος ἐκ συστήματος ἐξεφθράζετο δυσδιάνως πάντοτε, προσπαθῶν ἵνα ὑπεκαύσῃ τὸν ζῆλον τοῦ πελάτου αὐτοῦ, ὃν ἐβλεπε διατεθειμένον ὅπως ἐπαφήσῃ εἰς αὐτὸν μόνον ἅπαν τὸ βάρος τῆς διαδικασίας. Μετὰ μικρὸν ἡ Θηρεσία παρετήρησεν ὅτι ὁ σύζυγός της ἐπαυσε πλέον ὁμιλῶν περὶ οἰκογενειακῶν τινῶν σχεδίων, ἅτινα τῶς ἀνέθροσκον ὡς εὐάρεστος ποικιλία μέσφ τῶν ἐρωτικῶν αὐτῶν συνδιαλέξεων· οὐδεὶς πλέον λόγος ἐγένετο περὶ ἐξωτερικῶν καλλωπισμῶν τοῦ γυναικοῦ πύργου, ἢ τοῦ ἀστικοῦ μεγάρου, οὐδεὶς λόγος περὶ τῶν δαπανηρῶν ἀπολαύσεων, ἃς ἄλλοτε πρόετεινε πρὸς αὐτὴν. ἀρνητικὴν σχεδὸν πάντοτε λαμβάνων ἀπάντησιν, οὐδὲ περὶ τῶν πολυπλόκων διαγραφόμενων φιλανθρωπικῶν συνδυασμῶν χάριν τῶν ἐνδεῶν καὶ πασχόντων, συνδυασμῶν, οἵτινες, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς πρώτους, μετὰ προθυμίας ἐγένοντο δεκτοὶ ἐκάστοτε. Ἐν τῷ μέσφ τῆς οἰκοθεν ἐπιβαλλομένης καὶ ἀμειώτου ἐτι διατελούσης ἡγεμονικῆς πολυτελείας, ἐμάντευε τις ἐν τῷ βάθει τῆς διανοίας αὐτοῦ τὴν μέγαιραν ἰδέαν τῆς «οἰκονομίας», ἣς τὸ ὄνομα ἀπέφευγον νὰ λαλήσωσι τὰ χεῖλη του, ὡσεὶ θὰ ἐκαίοντο ὑπ' αὐτοῦ. Ἐπεδίωκεν ἥδη ἐν παραδύστῳ τὴν οἰκονομίαν, αὐτός, ὅστις ἀνάθεμα προέφερεν ἄλλοτε κατὰ τῶν ἀπαισιῶν φράσεων τῶν κυκλοφοροῦμένων ἥδη ἐν ταῖς μαρμασμάδεσι τοῦ φθίνοντος αἰῶνος ἡμῶν λοιδορίας στιγμαῖς: «τοῦτο στοιχίζει πολὺ ἀκριδὰ· δὲν ἔχω καιρὸν. . .».

Καίτοι ἀπέφευγον τὸ νὰ προβῶσιν εἰς ὁμολογίαν πρὸς ἀλλήλους, ἠσθάνοντο ὅμως ἑαυτοὺς ταπεινομένους, καθ' ὅσον διέβλεπον ὁσημέραι ἐλαττωμένην τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν, ὁσημέραι ταραττομένην ὑπὸ τοῦ ζητήματος τοῦ γυμνοῦ παντὸς γοήτρου ἰσορροπίας καὶ εὐγενείας, τοῦ περιφρονητέου καὶ καταπτύσσοτου πρὸ πάσης τρυφεράς καὶ μεγάλης ψυχῆς, ὑπὸ τῶν «χρημάτων» τέλος! ὦ, πῶς θὰ ἐμειδίω, μεθ' ὅποιας πικρᾶς εἰρωνείας θὰ ἐμειδίω ἀνενίζοντες ἀλλήλους, ἐάν, ἐν τῇ ἐποχῇ, καθ' ἣν ἀντηγαπῶντο μηδὲν ἐλπίζοντες ὅτι θὰ ἐστεφανοῦτό ποτε ὑπὸ ἐπιτυχίας ὁ ἔρωσ των, ἀντίχει εἰς τὰ ὄψα αὐτῶν ἢ πρόρρησις αὐτῆ:

«— Τὰ χρήματα» θὰ ρίψωσι τὴν πρώτην ζοφῶδην σκιάν ἐπὶ τῆς εὐφροσύνης χαρᾶς ἣν εἰς τὰς ψυχὰς ὑμῶν θὰ ἐνδύσει τὸ ὄνειρον ὑμῶν ἢ πραγμάτων! . . .».

Φεῦ! ἠγνόουν εἰσέτι τότε ὅτι ὁ χρυσὸς ἐν τῇ ἐπικρατοῦσῃ σήμερον διοργανώσει τοῦ κοινωνικοῦ

βίου εἶναι οὐχὶ πλέον γεῶδες μέταλλον, ὅπερ δικαιοῦται τις ἵνα περιφρονῇ, ἀλλὰ ζωτικὸν στοιχεῖον ἀναπόφευκτον τόσφ μᾶλλον καθ' ὅσον εὐρηται ἀπανταχοῦ διακεχυμένον ὡς ὁ ἀήρ ὃν ἀναπνέομεν.

Ἐφ' ὅσον μὲν ἀθρονοῦσιν εἰς ποσότητα ἀρκοῦσαν ὁ ἀήρ καὶ χρυσός, οὐδόλως εἰς αὐτοὺς προσέχομεν· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἄρχονται σπανίζοντες, αἱ βάσανοι ἡμῶν λαμβάνουσι γένεσιν. Τὸ ὑπὸ τῆς ἀσφυξίας ταύτης ἐπαπειλούμενον ὃν ταράσσεται, φρυάττει, ἀμύνεται, περιελίσσεται μετ' ἀπελπισμοῦ εἰς πᾶσαν προστυγχάνουσαν εὐκαιρίαν, ὡς ὁ πνιγόμενος περὶ τὴν ἄγκυραν καὶ ἐν τῷ σφοδρῷ καὶ ἐνδελεχεῖ αὐτοῦ ἀγῶνι κατορθοῖ ἵνα συνθλάσῃ πᾶν κώλυμα . . . καὶ ἰδοὺ ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ἡ ἠθικὴ ἀξία ἐκπίπτει, ἡ ἐνότις τῶν συζύγων διασπᾶται, οἱ ἀδελφοὶ διαμάχονται πρὸς ἀλλήλους, ὁ υἱὸς ἐκστομίζει λόγους ἀναδιβάζοντας ἐπὶ τῶν βλεφάρων τῆς μητρὸς τὰ θερμόπικρα δάκρυα! ἰδοὺ ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ἀναθρόσκουσιν αἱ ἄδικοι καταγγελίαι, αἱ ριψοκίνδυνοι προτάσεις εὐρίσκουσι χώρον ἐκτελέσεως καὶ συνάπτονται συμφωνίαι συνενώσεως καὶ συνεργασίας ὑπὸ ὄρους ἐκπληκτικούς. Τίς δὲν ἐφριξε βλέπων τοὺς δυσμόρφους σπαθμοὺς εὐγενεῶς φυσιογνωμίας, ἀναλλοίωτον ἄχρις ὥρας τηρησάσης τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς, ἀλλ'· ἐν ἀκαρεὶ παραλλασσομένης ὑπὸ τῆς στειρεύσεως τοῦ ἀργυρίου, οἰοεὶ ὑπ' ὀδυνηρᾶς καὶ ὀξείας κρίσεως; . . .

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἄνδρες ὡς ὁ Σενάκ εἰς κίνδυνον παρομοίας ἠθικῆς ἐκπτώσεως οὐδόλως ὑπόκεινται, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸν ἥδη ἦρξατο ἐμφυλλοχωροῦσα ἡ καχεξία ἐκείνη ἢ ὀχληρὰ καὶ ἀσφυκτικὴ. Μέριμνα πικρὰ καὶ διαρκὴς ἦρχιζεν ἥδη ταράττουσα ὁσημέραι τὴν ἀμοιβαίαν τῶν δύο συζύγων στοργὴν, ἐπομένως δὲ ὁσημέραι ἐπὶ μᾶλλον ἐξηναγκάζοντο ἵνα καταλείψωσιν ἀλλήλους μόνους ἐν τῇ πικρίᾳ των, αὐτοὶ, οἵτινες τῶς κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς βιωτικῆς ἀσφαλείας, οὐδέποτε ἀπεχωρίζοντο. Τάλαινα Θηρεσία! ὦ, ἂν τοῦλάχιστον ἠδύνατο καὶ νῦν νὰ διέρχεται τὰς ὥρας τῆς μονώσεως ἐν τῇ γλυκερᾷ τῆς ἐξοχῆς ἠρεμίας, ἢ ὑπὸ τὴν στέγην τῆς μικρᾶς τοῦ πύργου αἰθούσης, ράπτουσα ἀμφιέσεις χάριν τῶν ἐνδεῶν καὶ ἀκροωμένη τῆς συντροφῆς Ἀγγλίδος, ἥτις ἀνεγίνωσκεν ὑψηλοφῶνως πρὸ αὐτῆς! ἀλλ'· εὐρίσκειτο ἥδη ἀναμεμιγμένη μετὰ τῆς τυρβαζούσης κοινωνίας, ἥτις, καίτοι πολλακίς μένει ὄλως ἀπαθὴς πρὸ τῶν δεινοπαθημάτων τοῦ πλησίου, ἠξίου ἥδη ἵνα οἰκτεῖρη αὐτὴν μεθ' ὕψους συμπαθείας οὐχὶ ἀμίκτου τόνου τινὸς αὐστηρᾶς κατακρίσεως.

— Ἡ δυστυχὴς νέα! ἔλεγον αἱ ἐπικληροὶ χῆραι· ὅποιον φρικῶδες μέλλον! ἦ! . . . συνοικεσία συναπτόμενα ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους ἀφεύκτως θὰ καταλήξωσιν εἰς τέλος λυπηρόν! . . .

Αἱ δὲ ὑπανδροὶ, ὧν τὰ συνοικεσία εἶχον ἥδη καταλήξει λυπηρῶς ἐνεκα διαφόρων ὄλως αἰτίων, πολλῶν οὐσιαστικωτέρων καὶ μᾶλλον προσωπικῶν, ἔλεγον θρηνηδῶς, φιλαρέσκως στενάζουσαι:

— Δὲν θ' ἀπολαύσῃ ἐπὶ μακρὸν τὴν εὐδαιμονίαν της.

Οἱ ἄνδρες ἀφ' ἑτέρου εἰς τὰς μᾶλλον ἢ ἥττον συμπαθεῖς παραμυθίας, ἃς ἀπέτεινον πρὸς τὸν Σενάκ,

επανελάβανον πάντοτε, ὑπὸ ἄλλην ὄλωσ μορφήν, τὰς ιδέας τοῦ Δουβουκέ.

— Ἐσαεὶ λοιπὸν θὰ κηρύττη ἡ κοινωνία συστηματικὸν πόλεμον διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου κατὰ τοῦ εὐγενούς, ὅστις τυχὸν ἐπεθύμησε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν μηχανικὴν ἰδιοφυίαν του; κατὰ τί λοιπὸν βλάπτει ὁ ἀριστοκράτης τὴν ἑταιρίαν τῶν Ἐλευθεροτεκτόνων (francs maçons), τοὺς δημοκράτας ἢ τοὺς Ἑβραίους, ὥστε νὰ γείνη ἄξιος τοῦ μίσους αὐτῶν;

Ἡ κ. δὲ Σαβορνάι, καίπερ μηδὸλως ἐγκαταλείπουσα τὸ ἐρημητήριον αὐτῆς, ἐγνώριζεν ὅμως κάλλιον ἢ πᾶς ἄλλος τῶν Παρισίων κάτοικος, τὰς ἐκάστοτε διαδιδόμενας φήμας περὶ τῶν ἀνεψιῶν αὐτῆς, τοὺς ὁποίους ἡμέραν τινὰ μετεκαλέσατο ἐσπευσμένως. Οὗτοι προσῆλθον νομίζοντες ὅτι θὰ εὖρωσι τὴν θείαν αὐτῶν κατατεταραγμένην σφοδρῶς ὑπὸ τῶν κοινωνικῶν περιπετειῶν τῶν προσφιλῶν θετῶν τέκνων τῆς, διότι ἄλλως τε οὐδέποτε καθ' ὅλον τὸν μακρὸν αὐτῆς βίον εἶχεν ὑποπέσει εἰς δεινὰ τοιαύτης φύσεως. Ἄλλ' ἠπατώντο ἢ ἀγαθὴ μοναχὴ μετὰ μεγάλης ἡρεμίας ὑπεδέξατο αὐτούς, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἰδιωτικοῦ αὐτῆς συμβούλου, ἦτοι τοῦ περιωνύμου Σαμπενουά, ἀνδρὸς πολυασχόλου καὶ μονονουχὶ παντεπιστήμονος, ὅστις συνάπτει ἐπὶ τὸ αὐτὸ καθήκοντα τοσαῦτα καὶ τοσοῦτον διάφορα καὶ ἀντίθετα ἐπιπρὸς ἄλληλα, ὥστε πρὸ αὐτοῦ εὐλόγως πᾶς τις διερωτᾶται πῶς κατορθοῦσι νὰ εὐρίσκωσιν ἐπιεργασίας οἱ λοιποὶ τῶν Παρισίων κάτοικοι.

Ὁ Σαμπενουά ἠσπᾶσθη σταθερῶς τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα περὶ τὸ ἐξηκοστὸν τῆς ἡλικίας του ἔτος, ἐγκαταδρῦσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον ἐπεθύμει ν' ἀποκαταστήσῃ, ἐν τῷ διασήμεν ἢ ἐν τῇ Πρωτεύουσῃ δικηγορικῷ γραφείῳ του. Ὡν γεροῦσιαστῆς, πάλαι πρεσβευτῆς, ἐταῖρος τῆς Ἀκαδημίας, μέλος τῆς ἐφορίας τῆς Γαλλικῆς Τραπεζῆς καὶ ἐπίτροπος τῆς ὁλομελείας αὐτῆς, εἶναι συγχρόνως εἰδικὸς εἰς τινὰς ὁικονομικὰς ὑποθέσεις ὧν ἡ λύσις παρουσιάζει δυσχερείας ἀπελπιστικὰς. Αὐτῷ καὶ μόνῳ πάντοτε ἀπόκειται τὸ λεπτεπίλεπτον ἔργον τῆς συμφιλιάσεως συζύγων, ὧν αἱ μισθιστορικαὶ ἐριδες ἀνὰ σύμπασαν τὴν Εὐρώπην διεσπλάσθησαν, ἢ ἢ ὑποστήριξις οἰαζόμηντε μεγάλης ἑταιρίας παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ βαράθρου εὐρισκομένης, καὶ ἀπειλούσης νὰ συνκλονήσῃ τὸ σύμπαν διὰ πολυδρόντου πτώσεως. Ἄλλ' ὑπὸ τὸ βαρὺ τοῦτο ἄχθος τῶν ἐξομολογήσεων, τῶν εὐθυνῶν καὶ τῶν πολυμερῶν ἀνυσυχιῶν, αἰτινες θὰ ἠδύναντο νὰ προκαλέσωσι τὸν ἐξ ἑτέρου θάνατον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς συνήθους τινὸς θνητοῦ, ὁ πανδαλῆς οὗτος ἔχει ἡρεμον τὴν κυκλοφορίαν φέρων ἰδιάζουσάν τινα ἐκφρασὶν χονδροειδοῦς πως εὐεξίας ἐπὶ τοῦ προσώπου, τοῦ ὁποῖου ἢ θολὴ διάχρωσις συγγέεται μετὰ τῆς βαθείας καὶ ἀμφιδόλου τῆς κόμης καὶ τῶν παραγναθῶν χροιάς. Τοιοῦτος εἶναι ὁ γενικὸς ἀλλ' εὐκρινῶς διαγραφόμενος ἀπεικονισμὸς τοῦ ἀνδρός, ἀπεικονισμὸς ἄξιος τῆς χειρὸς καλλιτέχνου, ὅστις, φειδωλὸς τοῦ τε χρόνου καὶ τοῦ κόπου αὐτοῦ, διὰ μᾶς μόνης τοῦ χροστέπρου αὐτοῦ γραμμῆς ἀναπαρίσσειν ἀσφαλῶς τὴν ὄλνν τοῦ προτύπου μορφῆν. Ἄλλ' οὐχ ἥττον μὴ ἐμπιστευόμεθα εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἄποψιν.

Ζωρὰ ἀστραπὴ διακαοῦς περιεργίας ἐσελάγησεν ἐν τῷ βλέμματι τοῦ νομομαθοῦς ὅτε εἶδε εἰσερχομένην

τὴν κόμησσαν. Ἠγέρθη, ὑπεκλίνατο μετὰ σπουδῆς καὶ ἐκάθισε πάλιν, ἀπέτεινε δὲ πρὸς αὐτὴν τὰς ἀναγκαίας ἐρωτήσεις μετὰ ψυχρᾶς συντομίας τριαύτης, ὥστε θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι ἀπευθύνεται οὐχὶ πρὸς ἐπαφροδίτον καὶ εὐγενῆ γυναῖκα, ἀλλὰ πρὸς ἄμοιρον πάσης χάριτος καὶ παντὸς θελγῆτροῦ πελάτιδα. Ἐν διαστήματι πέντε μόλις λεπτῶν κατήρτισεν ἀνακεφαλαίωσιν τῆς δίκης τόσῳ εὐκρινῆ καὶ βαθεῖαν, ὥστε μικροῦ δεῖν ἐχειροκρότει αὐτὸν ὁ Ἀλβέρτος, ὅστις χάρις εἰς αὐτὸν διέδλεπεν ἦδη ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ σημεῖα, ἅτινα ὁ Δουβουκέ δὲν εἶδεν ἢ δὲν ἐξέθηκεν αὐτῷ μέχρι τοῦδε ἐν ταῖς καθημεριναῖς σχεδὸν μετ' αὐτοῦ συνεντεύξεσιν. Ἐν συνόλῳ ἢ γνωμοδοτήσας τοῦ Σαμπενουά ὑπῆρξεν ἀριστομαντικὴ οὕτως εἰπεῖν, ἐφάνη δὲ οὗτος ὡς αἰσιόδοξος ἰατρός τῆς ἀσθενείας ἢν τέως ἕτερός τις ἀπαισιόδοξος ἐθεράπευεν, ὡς εὐελπὶς, τοῦ ὁποῖου ἢ διάγνωσις εἴτε εἰλικρινῆς, εἴτε προσπεποιημένη κατὰ τι, ἐπέχουσε γλυκεῖαν παρηγορίαν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τριῶν ἀκροατῶν. Ἐπειτα δὲ ἀποχαιρετήσας, περιεργάσθη τελευταῖον τὴν κόμησσαν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν διὰ γοργοῦ βλέμματος, καὶ ἠρώτησεν οἰνοεὶ παραδεδομένος εἰς ἰδίας σκέψεις:

— . . . Γνωρίζετε τὸν Μοντουσέ;

— Ὅχι, ἀπάντησεν ἐκείνη διανοίγουσα τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς της· ποῖος εἶναι;

— Ὁ πρόεδρος ὅστις θὰ ἐκδικάσῃ τὴν ὑποθεσίον σας, ἀλλὰ τί λέγω; πῶς θὰ ἠδύνασθε νὰ τὸν γνωρίζητε, ἀψ' οὐ αὐτὸς μετὰ τόσων καθ' ἐκάστην σχετίζεται;

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Σαμπενουά τὸν λόγον ἔλαβεν ἡ κ. δὲ Σαβορνάι.

— Τέκνα μου, τοῖς εἶπε, δὲν εἶσθε τόσον ἀσθενεῖς ὅσον ἐνόμιζον κατόπιν τῶν ὄσων ἤκουσα, καὶ πολὺ σπεύδουσιν οἱ καλοὶ μας φίλοι νὰ σᾶς ἐνταφιάσωσιν· ἀλλὰ πταίετε σεῖς! σᾶς νομίζουσι τεθνεῶτας, διότι δὲν σᾶς βλέπουσι συνεχῶς. Ἄκουσε λοιπὸν, ἀνεψιά μου, περιβλήθητι ὡραῖαν ἐσθῆτα, διάτρεξον τὰς αἰθούσας καὶ ἐν παρόδῳ μετὰξὺ δύο φιλομειδῶν χαριτολογιῶν ψιθύρισον πρὸς τοὺς τυμβωρύχους τοῦτους ὅτι εἶναι ἀνόητοι. Καὶ σὺ, ἀνεψίε μου, ἐπάνελθε εἰς τὸν κύκλον σου, καὶ κατορθώσον ὥστε νὰ προενεχθῇ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ἢ ἀθώως σου· τοῦτο δὲ θὰ ἐπιτευχθῇ εὐχερέστατα, μόλις ἀναθῆῃ τὸ δεύτερον σιγάρον, καθ' ὅτι ὁ ἐντιμώτατος κ. Καδαροῦ δὲν θὰ ἔχη βεβαίως τὸ εὐτύχημα νὰ παρευρίκηται εἰς τὴν ὀμύγυριν. Τὴν ἐπισοῦσαν διακόσιοι νομομαθεῖς θὰ ἦναι πεπεισμένοι ὑπὲρ σοῦ περισσότερον ἢ ὁ κύριος Γοδῶν, πρὸ πάντων δὲ θὰ ἦναι περισσότερον ἢ ἐκείνος βέβαιοι περὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀξίας. Ἰδοῦ ποῖα εἶναι ἢ ὠφελιμότης τῶν κοινωνικῶν σχέσεων· εἶναι καλὸν αἱ ἀρχαὶ νὰ μάθωσιν ὅτι ἡ κοινὴ γνώμη ψηφίζει ὑπὲρ σοῦ, καὶ βεβαίως θὰ τὸ μάθωσι, διότι ἡ Δικαιοσύνη εἶναι μὲν τυφλὴ, ἀλλ' ὄχι καὶ κωφὴ.

Κατὰ τὴν ἀπέλευσιν ὁ Ἀλβέρτος εἶπε πρὸς τὴν Θηρεσίαν:

— Μετὰ θαυμασμοῦ βλέπω ὅτι ἡ θεία σου γνωρίζει τὸν κόσμον κάλλιον ἢ ἡμεῖς.

— Πάντοτε ἀκούω διαβεβαιούμενον ὅτι οἱ ξένοι γνωρίζουσι τοὺς Παρισίους κάλλιον ἢ οἱ Παριδιανοί, ἀπάντησεν ἐκείνη.

Εἰπειθὸς ὑπέκουσα εἰς τὰς διατάξεις τοῦ χρι-

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

Περὶ τοῦ Γκαίτε ὡς λυρικοῦ ποιητοῦ.*

Οἷα δὲ ἡ δύναμις αὐτῆ καὶ τὸ ὑπέρτατον τῆς ἀληθινῆς μεγαλοφυΐας κύρος. Μόνον ὅταν οἱ δάκτυλοι αὐτῆς δονήσωσι τὰς χορδὰς τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, μόνον ὅταν ἡ πνοὴ αὐτῆς ἐμφυσήσῃ εἰς ἡμᾶς τὸ μαγικὸν αὐτῆς φίλτρον, τότε μόνον γεννᾶται ἐν ἡμῖν ὁ ἐνθουσιασμός ἐκεῖνος, ὅστις πλάττει μεγάλους χαρακτῆρας, ὑπεραίρει τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀποτελεῖ ἐξ αὐτῶν μεγάλα, μακάρια ἔθνη. Εἰς ἄμβωνα μετέβαλον οἱ γίγαντες ἐκεῖνοι τὴν γερμανικὴν σκηνήν, αὐτοὶ ἔσπειραν εἰς τὰς ψυχὰς τῆς γενεᾶς τῶν τὸν σπῆρον τοῦ ἔθνικοῦ τῶν Γερμανῶν μεγαλείου, αὐτοὶ ἀνέκοψαν τὸ ἀκατάσχετον βεῦμα τῆς παπικῆς ἐπικρατήσεως, αὐτοὶ ἐσκόρπισαν τὸ ἄσμα εἰς τὰ χεῖλη τῆς νεολαίας καὶ ἐσαλεύθησαν αἱ ψυχαί, καὶ ἐταράχθησαν αἱ καρδίαι, καὶ ἀνεπτέρωθησαν αἱ διάνοιαι καὶ ἀνέκτησαν τὴν δύναμιν τῶν οἱ βραχίονες τῆς διαμαρτυρήσεως καὶ διὰ μιᾶς ἠκούσθη αἰθερία τις ἁρμονία, ἀπὸ μυριάδων στομάτων ἐκπεμπομένη, διότι τὸ ἄσμα ὑπερεπήδησε τοὺς φυλετικούς φραγμούς, ἡ ἀντιζηλία τῶν μικροπολεῶν κατεκλύσθη ὑπὸ τὰ κύματα τῶν μελωδικῶν ἐκείνων ἤχων, καὶ ἡ Γερμανία μία καὶ μεγάλη ἔκτοτε ἐν τῷ κοινῷ ἄσματι, δὲν ἐβράδυνε ν' ἀποτελέσῃ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν μίαν ἐπίσης καὶ μείζονα πολιτικὴν πατρίδα.

Ὅτι ἐπραξεν εἰς καὶ μόνος ποιητῆς τῶν Γερμανῶν, καὶ διὰ τοῦτο ὁ μέγιστος, δύναται νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὸ μέγιστον ὄντως ἔργον τῶν μεγάλων τοῦ κόσμου ἀναμορφωτῶν, διότι τοιοῦτοι εἶνε ἀναμφιβόλως οἱ ποιηταί, καὶ ὅσοι ἐν γένει διὰ τοῦ ἰδίου πνεύματος ἡ τῆς καρδίας ἐρμηνεύουσι τὸ ἰδανικὸν παντός βιωσίμου ἔθνους. Τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἔσχε τὸν τιμητικὸν τοῦτον τῆς βιωσιμότητος τίτλον, ἀλλ' ἔσχεν ἀνέκαθεν καὶ μέχρι πρὸ αἰῶνος ἔτι καὶ ποιητάς, οἵτινες ἐφ' ὅσον μὲν ἀνηκούσιν εἰς τὴν ἀρχαιότητα κατοπτρίζουσιν ἐν τοῖς ἰδίοις ἔργοις τὰς πατρίους ἀρετὰς καὶ πληροῦσι διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν σύμπασαν τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ, ἐφ' ὅσον δὲ προσπελάζουσι πρὸς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους ἐξακολουθοῦσι μὲν ἐκφράζοντες τὰ μυχιαίτατα τοῦ ἔθνους αἰσθήματα, οὐδαμῶς δὲ ἀποβάλλουσι τὴν ἀνεκτίμητον αὐτῶν ἀξίαν ὑπὸ τὴν σέμνην καὶ σημαντικωτάτην τῆς δημοτικῆς ἀνωνυμίας σφραγίδα.

Ἴσως ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ φιλολογίᾳ φαίνεται τοσοῦτον φαινή καὶ ἀναμφισβήτητος ἡ ἀλήθεια αὕτη, ὅτι ὁ ἐθνικός ποιητῆς εἶνε ἐρμηνευτῆς καὶ ὡς ἔγγιστα ἐργάτης τοῦ ἔθνικοῦ μεγαλείου. Ὁ Goethe, τὸν ὅποιον θέλομεν νὰ παραστήσωμεν κυρίως ὡς ἀνθρώπον, δῆλα δὴ αἰσθανόμενον, πονοῦντα, σκεπτόμενον, πάσχοντα, δρώντα καὶ πονοῦντα, ὡς ἀνθρώπον, εἶνε σηματοφόρος τῆς ἀληθείας ταύτης, μόνη δὲ ἡ ὑπερήφανος τοῦ μεγίστου ἀν-

δρὸς ὑπεροχὴ ἔδωκεν ἴσως λαβὴν εἰς τὴν ἀβάσιμον ἀντίληψιν, ὅτι τὸ ἀέτιον τοῦ Ὀλυμπίου βλέμμα περιέλαβεν εὐρύτερον τῆς ἰδίας πατρίδος ὀρίζοντα. Ἡ πτῆσις τοῦ θείου ὄρνεως ἐσμίκρυνεν αὐτὸν εἰς τὰ ὄμματα πεζολογούντων καὶ χαμαιπετῶν κριτικῶν!

« Ἄλλ' ἐγὼ ψάλλω, »
λέγει ἐκεῖνος,

« Ἐγὼ ψάλλω ὡς ψάλλει τὸ πτηνόν, τὸ ὅποιον κἀθῆται εἰς τοὺς κλάδους τοῦ δένδρου, ἀφανὲς καὶ ἀγνωρίστον, καὶ τὸ ἄσμά μου εἶνε ἡ μόνη ἀμοιβή μου ».

Ἡ χαρακτηριστικὴ αὕτη τοῦ λυρικοῦ ποιητοῦ στροφὴ παρέχει ἡμῖν εἰκόνα τοῦ κατ' ἐξοχὴν λυρικοῦ ποιητοῦ ὡς ἀνθρώπου. Ὁ ποιητῆς ἀνθρώπος ἀπολαύει τοῦ ἰδίου αἰσθήματος καὶ ἐν τῇ ἀπολαύσει ταύτῃ ἀνευρίσκει τὴν ἱκανοποίησιν τῶν αἰσθηματικῶν αὐτοῦ ἀπαντήσεων. Γνωστὴ εἶνε ἡ διαίρεσις τῆς καθόλου ποιήσεως εἰς ὑποκειμενικὴν καὶ ἀντικειμενικὴν, ἀλλ' ὁ ἡμέτερος ποιητῆς ἦτο ὑποκειμενικός κυρίως κατὰ τοῦτο, ὅτι παρὰ τὴν εὐρυτάτην τοῦ ἐξ ἀντικειμένου, τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν πραγμάτων κόσμου, γνώσιν εἶχεν ὅλην τὴν προσοχὴν του ἐστραμμένην πρὸς ἑαυτὸν, πρὸς τὸ ἴδιον ἐγὼ καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγε κατὰ τρόπον ἐκφραστικώτατον: «ὅ,τι εἰξεύρω, ὅ,τι ἔμαθον, ὅ,τι γινώσκω, δύνανται πολλοί, ὅλος ὁ κόσμος νὰ τὸ μάθωσιν ἢ νὰ τὸ γνωρίζωσιν ἤδη, ἀλλ' ὅ,τι αἰσθάνομαι μόνος ἐγὼ τὸ αἰσθάνομαι » . . . — Ἐπρεπὲς βεβαίως νὰ προσθέσῃ ὅτι: καὶ μόνος αὐτὸς ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸ μοναδικὸν δῶρον τῆς ἐκδηλώσεως τοῦ αἰσθηματικοῦ αὐτοῦ βίου κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε, ὅ,τι ἐξεστόμισαν τὰ λιγύφθογγα χεῖλη του νὰ ἀντιχῆσῃ καὶ νὰ ἀντιχῆ εἰς πᾶσαν ἀνθρωπίνην καρδίαν, διότι κατ' ἐξοχὴν ἀνθρώπος εἶνε ὁ ποιητῆς, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἀνθρώπος ἦν ὁ Ὀλύμπιος Goethe.

Τοιοῦτος τῶν Μουσῶν ἱεροφάντης δὲν ἦτο δυνατὸν αἰσθανόμενος, παθαινόμενος καὶ ἐξωτερικεύων τὸ ἴδιον πάθος νὰ μὴ συγκινήσῃ πάντα ἀνθρώπον αἰσθανόμενον. Ἡ τέχνη ἀφ' ἐνός καὶ ἡ φύσις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἀφ' ἐτέρου εἶνε τοιαῦται, ὥστε ὅταν ἡ πρώτη ἀληθεύῃ, νὰ ἐνωτίζηται τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἡ ἄλλη. Πολυπλόκων αἰσθημάτων ἐναλλαγὴν ἀνέχουσιν οἱ πολυχορδοὶ τῆς λύρας αὐτοῦ τόνοι, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν εἰσδέχεται καὶ χωρεῖ πᾶσαν ταύτην τὴν ποικιλίαν τῶν αἰσθηματικῶν ἀποχρώσεων, διότι συγγενέουμεν οἱ ἀνθρωποι πρὸς τὸν θεῖον αἰδῶν, ὡς ἡμεῖς πάσχοντα, ἱκανὸν δὲ νὰ ἐκφράσῃ τὰ ἀνθρώπινα πάθη.

Ὁ ξένος ποιητῆς διατρέχει τὰς ὠραιοτάτας τῆς Ἰταλίας κοιλάδας καὶ ἐρωτᾷ ἡμᾶς ἐκεῖθεν ἐὰν γνωρίζωμεν τὴν ὠραίαν τῆς μεσημβρίας χώραν, τῆς ὁποίας ἀπαριθμεῖ τοὺς ἀνθοφόρους καρπούς. — Διατὶ ὅμως νοσταλγοῦμεν ἡμεῖς, ξένοι πρὸς τε τοῦτον καὶ πρὸς τὴν ἐξυμνουμένην ξένην χώραν καὶ πρὸς αὐτὴν τέλος τὴν ξένην πατρίδα του, ὅταν αὐτὸς ἐνθυμῆται τὴν οἰκογενειακὴν ἐστίναν, καὶ τοσοῦτον συναρπαζόμεθα ὑπὸ τῆς μελωδικῆς αὐτοῦ φωνῆς, ὥστε μετ' ὀλίγου νὰ αἰρώμεθα ὑπὲρ τὴν γῆνιν ταύτην ἀντίληψιν τῆς πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης καὶ νὰ ἐπιζητῶμεν, ἄλλην, ἀπωτέραν πατρίδα, ὅπου ἡ

*) Ἴδε ἀρ. 23, σελ. 395—397.

ψυχὴ ἡμῶν ἀκατασχέτως φέρεται ; Διότι ἐκεῖ τείνει μυστηριωδῶς ὁ ποιητής, ἐν οὐρανοῖς ζητῶν τὸν τελευταῖον τῆς ποιήσεως του σταθμὸν, καὶ διότι ἡ ψυχὴ τοῦ ποιητοῦ εἶνε σύνολον ψυχικῶν θρυμμάτων τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος, θρυμμάτων ὧν ἐν μόνον θὰ ἴσκει ν' ἀποτελέσῃ τὴν ὅλην ἡμῶν ψυχὴν, παθαινομένην ὡς ἡ μία ἐκείνη καὶ μεγίστη τοῦ ποιητοῦ ψυχὴ. — Καὶ εἶνε ξένοι καὶ σήμερον εἶτι πρὸς ἡμᾶς, τοσοῦτον ἀπέχοντας χρονικῶς, οἱ φθόγγοι τῶν γραφικῶν ψαλμῶν, ἀφ' οὗ συγκινεῖ μὲν ἡμᾶς ἐν προσευχαίᾳ ὁ πόνος τῆς ἀμαρτίας τοῦ Προφητάνακτος, θὰ συγκινῆ δὲ πᾶσαν μέλλουσαν γενεάν ἢ μεγαλοπρεπῆς, ὡς λέγει που ἀμυμητῶς ὁ Γλάδστων, τῆς γραφικῆς ποιήσεως ἢ γλυκύτης ; ὁ Göthe εἶνε κατ' ἐξοχὴν λυρικός ποιητής καὶ ὡς τοιοῦτος αὐτὸς ἀποτελεῖ τὸ κέντρον ἐκάστου ποιήματός του. Ἐάν αὐτὸς δὲν εἶχε τὴν ἄνωθεν ἐμφυσηθεῖσαν εἰς τὴν ψυχὴν του δύναμιν, δὲν θὰ εἶχον καὶ τὰ ἔργα του τὴν γοητευτικὴν ἐκείνην δύναμιν, ἣν θαυμάζομεν ἐν ἐκάστῳ στίχῳ, καὶ ὑφ' ἧς ἀναπτερούμενοι συνιπτάμεθα τῷ μεγάλῳ ποιητῇ. Τὸ ἄσμαξ του δονεῖ τὰς ἠχοῦς τῆς καρδίας ἡμῶν, διότι αἰσθάνεται αὐτὸς ὅσον οὐδεὶς ἄλλος καὶ τὸ αἰσθημὰ του εὐρηται ἀκέραιον ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν του. Δὲν κρύπτεται ὡς ὁ ἐπικός ποιητής ὑπὸ τὸν ὄγκον τῶν ἐξυμνουμένων γεγονότων, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ἀραχνοειδῆ τῆς ἰδίας ἀτομικότητος πέπλον. Νομίζει δὲ τις ὅτι αὐτὸς κρατεῖ τὸ σῆμα, ὅπερ μεταδίδει τὸν ψυχικὸν τυναγμὸν του εἰς ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς διατιθέμενοι ὡς ἐκεῖνος εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ μεταγγίσωμεν τοὺς ἐξεγειρομένους πόθους εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα γνώστην τῆς ποιήσεως του διὰ τῆς ἀνακνήσεως ἐνὸς μόνου στίχου του.

Ἐλέχθη ὅτι ἡ ποίησις εἶνε ἔκφρασις πάθους ἐξεγεροθέντος. Ἡ βυρῶνιος αὕτη ῥῆσις ἐφαρμόζεται ἀκέραια εἰς τὴν λυρικὴν ποίησιν καὶ μάλιστα τὴν ποίησιν τοῦ Göthe, ὅστις εἴπερ τις καὶ ἄλλος φαίνεται κατατρυγόμενος δι' ὄλου τοῦ βίου ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὅπως ἐκφράξῃ τὰ βαρύνοντα τὴν ψυχὴν του αἰσθημὰτα, ὅσον δὲ οὐδεὶς καρθοῖ νὰ ὑποτυποῖ τὸ ἐκφραζόμενον εἰς τέλειον καλλιτέχνημα. Ἀλλὰ εἰς τί ἔγκειται ἄρα γε ἡ αἰσθηματικὴ αὕτη βάσανος, εἰς ἣν ὑποβάλλεται ὁ ποιητής ; Ὁ ποιητής, ἡ ἰδίᾳ ὁ λυρικός, κατ' ἐξοχὴν δὲ ὁ Göthe, αἰσθάνεται ὅχι μὲν διαφόρως ἢ πᾶς τις ἄλλος κατὰ φύσιν ἀνθρώπος, ἀλλὰ βαθύτερον καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν πλειότερον. Πολλὰ τινα παρέρχονται τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ἀπαρτήρητα, ἐν ᾧ λάμπουσιν ἴσως καὶ σπινθηρίζουσιν εἰς τὰ ὄμματα ἐκείνου, ὅστις ὅμως ἔχει καὶ τὴν ὑπεράνθρωπον δύναμιν νὰ κατατοπιζῇ τὸ βλέμμα ἡμῶν κατόπιν ἐκεῖ ὅπου πρὸ στιγμῆς μὲν οὐδὲν διεκρίνομεν, βλέπομεν δὲ νῦν καλειδοσκοπικὸν θέαμα ψυχικῶν παθήσεων. Ἀπειροὶ τόνοι προσβάλλουσι τὴν ἀκοὴν ἡμῶν καὶ οὐδένα κἄν ἐνωτίζεταί ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἐν ᾧ ἄρρητον ἀρμονίαν αἰσθάνεται ὁ ποιητής καὶ ψάλλει αὐτὴν ὡς ὅλος χορὸς ἀγγέλων.

« Δυστυχεῖς εἴμεθα ἡμεῖς οἱ αἰσθανόμενοι τόσον βαθέως, ἔλεγεν αὐτὸς ὁ εὐδαιμονέστατος νομιζόμενος Göthe κατὰ τὰ τελευταῖα τοῦ βίου του ἔτη, « δυστυχεῖς εἴμεθα, διότι ὅλον τὸν πόνον ὅλης ὁμοῦ τῆς ἀνθρωπότη-

τητος φέρομεν εἰς τὴν καρδίαν μας καὶ διὰ τοῦτο ἴσως δικαιοῦμεθα ὀδυρόμενοι νὰ προκαλῶμεν ὅλων τὰ δάκρυα ».

Πικρὸς εἶνε ὁ ἄρτος, οὗ γεύονται οἱ ποιηταί. Ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ των ἢ εἰς μονήρεις περιπάτους, μετ' ἀνθρώπων καὶ ἐν τῷ κόσμῳ, πανταχοῦ ἀγωνίζονται καὶ μονολογοῦσι, πρὸς ἑαυτοὺς ἰδίᾳ ἀποτεινόμενοι, διότι τὸ ἀνήσυχον τοῦτο ἐγὼ εἶνε τὸ ἀποτελοῦν τὴν εὐδαιμονίαν καὶ κακοδαιμονίαν αὐτῶν.

« Θὰ τὸ εἶπω, διότι πλέον δὲν κρατοῦμαι »

λέγει ἐν συντριβῇ καρδίας ἀρρήτῳ ὁ ὑπερήφανος Göthe,

« Θὰ τὸ εἶπω, ὅτι βαρύθυμος ψάλλω πάντοτε καὶ τήκομαι καὶ ἐκάστη λέξις τῶν στίχων μου φαίνεται — εἶνε μάλιστα τεμάχιον αἱμάσσον ἐτι τῆς καρδίας μου, . . . καὶ ἂν θέλετε νὰ λάβητε ἰδέαν τῆς ὑπάρξεώς μου, ἴδετε τὰς καιούσας λαμπάδας, αἵτινες τοὺς ἄλλους φωτίζουνσαι, ἀναλίσκονται αὐταί ! . . . »

Οἱ Γερμανοὶ ἔχουσιν ἴδιον ὄρον πρὸς ἔκφρασιν ἐννοίας, ἣτις εἶνε μὲν ὅπως ξένη πρὸς τὸν ἀρτιγένητον ἡμῶν πολιτισμὸν, εἶνε ὅμως συμφυῆς πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν πάσης συγγένου φιλολογίας τῶν ἄλλων ἐθνῶν. — Weltschmerz ὀνομάζουσι τὴν μελαγχολικὴν ἐκείνην τοῦ νέου ῥομαντισμοῦ διάθεσιν, ἣτις πηγάζει ἀπὸ ἡμιστά αἰσιοδόξου τινος ἀντιλήψεως τοῦ περὶ ἡμᾶς κόσμου, μάλιστα δὲ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Διὰ βίου ἀγέλαστοι καὶ διὰ τοῦτο κορυφαῖοι ἀντιπρόσωποι τῆς ἀπέλπιδος ταύτης ἐν τε τῇ ποίησει καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ σχολῆς εἶνε, ὡς γνωστὸν, ὁ Ἰταλὸς ποιητής Leopardi, ὁ γερμανὸς φιλόσοφος Schoppenhauer, ὁ ἡμέτερος Βύρων καὶ τὸ ἄλλο ἐκεῖνο μεμψίμοιρον τῶν Μουσῶν τέκνον, ὁ γάλλος Musset. — Δικαίως θὰ ἐλεγέ τις ὅτι ἡ κλασικῶς ἤρμος τοῦ Göthe φυσιογνωμία θ' ἀπετέλει ἀντίθεσιν ἀπαρσάλεπτον ἐὰν ἡ εἰκὼν αὐτοῦ ἀνηρτᾶτο παρὰ τὰς τῶν προειρημένων ἐν τῇ αὐτῇ τῶν ποιητικῶν δαιμονίων πινακοθήκῃ. Καὶ ὅμως τὸ γέννημα ἐκεῖνο τῶν βορείων κλιμάτων εἶνε εὐπαθὲς καὶ θερμότερον πολλῶν μεσημβρινῶν καρδιῶν καὶ ἡ εὐπάθεια αὕτη ἀκριβῶς εἶνε τὸ αἰώνιον ἀντικείμενον τοῦ ἰδίου ἄσματος. Νομίζει τις ὅτι ἐγενήθη κυρίως διὰ νὰ σχολιάζῃ ἑαυτὸν καὶ ἑαυτὸν περιγράφων ν' ἀφήσῃ τὴν γραφίδα, διὰ νὰ κλεισῇ τοὺς ὀφθαλμοὺς του διὰ παντός.

« Ὅλα εἶνε ἡσυχὰ τριγύρω μου ! Οὔτε τῶν δένδρων, οὔτε τῶν βουνῶν καὶ κορυφῆν ταράττει τῆς ἐσπερίας αὔρας ἡ πνοή. Καὶ τὰ πτηνὰ κάθηνται καὶ σιωπῶσιν εἰς τὸ δάσος. Καὶ σύ, ψυχὴ μου, ἀνήσυχος ψυχὴ μου, θὰ ἡσυχάσῃς μίαν ἡμέραν. Ἐχε ἀκόμη ὀλίγην ὑπομονήν, καὶ θὰ ἡσυχάσῃς ὑστερον, ὅταν θὰ ἡσυχάσῃς διὰ παντός ! . . . ».

Εἶνε σφαλερωτάτη ἡ ἀντίληψις πολλῶν ἐτι κριτικῶν, ὅτι ὁ Schiller, τὸ ὄχρον ἐκεῖνο τῆς ἀνάγκης θρέμμα, εἶνε ὑποκατακλιτικώτερος τοῦ ἀεικινήτου ἄμα καὶ γαληνίου Göthe, ὡς θὰ ἐφαίνετο τῷ ὄντι φυσικώτερον.

Ὁ Schiller ἔχει τὴν ἔμφυτον ῥοπήν νὰ βλέπῃ μακρόθεν τὰ ἴδια αἰσθήματα καὶ πάθη καὶ διὰ τοῦτο ἴσως δὲν κατορθοῖ ν' ἀκούσῃ μετ' ἐπαρκoῦς εὐκρινείας τοὺς παλμούς τῆς καρδίας του. Λείπει ἀληθῶς, ἢ τοῦλάχιστον δὲν ἐξισοῦνται ποτὲ πρὸς τὴν τοῦ Göthe ἡ σφριγῶσα ἐκείνη ζωὴ, τὸ φωτεινὸν κέντρον, ἀτινα διακρίνουσι τὴν λυρικὴν ἰδίαν ποίησιν καὶ εἰς τὰ μικρότατα τέλεια τεχνουργήματά της. Ἐν ᾧ ὁ Göthe, εὐρίσκειται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κοχλάζοντος λέβητος τῶν ἰδίων παθῶν καὶ αἰσθημάτων, ἀφ' ἑαυτοῦ ἀρύεται καὶ ἀμέσως καὶ ἐγγύθεν τὸν τύπον τῆς λεκτικῆς ἐκδηλώσεως, ὃν ἐπεξεργάζεται κατόπιν καὶ ἀποκρυσταλλοῖ ἢ ἐλευθέρᾳ διανοιά του. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι αἱ ὠδίνες τῆς ἐν ἐμπνεύσει εὐρέσεως ἀκούονται καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, ἢ ὅτι ἔχνη τῆς δημιουργικῆς ἐν τῇ καρδίᾳ πάλιν διαφαίνονται καὶ ἐν τῇ διασκευτικῇ τοῦ καλλιτεχνήματος ὑποτυπῶσει, ἀλλ' ὅτι τὰ τοῦ ἡμετέρου ποιητοῦ ἔργα πρὶν ἢ ἐκπηδήσῃ ἀπὸ τοῦ πνεύματος, ὡς ἡ Ἀθηνᾶ ἀπὸ τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς, λούονται ἐν τῷ αἵματι τῆς καρδίας του, ὅπου καὶ ἐγεννήθησαν καὶ ἠυξήθησαν πρὸ τῆς τελειώσεως.

Καὶ ὅμως ὁ ἀνὴρ οὗτος θεωρεῖται καὶ εἶνε ὁ προάγγελος ἅμα καὶ ἀρχηγέτης τῆς ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος, διότι αὐτὸς εἶνε ὁ ἐπιχειρήσας καὶ ἀμιμήτως ἐπιτυχῶν νὰ ὑπαγάγῃ τὸ ἐπιστητὸν εἰς τοὺς νόμους τῆς ποιήσεως, αὐτὸς ὁ καταλιπὼν ἡμῖν ἀθάνατα μνημεῖα ποιητικῆς ἐρμηνείας τῆς φύσεως, αὐτὸς ὁ συνδυάσας τὴν ἔρευναν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πρὸς τὴν ἔρευναν αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ περὶ ἡμᾶς κόσμου. Τίς ἀγνοεῖ ὅτι τὰς μεγίστας ἐν τε τῇ ἀστρονομίᾳ, τῇ βοτανικῇ, τῇ θεωρίᾳ τῶν χρωμάτων ἀνακαλύψεις καὶ ἐφευρέσεις παρηκολούθει καὶ ὑποβοήθει μετ' ἀδιαπτώτου προσοχῆς καὶ καταπληκτικῆς ἐπινοίας, ἐξέθετε δὲ κατόπιν τὰ θαυμάσια πορίσματα τῶν ἐργασιῶν καὶ μελετῶν του ἐν ποιητικαῖς ἀλληγορίαις, ὧν ἡ κλασικὴ χάρις ἔμεινεν ἀπαρμειώτος καὶ εἰς τὰ λαμπρὰ τοῦ εἶδους πεζογραφήματα; Ἡ ἐπιστήμη εἶχεν ἀποτελέσει ἤδη τὸ κυριώτατον μέλημα τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, ἀνευδότης δὲ ὁ Göthe ἀφιερῶθη εἰς τὴν παράστασιν τῶν κρατουσῶν θεωριῶν εἴτε ἐκμεταλλεῶμενος χαριέσσας τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας προσωποποιήσεις, εἴτε εἰσδύων εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ καὶ ἀνασκαλεύων ἐθνικὰς ἐκ τοῦ μεσαιῶνος παραδόσεις, διὰ τῆς μαγικῆς του φαντασίας εἰς ἀπαράμιλλα μεταβληθείσας περὶ φύσεως, θεοῦ καὶ ἀνθρώπων διδάγματα. Καὶ ὅταν ἐκλείσει τοὺς ὀφθαλμούς του, *πλεῖον φῶς, πλεῖον φῶς* ἐζήτησεν εἰς τὸ σκότος τοῦ θανάτου, διότι αὐταὶ ἦσαν αἱ τελευταῖαι λέξεις τοῦ μετὰ μειδιάματος μυστηριώδους ἐκπνεύσαντος ποιητοῦ.

« Les dieux s' en vont » ! « Δὲν μένουσιν οἱ θεοὶ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ! » ἀναφωνεῖ ὁ μέγας Heine ἐν τῇ λαμπρᾷ ἐκείνῃ ἱστορικῇ σκιαγραφίᾳ τῆς γερμανικῆς φιλολογίας, ὅταν μετὰ θάμβος ἀποχαίρει τὸν ἡμέτερον ποιητὴν θνήσκοντα.

Δικαίως ἐξέλαθε καὶ ὠνόμασε ἥρωα τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, πρὸς τὸν ὅποιον δὲν ἐτόλμησε ν' ἀναβλέψῃ ὅταν τὸ

πρῶτον καὶ ὕστατον συνήνησεν αὐτὸν ἐν Βεῖμαρῃ. — Διότι ἂν ποτε, ὡς ἐλέγθη ἤδη, προσήρχοντο εἰς τὸν ναὸν τῆς μεγαλοφυίας ἀπαξάπαντες παντὸς ἔθνους καὶ πάσης ἐποχῆς οἱ ποιηταὶ καὶ περὶ ἀριστείων ἠγωνίζοντο, τὴν μὲν δάφνην τῆς ἐπικῆς ποιήσεως ὁμοθύμως θὰ προσέφερον βέβαια εἰς τὸν θεῖον Ὅμηρον καὶ θὰ ἠκούετο μιᾶ φωνῇ ψαλλόμενον ἀρμονικώτατα ἐκ τῶν μελιρρῦτων αὐτῶν στομάτων τὸ προσφυῶς ἐπιγεγραμμένον ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ, « εἰς Ὅμηρος, ἐν ἀθανάτοισι σεβέσθω, » — ἴσως τὸν στέφανον τῆς δραματικῆς ποιήσεως θὰ ἐλάμβανον ἀπὸ ἑλληνικῶν χειρῶν ὁ Σαίξπηρ, ἀναμφισβητήτης ὅμως θὰ ἐπεδικάζετο τὸ γέρας τῆς λυρικῆς ποιήσεως τῷ Ὀλυμπίῳ Göthe.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Δ. ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΤΟΣ

ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΑΥΓΟ.

A'.

« Τί χάρι πῶχει τὸ αὐγὸ τὸ κοκκινοβαμμένο !
ἀπὸ δυὸ πράγματα ἱερά,
τὴν ἐντροπὴν καὶ τὰ χαρά,
τὸ χρῶμα ἔχει παρμένο ! »

... Χθὲς βράδῳ ποῦ τὰ λόγια αὐτὰ μονάχῃ μου λα-
[λοῦσα,

παραμυθᾶκι μυστικὸ,
ποῦ μοιάζει ὄνειρο γλυκὸ,
ς' ταῦτί μου εἶπ' ἡ Μοῦσα.

Ἄκουστε ἂν θέλετε, ταῦτ' αὐτὰ κόκκινα πρὶν πιᾶσθε.
καὶ ὅταν αὔριο τὴν αὐγὴν
θὲ νὰ τὰ σπάνετε γοργοί,
νὰ τὸ γλυκοθυμᾶσθε !

B'.

Μεγάλῳ Σάββατο βραδυά· ἢ δύσι ροδοδάφει
τάρῃ ἀσπιτάκιά του βουνοῦ,
καὶ μέσ' ἔς τὰ βᾶθρα τοῦρανοῦ
χίλιαι εἰκόνες μαγικαῖς μὲ φλόγες χρυσογράφει.

Λαλοῦνε μ' ἀναστεναγμὸ τᾶγέρι μὲ τὸ κύμα
μέσ' τῇ θλιμμένῃ τους φωνῇ
θαρρεῖς ἢ φύσι πῶς θρηνεῖ
τὸ Σταυρωμένο Πλάσθη της ποῦ κοίτεται ἔς τὸ
[μνήμα !

Μέσα ἔς τῆς πόλις τὸν πλατὺ καὶ σκονισμένο δρόμο
γυρνᾷ ζήτουλας φτωχός,
ἐρημος, ξένος, μοναχός,
γέρος μὲ κάτασπρα μαλλιά, μὲ τὸ σακκί ἔς τὸν ὦμο.

Μοιάζει πλατάνι θλιβερό, κεραυνοχτυπημένο! . . .
ραβδίς τ'ὰ χέρια του κρατεί
καὶ μόλις, μόλις περπατεῖ
μὲ μέτωπο σκυμμένο.

Μὰς τὴ μορφή του τὴ χλωμή, τ'ὰ μαύρα μάτια
[ῥεῖνα
θαρρεῖς οὐράνιο λάμπει φῶς·
εἶν' τοῦ μυστήριου ἀδελφός! . . .
ποιὸς εἶδε νύχτα σκοτεινὴ νάχη ἡλιοῦ ἀκτίνα! . . .

Τρεμουλιαστά κρυφοχτυπᾷ μιὰ μαρμαρένια θύρα·
μὰ 'κεῖν' ἢ θύρα ἢ λαμπρὴ
ἦτανε ἄπονη, σκληρὴ,
κουφή καθὼς ἢ Μοῖρα! . . .

— Ἄχ! δᾶς ὀρκίζω τ' ἐν αὐγῇ ποῦ αὔριο ξημε-
[ρόνει,
τ' τοῦ Ἰησοῦ μας τὴ θανή!
εὐσπλαγχνισθῆτε, Χριστιανοί!
Ἐλεημοσύνη δώσ' τε μου, κὶ ὁ Πλάστης δᾶς πλε-
[ρόνει. . . .

Λεπτὸ δὲν τοῦδωκε κανεὶς μιδὲ φελὶ ψωμάκι . . .
τοῦ Πλάστη τὸνομα γελοῦν
καὶ λόγια ἀλάλητα λαλοῦν
καὶ χύνουνε φαρμάκι! . . .

Ἐδῶ τὸ σπρώχνουν· παρεκεῖ τὸν πικροβρίζουν
[τόσοι!
κάμμι δὲν βρέθηκε καρδιά
κᾶν μιὰ γλυκεῖα παρηγοριά!
μ' ἀγάπη νὰ τοῦ δώσῃ! . . .

Βρούσι 'ναι δίχως τὸ νερὸ τᾶδάκρυτα τὰ μάτια!
μούμμα ψυχρὴ καὶ σκοτεινὴ
εἶν' ἢ ψυχὴ ποῦ δὲν πονεῖ,
τῆς καρδιάς τάφοι τὰ λαμπρὰ μαρμάρινα παλάτια!

Γ'.

Ἐγυρ' ὁ ἥλιος, ἔγυρε! μαυρίζουνε οἱ λόγγοι,
σπαίν' ἢ θάλασσα κ' ἢ γῆ,
τῆς κουκουδάγιας ὅστι σιγῇ
ἀντιλαλοῦν οἱ βόγγοι.

Ἀπὸ τὴν πόλι τὴ σκληρὴ μακραίν' ὁ μαῦρος γέρος
τὸ βῆμά του τὸ σιγανὸ
κατὰ τὸ πράσινο βουνό,
τ' τῆς ἐξοχῆς τὸ μέρος.

Ἐκεῖ τ'ὰ πεῦκα τὰ χλωρὰ π' ἀπόδονα 'ναι γεμάτα,
ποῦ κρυδὸ νερὸ χρυσοπερονᾷ
καὶ μουρμουρίζει σιγανά,
περνῶντας βρῖσκει μιὰ γλυκεῖα παιδοῦλα μαν-
[ρομμάτα.

Κόρη κρινόπλαστη, λευκὴ δὲν τοῦ βουνοῦ τὸ χιόνι
ποῦ τῆς αὐγῆς ἢ ἀντιλήξια
μὲ τὰ χρυσὰ τῆς τὰ φιλιά
ροδίζει κὶ ἀργυρόνει!

Πῆγε νὰ κόψῃ τοῦ βουνοῦ δυὸ λούλουδα δροσᾶτα,
καὶ τρέχοντας νὰ κυνηγᾷ
τὰ πεταλούδια τὰ γοργά,
νυχτώθηκε τ' ἐν στράτα.

— Ἄγνό μου ἀγγελόπουλο! χαμόλεγο τοῦ κόσμου!
μικρὸ παιδάκι χαροπὸ,
ἄκου' δυὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ:
ἐλεημοσύνη δός μου!

— Νά, πάρε τοῦτο τὸ ψωμί! ἢ μάνα μου ἢ χίρα,
ὀπῶχει τρία ὀρφανά
καὶ πᾶσχει ἀμέτρητα δεινά,
φτωχὴ καὶ κακομοῖρα,

αὐτὴ ἢ ἴδια μ' ἔχει 'πιῆ, ποῦ μ' ἀγαπάει τόσο,
δὲν ἔχω λίγο μερ' δικό,
ἐγὼ νὰ μείνω νηστικὸ
καὶ τ' ὀφτωχὸ νὰ δώσω!

Δάκρυ γλυκὸ τ' τοῦ ζήτουλα τὸ βλέφαρο λιγάκι
θολὰ θολὰ φεγγοβολεῖ·
σκύβ' ἢ μορφή του καὶ φιλεῖ
τόρφανικὸ ψωμάκι! . . .

— Στάσου, παιδάκι τρυφερό! γοργὸ μὴ φεύγεις,
[στάσου!
σοῦ δίνω χάρισμα κ' ἐγὼ
αὐτὸ τὸ κόκκινο ταῦγό.
πάρετο κὶ αὔριο θὰ γενῆ γλυκεῖα ἢ Πασχαλιά σου! . . .

Γλυκεῖα χαρά, κρυφὴ 'ντροπὴ τ' ἐν τὸ πρόσωπό της
[χύνει
ροδοκοκκίνισμα γοργό·
τ' ἐν τὸ ἴδιο χρῶμα μὲ ταῦγό
βαπτίζεται κ' ἐκεῖνη.

— Δόξα σοι, Θεέ μου, δόξα σοι! κᾶν ἐν' αὐγῇ θὰ
[διοῦμε
ἤθετο κ' ἐμεῖς τὴν πασχαλιά,
καὶ τὸ Χριστὸς ἀνέστη πλεῖα
ἀπ' τὴν καρδιά θὰ ποῦμε!

Δ'.

Γλυκοχαράς' ἢ Πασχαλιά! χρυσοστεφανωμένη
φιλεῖ τὰ σύγνεφα ἢ αὐγῇ
γελά ὁ οὐρανὸς κ' ἢ γῆ
ἢ μυριοανθισμένη.

Μέσ' τ' ἐν τὸ νεράκι ποῦ κυλᾷ τ' ἐν ὀλάργυρα λιθάρια.
ἀστράφτ' ἢ σπιθα τοῦ ἡλιοῦ.
πέφτ' ἢ δροσοῦλα τὰπριλιοῦ
τ' ἐν τὰ ρόδα, τ' ἐν τὰ χορτάρια.

Ἄλλα τὰ πρόσωπα γελοῦν, ὅλα τὰ στήθια πάλλουν.
«Χριστὸς ἀνέστη!» ἔχουν λαλιά,
ὡς καὶ τ' ἐν τὸ δάσος τὰ πουλιὰ
«Χριστὸς ἀνέστη» ψάλλουν!

Ε'.

"Ὀμως δὲ φθάνει ἡ χαρὰ 'ς τῆς χήρας τὸ καλῦδι! . .
σωπαίνουν γύρω τὰ παιδιὰ
κ' ἡ μάνα μὲ πικρὴ καρδιά
ἐπάνωθ' εὐχόμενοι σκύβει.

Μέσα 'ς τὴν ἔρημν σκοτιά, 'ς τὴ μαύρην φτώχεια 'κείνη
ποῦ σοῦ σπαράζει τὴ ψυχὴ,
μὰ κανδηλιτσα μοναχὴ.
ὅπου ποτὲ δὲν σβύνει,

ἐμπρὸς 'ς ἀργυροστέφανη τῆς Παναγιῆς Εἰκόνα
φῶς ἰλαρὸ φεγγοβολεῖ,
ὡσαν χρυσῆ ἀνατολὴ
'ς ἐθλιβερὸ χεῖμῶνα.

— Δὲς τὸ μαουλά μου ταύγῳ! . . . γὰρ δὲς το, τί
[μεγάλῳ!

ἄχ, πόσο, πόσο εἶναι βαρῦ.
ὅποιος τὸ βλέπει θὰ θαροῖ
πῶς μέσα δὲν ἔχει πουλί, μόν' ἔχει τίποτ' ἄλλο! . . .

Τὴ ροδισμένη φλοῦδά του τὰ μικρὰ χέρια σπάνουν
μά! . . τ' εἶναι τοῦτο ποῦ θαροῦν;
ὄνειρο, πλάνη τὸ θαροῦν
καὶ τὸ Σταυρὸ τους κάνουν! . . .

Θαῦμα!! διαμάντι φλογερὸ π' ἀστράφτει καὶ θάμ-
[πνέει
βγαίν' ἀπὸ μέσ' ἀπὸ ταύγῳ,
καὶ σπινθοδόκημα γοργὸ
γύρω σκορπᾷ, ξαπλόνει! . . .

"Ἀχ! τί ἀκτίνες μαγικαῖς! . . Θεέ μου, τ' εἶναι τοῦτο!
ποῖός ἐλπίζε πῶς θὰ νὰ 'βρῆ
μέσ' 'ς ταύγουλάκι τὸ βαρῦ
ποτὲ ἡ χήρα ἢ φτωχὴ τὸ θησαυρὸ, τὸν πλοῦτό!

Χαρά! Χαρά! κάθε παιδί χαιροκτυπῶντας λέει
ὅμως ἡ μάνα κράζει εὐθύς:
— Τὸν ξένο πλοῦτο δὲν κρατῆς,
γίνεται κόλασις φωτιά, τὰ δάχτυλά σου καίει!

Κόρη μου, τρέξε νὰ τὸν 'βρῆς ἐκεῖ σιμα'στὴ βρούσι
'ς τὴν ἀνθισμένη λαγκαδιὰ
τὸν ζήτουλα ποῦ χθὲς βραδιὰ
ταύγῳ σ' ἔχει χαρίσει,

καὶ δὲς τὴν πέτρα τὴν λαμπρὴν δὲν εἶν' δική μας
[μοῖρά!

μὰ πρὶν ἀκόμ' ἡ κόρη 'βρῆ,
'ς τῆς μάνας τὴ διαταγή,
ἀπ' ἐξῶ ὁ γέρος ὁ φτωχὸς κρυφοκτυπᾷ τὴ θύρα.

Μπαίνει καὶ λάμπουν ἔξαφνα οἱ μαῦροί 'κείνοι τοῖχοι.
ἄχ! τί μυστήριον φοβερό! . . .
— Κρατῆσ' τε, λέει, τὸν θησαυρὸ! . . .
σᾶς τονε στέλνει ὁ Θεός, δὲν σᾶς τὸ στέλν' ἡ Τύχη!

Δὲν εἶμαι ἄνθρωπος ἐγώ! εἴμ' ἄγγελος τοῦ αἰθέρα
σταλμένος ἀπ' τὸν Οὐρανό,
μὲ τέτοιο σχῆμα ταπεινὸ
νὰ δοκιμάσω τῆς καρδιαῖς 'ς τὸν πῶμον ἐδῶ πέρα!

Πολλαῖς ἐχτύπησα, πολλαῖς φτωχαῖς καὶ πλού-
[θιαῖς θύραις
'ς τὴν πόλι καὶ 'ς τῆς λαγκαδιῶν.
μὰ παντοῦ πῦρα τῆς καρδιαῖς
ἀλύπηταις καὶ στεῖραις.

"Ἄν βγάλῃ ἄνθος ἢ ἐτιὰ, τὸ ἄγαλμ' ἂν δακρύσῃ,
ἂν ξαναδώσουν τὰ νερά
ὅτι κατάπιαν μὰ φερό,
ἂν τάνδονάκι βουβαθῆ κι' ὁ βράχος κπλαϊδιῶση,

τότ' ὁ κακὸς γλυκερὰ λαλιὰ 'ς τὸ ξένο θὰ λαλιῶση,
τότε ἀπ' ὅσα ὁ οὐρανὸς
τοῦ δίνει καθημερινῶς,
ἐλεημοσύνη 'ς τὸ φτωχὸ μ' ἀγάπη θὰ χαρίσῃ!

Σεῖς ὅσα δάκρυα 'χύσατε θερμὰ καὶ πικραμένα
γιὰ τοὺς φτωχοὺς ἐδῶ 'ς τὴ γῆ,
'ς ἓνα διαμάντι φωτεινὸ τᾶχω κρυσταλλωμένα.

'Σ τὸν οὐρανὸ τὸ 'ψύλαγα, καὶ σᾶς τὸ δίνω τώρα
γιὰ νὰ φανῆ, γιὰ νὰ φανῆ
πῶς ἀγρυπνοῦν οἱ οὐρανοί,
φυλάγουνε τὴν ὥρα! . . .

Καὶ ἂν ἐδῶ πολλαῖς φοραῖς ἀνταμοιβὴ δὲν ἔχει
τὸ ἔλεος τὸ ἱερό,
μὰ κάθε δάκρυ ἀργυρὸ
π' ἀπὸ συμπάθεια τρέχει,

ποτέ, ποτέ δὲν χάνεται, ποτέ, ποτέ δὲν λυώνει!
πάλι διαμάντι φωτεινὸ
γίγνεται ἐκεῖ 'ς τὸν οὐρανὸ,
καὶ τὴν ψυχοῦλα 'ς τὴ ζωὴ τὴν ἄλλην στεφανώνει!

δροσιᾶς ρανίδα γίνεται, κι' ὀλόχρυσά λουλούδια
ἐκεῖ ποτίζει ζιλευτὰ
κι' ἄγια στεφάνια ἀπ' αὐτὰ
σοῦ πλέκουν τὰγγελοῦδια! »

"Ἐξαφν' ἀλλάξ' ἡ ὄψη του! λιθάνου χύνει μύρο,
ἀνοίγει ὀλόχρυσά φτερά
καὶ τὰ μαλλιά του τὰγγυρᾷ
τὰ λαμπροστεφανόνουνε χρυσαῖς ἀκτίνες γύρω.

Μὲ χαμογέλιο τὰ φτερά τρεμουλιαστὰ ξαπλόνει
καὶ πλεῖο γοργὸς ἀπ' ἀστραπὴ
χρυσοπετᾷ, λαμποκοπεῖ
καὶ χάνεται 'ς τὰ σύννεφα ποῦ ἡ λάμψη τους ἀργυ-
[ρόνει!

ΣΤ'.

Χριστὸς ἀνέστη! ἀπὸ μακρὰ ἠχολογᾷ ἡ καμπάνα
ἢ Πασχαλῖα μοσχοβολεῖ
καὶ τὸ Σταυρὸ γλυκοφιλεῖ
μὲ τὰ χλωμά της ὀρφανὰ γονατισμέν' ἡ μάνα.

Ἄπο ροδοῦ καὶ πασχαλιᾷ πλέκει γλυκὸ στεφάνι,
τὸ ραίνει δάκρυα βροχῆ
ποῦ βγαίνουν ἀπὸ τὴν ψυχὴ
καὶ ἔς τὴν εἰκόνα τῆ χλωμῆ τῆς Παναγίδος τὰ βάνει.

Z'.

Ἄχ! τὸ ζητιάνο τὸν φτωχὸ ὅταν θεωρῆς μπροστά σου,
πῶς εἶναι ἄγγελος ἄγνος,
ποῦ τότε στέλνει ὁ οὐρανός,
να δοκιμάσῃ τῆς καρδιαῖς ἔς τὸν κόσμον αὐτόν, στο-
[χάσου!

ΚΟΡΝΗΛΙΑ Α. ΠΡΕΒΕΖΙΩΤΟΥ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἡ Φθιωτικὴ πόλις Ἐρέτρια.

Ἐντὸς δὲ τοῦ περιβόλου τῶν τειχῶν, σχηματιζόντων τετράγωνον, ἐν ᾧ ἔκειτο ἡ πόλις πυκνοὶ θάμνοι καλύπτουσι τὸ ἔδαφος καὶ βράχοι ἀκατέργαστοι. ἔνθα δὲ τὸ ἔδαφος ψιλὸν εἶναι ἀνευρίσκονται συντρίμματα κεράμων καὶ ἄλλων πηλίνων ἀγγείων κομφοτάτων, ἑλληνικῆς κατασκευῆς.

Ἄλλ' ἡ πόλις δὲν περιωρίζετο μόνον ἐντὸς τῶν τειχῶν· ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῶν ἐν τοῖς πέριξ ἀγροῖς παρατηροῦνται ἔχνη αὐτῆς, πληθὺς δὲ νομισμάτων ἀνευρίσκονται ὑπὸ τῶν χωρικῶν. Πρὸς Α. τοῦ λόφου τῆς ἀκροπόλεως ὑψοῦται ἕτερος λόφος βραχώδης, ταπεινότερος ἐκείνου, χωριζόμενος διὰ ρυακίου, διερχομένου μεταξύ τῶν δύο λόφων. Παρὰ τοὺς βορείους πρόποδας τοῦ λόφου τούτου κρηπιδώματα ἀρχαίων κτιρίων κεῖνται, συνιστάμενα ἐκ μεγάλων κανονικῶν ὀρθογωνίων λίθων κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἔχοντα πλάτος ἐνὸς περὶπου μέτρου. Ἀνήκουσι τὰ λείψανα ταῦτα εἰς ἀρχαῖον τινα ναόν;

Ἄλλὰ τίνα ἀρχαία φθιωτικῆ πόλεϊ ἀνήκουσι τὰ εἰρεπια ταῦτα; Οὐδὲν ζῶν μαρτύριον ἀπεκρίθη μέχρι τοῦδε εἰς τὴν ἐρώτησιν ἡμῶν. Οὐδεμία ἐπιγραφή εἶναι γνωστὴ, μνημονεύουσα τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως. Οὐδὲν νόμισμα! Μόνον ἐξ ἀρχαίων συγγραφέων γινώσκουμεν, ὅτι Φθιωτικὴ τις πόλις, Ἐρέτρια καλουμένη, ὁμώνυμος τῆς ἐν Εὐβοίᾳ, ἔκειτο παρὰ τὴν Φάρσαλον. Ὁ Τίτος Λίβιος, Λατίνος ἱστορικός, ἀναφέρει, ὅτι ὁ ὑπατοὶ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων Τίτος Κοϊντίος Φλαμινίος ὑποχωρῶν ἐκ τῶν Φερῶν ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Ἐρετρίας δύο ἡμέρας πρὸ τῆς ἐν Κυνὸς Κεφαλαῖς μάχης.¹ Ὁ δὲ Στράβων ἐν μὲν τοῖς Φθιωτικοῖς αὐτοῦ ἀπλῶς ἀναφέρει τὴν μνημονευθεῖσαν πόλιν, ἐν δὲ τοῖς Εὐβοϊκοῖς μνημονεύων τῆς Εὐβοικῆς Ἐρετρίας, παρεμβατικώτερον λέγει, ὅτι ὁμώνυμος πόλις ὑπῆρχε καὶ ἐν τῇ Φθιώ-

τιδι παρὰ τὴν Φάρσαλον, ἧτις ἦν ἱερὰ τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ ἐν αὐτῇ ὑπῆρχε διάσημον ἱερὸν τοῦ θεοῦ τούτου, ἰδρυθὲν ὑπὸ τοῦ Ἀδμήτου, βασιλέως τῶν Φερῶν.¹ Εἰς ταύτην λοιπὸν ἀποδίδονται ὁμοφώνως ὑπὸ τῶν νεωτέρων τὰ εἰρεπια τοιαῦτα.

Τὴν δὲ θέσιν τοῦ ἱεροῦ τούτου προσδιορίζει ὁ ἀγγλος περιηγητῆς Leak (Λήκ) ἐπὶ τινος γηλοφικῶ ἐπάματος μεταξὺ τῶν χωρίων Ἰνελί καὶ Τσαγγλί, καὶ εἰς αὐτὸ ἀποδίδωσι λείψανά τινα ἀρχιτεκτονικῆς, σπονδύλους κίωνων καὶ συντρίμματα κιονοκράνων ἀνευρίσκόμενων νῦν ἐν τοῖς ναοῖς τῶν δύο γειτονικῶν χωρίων (Ἰνελί καὶ Τσαγγλί). Ἄλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀρχαιότητος μέχρις ἡμῶν περιεσώθησαν λείψανά τινα ἀρχιτεκτονικῆς, ἅτινα δικαίως ὁ πολὺς Λήκιος θεωρεῖ ὡς τὸ κρηπιδώμα τοῦ διασημοτάτου τούτου κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἰδρυθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀδμήτου. ὡς προηρηταί μοι. Ἐτέρας ἱστορικῆς περιπετείας τῆς πόλεως ταύτης ἀγνοοῦμεν, μόνον δὲ συμπεραίνουμεν, ὅτι ἡ πόλις σφριζομένη ἐτι ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, ὡς ἐκ τῆς ἀνευρέσεως ἐπιτυμβίου ἐπιγραφῆς τῶν τότε χρόνων ἐξάγεται, περιήλθεν εἰτα εἰς ἀφάνειαν καὶ κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους τοῦ μέσου αἰῶνος, ὅτε αἱ ἐκ τῶν τεσσάρων σημείων τοῦ ὀρίζοντος ἀλλεπάλληλαι ἐπιδρομαὶ τῶν Γόθων, Οὐνων, Σλαύων, Ἀθάρων κλπ. παραδοῦσαι εἰς πῦρ καὶ εἰς θάνατον πᾶν τὸ ἑλληνικόν, ἐξηφανίσθη τέλειον ἐκ τοῦ καταλόγου τῆς ὑπάρξεως καὶ ἡ πόλις αὐτὴ καὶ ἐκ τῆς τέφρας αὐτῆς ἀνεφύησαν ἄσχημα καὶ πενιχρὰ χωρίδια, οἷα τὸ Ἰνελί καὶ Τσαγγλί.

Ἄλλ' ἐὰν ἐπέπρωτο νὰ ἐξαφανισθῆ ἡ φθιωτικὴ Ἐρέτρια, ὁ μὴ ἔπειτα συνοικισμὸς αὐτῆς ἐβλάψεν ἄρα γε ἡ ὠφέλησε τὴν ἐπιστήμην; Νομίζουμεν, ὅτι ὠφέλησεν αὐτήν, διότι πολλῶν ἀρχαίων πόλεων, συνεχῶς ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος οἰκουμένων, τὰ τεῖχη καὶ τὰ καλλιτεχνικὰ μνημεῖα ἐξηφανίσθησαν ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων πρὸς οἰκοδομὴν ἰδιωτικῶν κτιρίων. Ἐν δὲ ταῖς μὴ ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος οἰκουμέναις πόλεσι καὶ τὰ εἰρεπια σχεδὸν ἀκέραια περιεσώθησαν καὶ ὑπὸ τὸ νῦν ἔδαφος πολλὰ ἀρχαῖα κειμήλια, τιμαλφεῖς ἀδάμαντες δι' ἡμᾶς τοὺς ἀπογόνους τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, κρύπτονται, ἄπερ ἡμέραν τινα ἢ σακάνη, ἡ διδάσκαλος αὐτῆ τῆς ἀρχαιολογίας, εἰς φῶς θὰ ἀγάγῃ, καὶ αἱ ἀνασκαφαὶ ἐν ταῖς τοιαύταις πόλεσι ὀλιγοδάπανοι εἰσονται.

Τοιαύτη λοιπὸν ἡ Φθιωτικὴ πόλις Ἐρέτρια καὶ τὰ εἰρεπια αὐτῆς. Οὐδεὶς ναός, οὐδὲν ἄγαλμα ἢ ἀνάγλυφον, οὐδεμία ἐπιγραφή, οὐδὲν νόμισμα, οὐδὲν θέατρον ἢ στοά, οὐδεὶς κίων ἢ κιονόκρανον ἐν αὐτῇ παρατηρεῖται νῦν! Καὶ συμβαίνει ἀληθῶς ἐν ταῖς ἀρχαῖαις πόλεσι ὅ,τι ὁ Θεὸς ἀπειλεῖ διὰ τοῦ προφήτου εἰς τὴν Τύρον καὶ Σιδῶνα. Τὰ πάντα παρέρχονται, τὰ πάντα ἐξαφανίζονται ὑπὸ τοῦ ἀδυσωπήτου χρόνου, καὶ ἔθνη καὶ πόλεις καὶ ἄτομα καὶ ὀνόμα, ἐν δὲ μόνον ἀπομένει, ἡ θλιβερὰ ἀνάμνησις τοῦ παρελθόντος! Ἰδοὺ ἔθνη μεγα-

*) Ἰδὲ ἀριθμ. 23, σελ. 455—457.

1) Titus Livius, XXXIII, 6.

1. Στράβ. Θ' 134, 10, 32. — Ἐρέτριαν, ὁμώνυμον τῇ Εὐβοικῇ». — Αὐτόθι, I', 448, 10, 4. — «Ἐστὶ δὲ καὶ παρὰ Φάρσαλον Ἐρέτρια, ἱερὰ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἀδμήτου δι' ἱδρυμα λέγεται τὸ ἱερὸν, παρ' ᾧ θητεύεται λέγουσι τὸν θεὸν αὐτόν».

λουργήσαντα ἐν τῇ παγκοσμίῳ σκηνῇ, πόλεις διαπρέψασαι, ἄτομα δρᾶσαντα σπουδαίως ἐπὶ τῆς τύχης τῆς ἀνθρωπότητος, τὰ πάντα παρήλθον ὡς σκιάς ὄναρ, καὶ μόνον ἄσχημά τινα ἔχον τῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ διαδόσεώς των κατέλιπον, ἅπερ ἡμεῖς καλοῦμεν **ἐρείπια** ἢ χυδασιότερον **παληόκαστρα**! Ὅποια μεταβολή, ὅποια ἀστασία τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων!

ΣΗΜ. Ἐν τῷ χωρίῳ *Τσαγγ. Μ.*, ἐπιτύμβ. ἐπιγραφή ἐντεταγισμένη ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγ. Παρρασκευῆς. Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Leake (*Travels in Northern Greece* t. IV. pl. XLI. No 212).

ΑΙΜΛC
ΥΡΤΟΝ
ΒΑΣΑΝΙ
ΝΑ ΝΤΑ ΚΑΙΝΥΜ
ΟΔΥΝΑΣ ΔΙΕ ΤΗΒΙΩΜΟΥ
ΕΝ ἘΤΑΛΙΨΑΣ ΚΙΜΕΝΑΝΕC
ΘΗΤΟΣ ΩC ΠΕΙΛΙΟΟΣ ΝΕ CΙΔΕΡΟΣ
ΟΥΚ ΛΙΟΝΤΑ ΕΛΕΩΥ ΕΘΟΜΕΝΩΔΕ
ΚΛΑΙΟΝΤΩΝ ΜΟΙΡΗC ΚΑΤΑΖΑCΗC
ΤΑΜΟΙΟΚΑΠΑΝ · ΕΤΕΛΕCΣΑ

Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἐνθά καὶ ἡ ἀνωτέρω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
ΥΙΤΟΚΟΥ
ΖΩΓΙΜ-ΕΥΒΟΥ
ΘΙΜΝΙΑCΧΑΡΙΝ
ΧΑΙΡΕ.

N. I. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ.

G. E. LESSING.

ΛΑΟΚΟΩΝ*

*H

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Τί δύναται νὰ παράσχη ζωηροτέραν ιδέα τῆς καλλονῆς ἢ ἡ ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ γέροντος ἀναγνώρισις αὐτῆς ὡς λίαν ἀξίας τοῦ πολέμου, ὅστις τοσοῦτον αἶμα καὶ τοσαῦτα δάκρυα στοιχίζει;

Ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ Ὅμηρος δὲν ἠδύνατο νὰ παραστήσῃ κατὰ τὰ συστατικά αὐτοῦ μέρη, καταλείπει ἡμῖν αὐτοῖς νὰ γνωρίσωμεν ἐν τῇ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ. Ἄν ζωγραφῆσθε, ποιηταί, τὴν εὐαρέσκειαν, τὴν εὐνοϊαν, τὸν ἔρωτα, τὸ θέλητρον, ὅπερ ἡ καλλονὴ προσεξεν, τότε θὰ ζωγραφῆσθε αὐτὴν τὴν καλλονὴν. Τίς δύναται νὰ θεωρήσῃ βδελυκτὸν τὸ ἀγα-

1) Πολύβ. III', 3.—«Γαυτὴν μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐκάτερος διανύσαντες, ὁ μὲν Τίτος ἐπὶ προσαγορευομένην Ἐρέτριαν τῆ Φθιώτιδος, ὁ δὲ Φίλιππος ἐπὶ τὸν Ὀγγηστὸν ποταμὸν, αὐτοὺ κατέζευξεν, ἀγνοῦντες ἀμφοτέρω τὰς ἀλλήλων παρεμβολάς».

*) Ἰδε ἀριθ. 23, σελ. 457—460.

πητὸν ἀντικείμενον τῆς Σαπφούς εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ὄψιν αὐτὴ ὁμολογεῖ ὅτι ἀπόλλυσι πᾶσαν αἰσθησὶν καὶ πάντα στοχασμὸν; Τίς δὲν νομίζει ὅτι βλέπει τὴν ὠραιότητα, τὴν τελειότητα μορφῆν, εὐθύς ὡς αἰσθανθῆ συμπαθείαν πρὸς τὸ αἶσθημα, ὅπερ τοιαύτη τις μορφὴ μόνον δύναται νὰ διεγείρῃ; Καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι ἀπολαύομεν τῆς θέας, ἥς ὁ Ὀβίδιος ἀπέλαυσεν, οὐχὶ διότι ὁ Ὀβίδιος δεικνυσὶν ἡμῖν τὸ ὠραῖον ὄμμα τῆς Λεσβίας αὐτοῦ, μέλος πρὸς μέλος,

Quos humeros, quales nidi tetigique lacertos!

Forma papillarum quam fuit apta premi!

Quam castigato planus sub pectore venter!

Quantum et quale latus! quam juvenile femur!

ἀλλὰ διότι ποιεῖ τοῦτο μετὰ τῆς ἡδυπαθοῦς ζάλης, πρὸς ἣν τοσοῦτον εὐκόλως διεγείρεται ἡ ἐπιθυμία ἡμῶν.

Ἐτερος τρόπος, δι' οὗ ἡ ποίησις καταλαμβάνει πάλιν τὴν καλλιτεχνίαν ἐν τῇ ἐξεικονίσει σωματικῆς καλλονῆς, εἶναι ὁ ἔξῃς, ὅτι μετατρέπει τὸ καλὸν εἰς θέλητρον. Τὸ θέλητρον εἶναι καλὸν ἐν κινήσει καὶ κατὰ συνέπειαν, τούτου ἕνεκεν ἦτον ἀρμόζον τῷ ζωγράφῳ τυγχάνει ἢ τῷ ποιητῇ. Ὁ ζωγράφος δύναται μόνον νὰ ἀφήσῃ ἡμῖν νὰ μαντεύσωμεν τὴν κίνησιν. Πράγματι ὅμως αἱ ἐν ταῖς εἰκόσιν αὐτοῦ μορφαὶ εἶναι ἀκίνητοι. Κατὰ συνέπειαν τὸ θέλητρον ἀποβαίνει παρ' αὐτῷ μορφασμός. Ἐν τῇ ποιήσει ὅμως τοῦτο παραμένει οἷον τυγχάνει ἦτοι παροδικῆ καλλονῆ, ἣν ἐπανελημμένως ποθοῦμεν νὰ ἴδωμεν. Ἐρχεται καὶ παρέρχεται· ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς εὐχερέστερον καὶ ζωηρότερον ἐν γένει δυνάμεθα ν' ἀναμνησθῶμεν κινήσεως τινος ἢ ἀπλῶν μορφῶν ἢ χρωμάτων, τὸ θέλητρον θὰ ἐξασκήσῃ κατ' ἀνάγκην ἐφ' ἡμῶν ἐν τῇ αὐτῇ περιστάσει ζωηροτέρων ἐντύπων ἢ τὸ καλόν. Πᾶν ὅ,τι ἐν τῇ εἰκόνι τῆς Ἀλκίνας τέρει καὶ συγκινεῖ εἶναι θέλητρον. Ἡ ἐντύπωσις, ἣν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐμποιοῦσι, δὲν ἐπιγίνεται ἐπὶ τῷ ὅτι μέλανές εἰσι καὶ πυρώδεις, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅτι,

Pietosi à riguardar à mover parchi,

μετὰ χάριτος περὶ αὐτοὺς βλέπουσι καὶ βραδέως περὶ αὐτοὺς στρέφονται, ἐπὶ τῷ ὅτι ὁ ἔρωσ περὶ αὐτοὺς περυγίζει καὶ ἀπ' αὐτῶν ὄπτει τὰ βέλη ὀλοκλήρου τῆς φαρέτρας αὐτοῦ. Τὸ στόμα αὐτῆς θέλγει, οὐχὶ διότι χεῖλη, ὑπὸ ἰδιόζοντος κινναβάρεως κεκαλυμμένα περικλείουσι δύο σειρὰς ἐκλεκτῶν μαργαριτῶν, ἀλλὰ διότι αὐτόθι διαπλάττεται τὸ ἐπέραστον μείδιμα, ὅπερ δι' ἑαυτὸ ἦδη διανοίγει παράδεισον ἐν τῇ γῆ· διότι τὸ στόμα εἶναι ἐκεῖνο, ἐξ οὗ ἀντηχοῦσιν αἱ ψίλλαι λέξεις, αἵτινες ἀπαλύνουσι πᾶσαν τραχείαν καρδίαν. Τὸ στήθος αὐτῆς γοντεύει οὐχὶ τόσον διότι γάλα καὶ ἐλέφας καὶ μῆλα διαπλάττουσιν ἡμῖν τὴν λευκὴν καὶ ὠραίαν αὐτῆς μορφὴν, ὅσῳ μᾶλλον διότι καθορῶμεν αὐτὸ ἀπαλῶς ἀνερχόμενον καὶ καταπίπτον ὡς τὰ κύματα ἐν τῷ ἀκροτάτῳ χεῖλει τῆς ἀκτῆς, ὅταν παίζων ζέφυρος πολεμῇ τὴν θάλασσαν:

Due pome acerbe, e pur d'avorio fatte,

Vengono e van, come onda al primo margo,

Quando piacevole aura il mar combatte.

βέβαιός εἰμι ὅτι μόνοι τοιοῦτοι χαρακτῆρες τοῦ θελήτρου ἐν μῆ ἢ ἐν δυοὶ στροφαῖς συνειλεγμένοι, πολλῷ περιδδοτέραν ἐνέργειαν θὰ ἐξήσκουν ἢ καὶ αἱ πέντε ὁμοῦ, εἰς ἃς ὁ Ἀρίστος διεδικόρησε τοῦτο

καὶ μετὰ ψυχρῶν χαρακτήρων τῆς περικαλλοῦς μορφῆς πολλῶ ὑψηλοτέρων ἢ ὅστε νὰ ὑποπίπτωσιν εἰς τὰ ἡμέτερα αἰσθήματα αὐτοὺς περιέπλεξε.

Καὶ αὐτὸς ὁ Ἀνακρέων προὔτιμα νὰ ὑποπέσῃ εἰς φαινομενικὸν ἀπρεπὲς τοῦ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τοῦ ζωγράφου ἡκίστα πρακτικόν τι, παρὰ ν' ἀποφύγῃ τὴν διὰ θελγύτρου ζωογόνου τῆς παρ' αὐτῷ κόρης.

Τρυφεροῦ δ' ἔδω γενείου

Περὶ λυγδίνῳ τραχύλῳ

Χάριται πέτοινο πάσαι.

Ἄφες τὰς χάριτας—ἐπιτάσσει τῷ ζωγράφῳ—νὰ περιπίπτανται περὶ τὸν ἀπαλὸν αὐτῆς πώγωνα, περὶ τὸν μαρμαρώδη αὐτῆς τραχύλον!

Πῶς δὲ τοῦτο; κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην ἔννοιαν τῶν λέξεων; ἀλλ' αὕτη ἡκίστα ἐπιδεικτικὴ τυγχάνει ζωγραφικῆς ἐφαρμογῆς. Ὁ ζωγράφος ἠδύνατο νὰ δώσῃ εἰς τὸν πώγωνα τὸ καλλιπρεπέστατον κύρτωμα, τὴν ὠραιότατην νύμφην *Amoris digitulo impressum*. (διότι διὰ τοῦ ἔσω μοῖ φαίνεται ὅτι θέλει νὰ ὑπονοήσῃ νύμφην τοῦ πώγωνος) — ἠδύνατο νὰ παράσῃ τῷ τραχύλῳ τὴν ὠραιότατην σωματικὴν διάπλασιν· πέρα ὅμως τούτου οὐδὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ. Αἱ στροφαὶ τοῦ ὠραίου τούτου τραχύλου, ἢ τῶν μῶνων κινήσεις, δι' ἧς ἡ νύμφη ἐκείνη νῦν μὲν πλειότερον νῦν δὲ ὀλιγότερον ὀρατὴ καθίσταται, καὶ τὸ ἰδιάζον θελγνυτὸν ὑπερέβαινον τὰς δυνάμεις αὐτοῦ. Ὅποιότης ἐξέφρασε τὸ ὑψίστον, δι' οὗ ἡ τέχνη αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ ἡμῖν αἰσθητὸν τὸ καλόν, ἵνα καὶ ὁ ζωγράφος δυνηθῇ ν' ἀναζητήσῃ ἐν τῇ τέχνῃ αὐτοῦ τὴν ὑπερτάτην ἐκφρασιν. Τοῦτο δὲ νέον ἀποτελεῖ παράδειγμα τῆς ἀνωτέρω παρατηρηθείσας, καθ' ἣν ὁ ποιητὴς καὶ ὅταν περὶ καλλιτεχνημάτων λόγον ποιῆται δὲν ὑποχρεοῦται ἐν τούτοις νὰ περιορίσῃ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ ἐν τοῖς ὀρίοις τέχνης.

(Ἀκολουθεῖ).

ΟΛΓΑ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

Ο ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ

Ἀναδημοσιεύομεν κατωτέρω ἐκ τοῦ Bulletin de Correspondance Hellénique τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς τὸ αὐθεντικὸν κείμενον τοῦ πολυθρουλίου ὕμνου πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα, τοῦ ἐν Δελφοῖς ἀνακαλυφθέντος.

Ἀπόσπασμα Α'.

[Ἀθ]ηνάϊος.

[τὸν κιθαρί]σει κλυτὸν παῖδα μεγάλου [Διό]

[ς ἐρῶσ' ἄτε πα]ρ ἀκρονίφῃ τονδε πάγον ἀἴμ.

[θροτα προ] πᾶσι θνατοιοῖς προφάνει [εἰ.]

5 [ς λογία, τρ]ίποδα μαντεῖον ὡς εἰεῖ[λες, εχ-]

[θρὸς δν ἐφρ]ουουρεια: δράκων, ὅτε τε [οῖσι]

[θελεσιν ἔτ]ρηησας αἰδὸλον ἐλικτὰν [φρυκ]

συρίγμαθ' ἰεῖς ἀθώπ[ευτος]

δὲ Γαλαταῖν ἄρης

ν ἐπερασ' ἄσπετ[ος]

ΣΑΛΛΙΩ γεεννικν

ν θάλας φιλον

ἐδακμοιο λο

10

ρῶν ἐφορ

15

τεον κυ

εναικ

ν θῆ

Ἀπόσπασμα Β'.

ιστον Θεον οσ

[Ἐλικῶ]να θαθύδενδρον αἰ' λά[χε]-

[τε, Διός] ἐ[ρι]θρόμουου θύγατρεις εὐώλε[νοι,]

μόλε[τε], συνόμαιμον ἕνα Φοισῖθον ὠίδαεῖ-

5 σι μέλψητε χρυσοκόμαν, ὅς ἀνά δικορύν-

ια Παρνασσίδος τασάδε πετέρας ἔδρανα μ[ε]-

τὰ κλυταίεῖς Δεελφίσιιν Κασταλίδος

εοῦδρου νάματ' ἐπενίσεται, Δελφὸν ἀνά

[πρ]ωῶνα μακντεῖστον ἐφέπων πάγον.

10 [Ἰθι], κλυτὰ μεγάλπολις Ἀθθίς, εἰχαί-

[ῖσ]ι φερόπλοιο νάουσα Τριτωωνίδος δά[πε]-

[δ]ον ἄθραυστον· ἀγίοις δὲ βωμοῖοῖσιν Ἀ-

[φ]αιστος αἰεῖθε[ι] νέον μῆρα ταούρων ὄμου

ου δε νιν Ἀραῦ ἀτμὸς ἐς Ὀλυμπον ἀνακίδν[α]-

15 ται· λιγὸ δὲ Λωτοὸς θρέμων αἰδύλοισι [μέ]

λεσιν ὠιδαν κρέκει, χρυσέα δ' ἀδύθρου[ς κί]-

θαρις ὕμνισιν ἀναμέλπεται· ὁ δε [θ]-

[ε]ω[ρ]ῶν πρόπας ἐσμὸς Ἀθθιδκ λαχ[ί]ων

Μεταφράσεις τοῦ ὕμνου τούτου εἰς πεζὸν ἐδημοσίευσαν αἱ ἀθηναϊκαὶ ἐφημερίδες, μίαν τὸ Ἀστὺ ὑπὸ ἐγκρίτου λογιῶν καὶ ἑτέραν ἡ Ἐφημερίς τῶν Συζητησέων. Μετάφρασιν ἔμμετρον, ἐπίσης, ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν Ἐφημερίδα ὁ κ. Κωστής Παλαμᾶς, ἐν δὲ τῇ Νέα Ἐφημερίδι ὁ κ. Ν. Χατζόπουλος.

AVRIL.

Lorsqu'un homme n'a pas d'amour,
Rien du printemps ne l'intéresse ;
Il voit même sans allégresse,
Hirondelles, votre retour.

Et, devant vos troupes légères,
Qui traversent le ciel du soir,
Il songe que d'aucun espoir
Vous n'êtes pour lui messagères.
Chez moi, ce spleen a trop duré,
Et quand je voyais dans les nues
Les hirondelles revenues,
Chaque printemps, j'ai bien pleuré.

Mais, depuis que toute ma vie
A subi ton charme subtil,
Mignonne, aux promesses d'avril
Je m'abandonne et me confie.

Depuis qu'un regard bien-aimé
A fait refleurir tout mon être,
Je vous attends à ma fenêtre,
Chères voyageuses de mai.

Venez, venez vite, hirondelles,
Repeupler l'azur calme et doux,
Car mon désir qui va vers vous
S'accuse de n'avoir pas d'ailes.

FRANÇOIS COPPÉE,

Ὁ ὑπεύθυνος

ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινουπόλεως-Πέραν Τυποκλιθερημαφικῶν ΝΕΟΛΟΓΟΥ